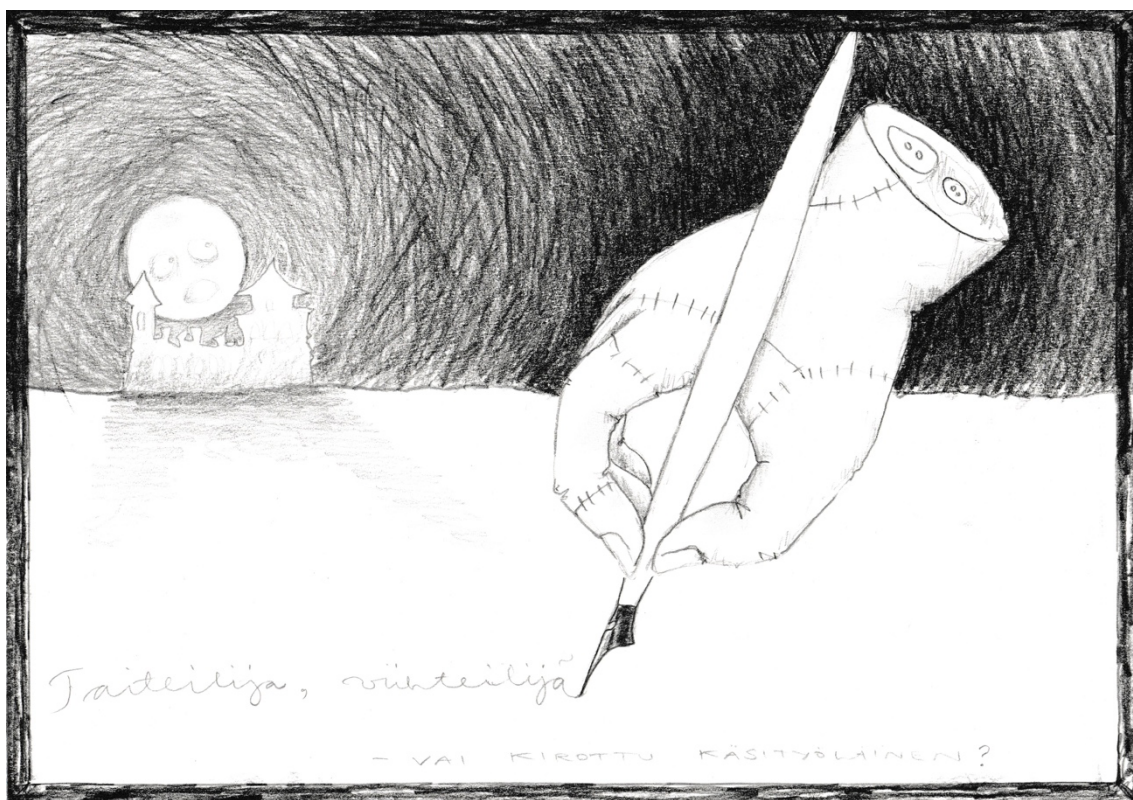

Taiteilija, viihteilijä – vai kirottu käsityöläinen?

Kuviteltu käsikirjoitus *The Addams Familyn* lavastuksen suunnittelusta, ja lavastajan identiteetin etsimisestä

RIIKKA AURASMAA

TIIVISTELMÄ**PÄIVÄYS:**

TEKIJÄ Riikka Aurasmaa	KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Lavastustaiteen maisteriohjelma
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI Taiteilija, viihteilijä - vai kirottu käsityöläinen? Kuviteltu käsikirjoitus <i>The Addams Familyn</i> lavastuksen suunnittelusta, ja lavastajan identiteetin etsimisestä	KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 97 s.
TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI The Addams Family -musikaali, Seinäjoen kaupunginteatterin Alvar-näyttämö, ensi-ilta 22.2.2023 Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa ☐ Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu) ☒ Taiteellisesta osiosta ei ole tallennetta ☐	
<p>Tämän opinnäytteen kirjallinen osa on tehty yritykseksi löytää oma lavastajan identiteettini. Kirjoittaessani olen pyrkinyt hahmottamaan omaa työskentelytapani ja sen lainalaisuuksia. Keskeisin kysymykseni on ollut minkälainen lavastaja minä voisin olla, voisinko olla taiteilija – tai tarvitsenko tällaisia määritelmiä laisinkaan?</p> <p>Opinnäytteeni taiteelliseksi osaksi tuli lavastuksen suunnittelu <i>The Addams Family</i> -musikaaliin, joka toteutui Seinäjoen kaupunginteatterin Alvar näyttämöllä keväällä 2023. <i>The Addams Family</i> antoi mahdollisuuden tutkia suhdettani musikaalin lavastuksen suunnitteluun, omaan taiteilijäkäsitykseeni sekä tapaani tehdä suunnittelijan työtä.</p> <p>Opinnäytteeni tekeminen koostui neljästä erillisestä vaiheesta, jotka olivat edellytyksiä toisilleen; suunnitteluvaihetta seurasi toteutusvaihe, johon oleellisesti kuului harjoitusprosessi. Ensi-illan jälkeen seurasi reflektointivaihe, jonka aikana tapahtui suurimmat ymmärrysyritykset sekä oivallukset, mutta myös pakeneminen koko lavastustaiteen ääreltä. Viimeisenä kirjoitin kirjallisen osuuden opinnäytteestäni, ja syvennyin tarkastelemaan tapaani toimia lavastajana. Kirjallisessa osassa päänsisäiset keskusteluni avautuvat dialogin muodossa, kohtauksina suunnitteluprosessin eri vaiheista.</p> <p>Metodin tilalla esittelen intuitiosuunnistuksen, joka on oma tapani lähestyä lähestulkoon kaikkea – tutkimusta, työtä, suunnittelua, elämää. Tekstin rakenne on hortoilullinen, sarjakuvaa lähestyvä ja tutkimuksellista otetta pakeneva. Olen haastanut itseni opettelemaan uuden tavan ilmaista itseäni sarjakuvan kautta, mutta silti jatkanut suttaamista ja kuvallisten muistiinpanojen piirtämistä. Kirjallista osuutta kuvaa hyvin kaiken tekemiseni laajeneva sekavuus, josta ammennan selkeitä ja toteutettavia ratkaisuja. Päänsisäisen kaaoksen lisääntyessä produktion selkeys kasvaa.</p> <p>Suurimpina kysymyksiäni ilmeisesti kaikissa suunnitteluprosesseissani ovat kysymykset taiteilijuudesta, identiteetistä, oikeudesta toteuttaa tätä taidemuotoa. Pohdinnoissani Minä jakautuu kahdeksi, Pukusuunnittelijaksi sekä Rusinaksi, jotka yrittävät mahtua saman Minän ajatuksiin ja tekoihin. Hortoilun, eksyn ja intuitiosuunnistan teatteritaiteen syövereissä, hukaten itseni ja kenties lopulta myös löytäen.</p> <p>Opinnäytteen pitkäksi venyneen valmistusajan sisällä olen pystynyt jäljittämään omaa tekemisen tapaani, jossa päänsisäisen moniäänisyyden kuunteleminen on saamassa järjestäytyneempää muotoa. Hälyäännet ovat muuttuneet neuvoa-antaviksi ääniksi. Tämä taiteellinen prosessi ei vielä kerro kaikkea minusta lavastajana, mutta paljastaa joitakin piirteitä ja toistuvia toimintamalleja.</p> <p>Opintojeni aikana olen pyrkinyt kohti suurempia näyttämöitä ja isompia näyttämökoneita. Mottona onkin ollut ”Enemmän on enemmän – ja enemmän on parempi!”.</p>	
ASIASANAT #lavastus #lavastaja #luonnos #intuitiosuunnistus #dialogi #musikaali #suurinäyttämö #suttu	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
1.1. <i>Prologi tai ensimmäinen kohtaaminen tai todellinen johdanto</i>	6
1.2. <i>Lavastajaksi lavastajan paikalle (Mitä sä täällä teet?)</i>	11
1.3. <i>Pieni suttu joka kasvoi</i>	17
1.4. <i>Onko pakko löytää oma ääni?</i>	19

2. HAJATELMIA TUTKIMUKSESTA, TAITEESTA, VIIHTEESTÄ – JA LATTIANOSTIMISTA	21
2.1. <i>Ajatuksia taiteellisesta tutkimuksesta</i>	22
2.2. <i>Taide -taiteilija</i>	26
2.3. <i>Viihde – viihteilijä</i>	30
2.4. <i>Käsityö – käsityöläinen</i>	31
2.5. <i>Kohti lattia-ostimia</i>	34

3. TAIDE VAI TUOTE?	38
3.1. <i>The Addams Family -musikaali</i>	40
3.2. <i>Musikaalinäyttämö taiteena</i>	43
3.3. <i>Verstaalla, tekninen palaveri</i>	45

4. HORTOILEVA INTUITIOSUUNNITAJA	49
4.1. <i>Suunnitteluprosessi etenee</i>	51
4.2. <i>Syöveri</i>	56
4.3. <i>Käyttäjäkunta kokoontuu</i>	60
4.4. <i>Kenen lauluja laulan?</i>	62
4.5. <i>Lavastuksen pystytys</i>	66
4.6. <i>Kaivon pohjalla, kadoksissa</i>	69
4.7. <i>Hortoilua</i>	72
4.8. <i>Kartta eksyjille</i>	75

5. ENSI-ILTA	78
5.1. <i>Purkupalaveri</i>	80
5.2. <i>Kirjallinen opinnäyte</i>	82

6. LOPUKSI	87
------------	----

Kiitokset

Lähdeviitteet

Liitteet

KIITOKSET

Mitään ei synny yksin. Solu tarvitsee sen toisen solun, joka sanoo 'kyllä'. Tätäkään työtä, lavastuksen suunnittelua ja kirjallisen opinnäytteen kirjoittamista, ei olisi koskaan syntynyt yksin. Kiitän mielessäni kaikkia, mutta erityisesti;

Annukka; vastauksista, kysymyksistä, vastustamattoman vahvasta tuesta hämärän hetkillä. Ohjaamisesta omaan suuntaani taiteen ja kirjoittamisen ryteiköissä.

Jermo ja Jyri; luottamuksesta, hulluudesta, yhteisestä maailmasta

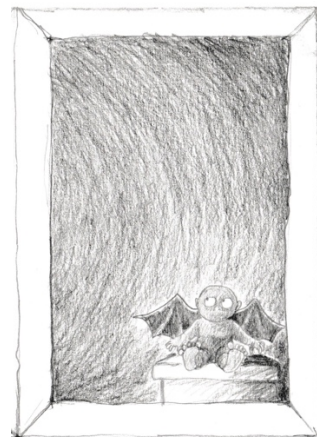
Lukuisat opiskelijakollegat; jokainen keskustelu on ollut merkillisen merkittävä

Seinäjoen kaupunginteatterin lavastamon tyypit

Seinäjoen kaupunginteatterin näyttämötekniikka

Auri ja Tuisku; kaikki on aina teille!

Liisu; ilman sinua mistään ei koskaan tulisi yhtään mitään – ilman sinua tämäkään ei olisi ollut mahdollista, hetkeäkään.

1. JOHDANTO

Kuviteltu käsikirjoitus. Jotta käsikirjoitusta voi seurata, on ensin esiteltävä henkilöt, ennen todellista johdantoa:

HENKILÖT:

MINÄ, esiintyy monena:

- PUKUSUUNNITTELIJA
- RUSINA, sisäinen lavastaja, karkaavaa lajia

KOLME AUKTORITEETTIA:

- TUTKIMUS
- TAIDE
- TALOUS

TYÖRYHMÄ

- OHJAAJA
- KOREOGRAFI
- NÄYTTÄMÖMESTARI
- LAVASTERAKENTAJAT
- PINTAKÄSITTELIJÄ
- NÄYTTTELIJÄT, monta
- VALO, suunnittelija

RUSINAPURISTIN (vrt. valkosipulipuristin)

NAAPURI tai KANSAN SYVÄT RIVIT

OIKEA TAITEILIJÄ

THING, johdatteleva voima

Lisäksi tähän voi kuvitella RAJOJEN JA RAJOITTAJIEN HENKIÄ,
OPISKELIJAKOLLEGOITA, NÄYTTÄMÖTEKNIKOITA sekä MEEMEJÄ.

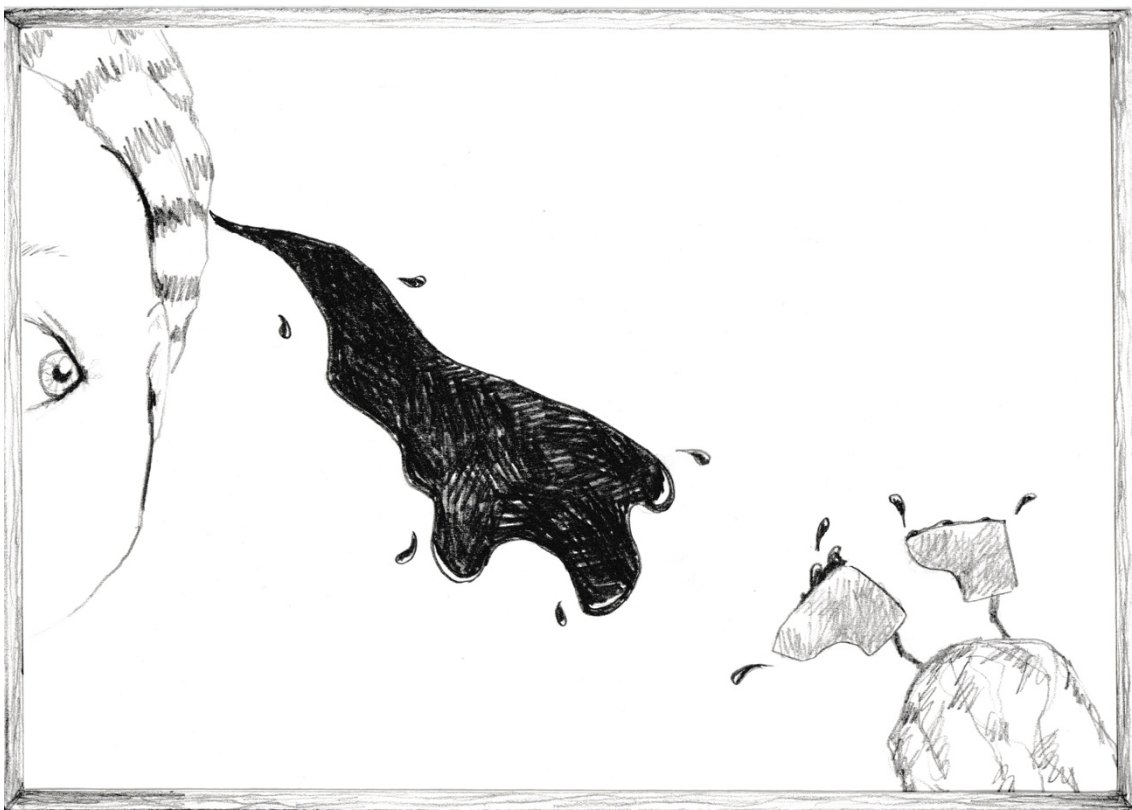
Tämä tapahtuu suurelta osin PUKUSUUNNITTELIJAN päästä plumpsahavan RUSINAN päässä, ja työpöydällä. Suunnittelu- ja toteutusprosessin kuvaus, jonka kautta pohditaan, onko RUSINAN mahdollista olla lavastaja, oikea sellainen.

Kaikki mahdolliset yhtymäkohdat todellisuuteen ovat epäfiktiivisiä, mutta lavastettuja. Jokainen henkilö pitää sisällään useita maailmassa olevia tai olleita henkilöitä ja ajatuksia. RUSINA ja PUKUSUUNNITTELIJA ovat vain omat itsensä. Tai toisensa.

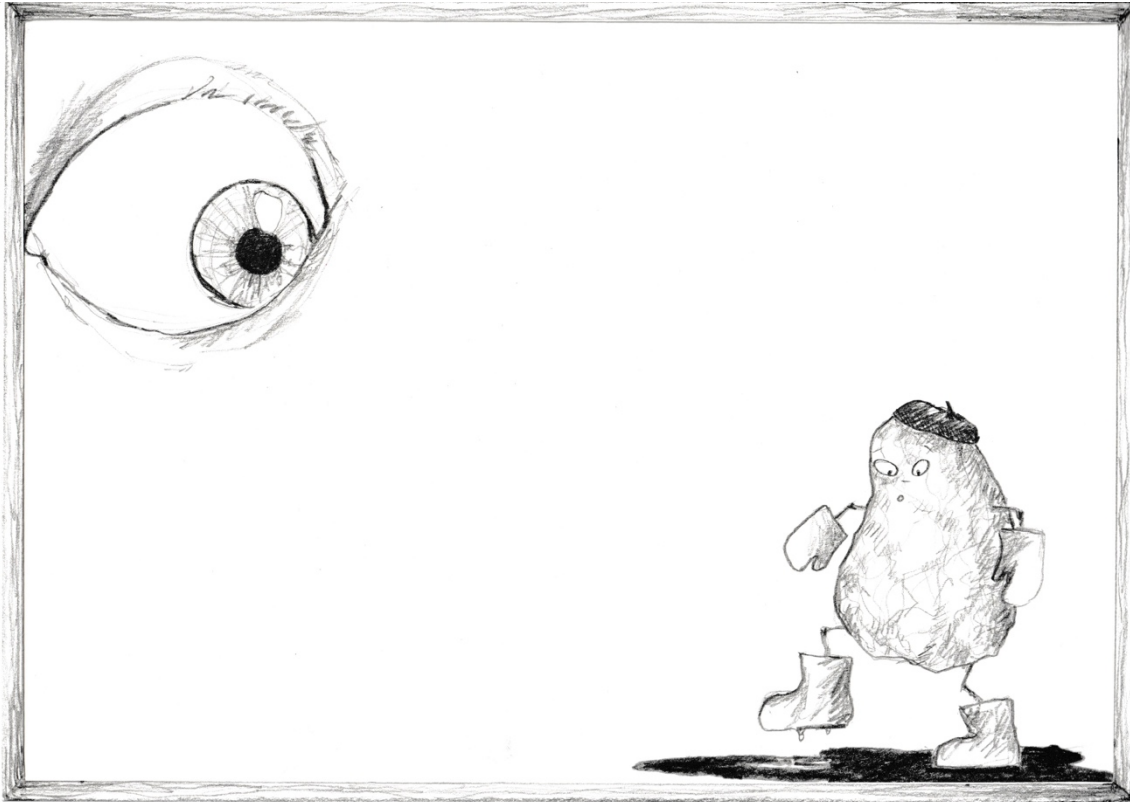
1.1. Prologi tai ensimmäinen kohtaaminen tai todellinen johdanto

(MINÄ työhuoneessa, yksin. MINÄ piirtää jotakin. Yhtäkkiä monta minää hajaantuu paikalle.)

PUKUSUUNNITTELIJA: Pienten rajojen sisällä suuria näkyjä. Haaste aloittaa. Itsensä haastaminen. Sohvan houkutukset. Työpöytä kadonnut kaiken ryönän alle – eihän tästä sotkusta löydy alkua eikä loppua! Aina on joku kesken, uuden aloittaminen on kiinnostavampaa kuin keskeneräisen loppuun saattaminen.

(PUKUSUUNNITTELIJAN päästä tipahtaa RUSINA. RUSINALLA on päämäärä: tulla oikeaksi taiteilijaksi, ja ihan oikeaksi lavastajaksi. Ei enää mikään valelavastaja!)

RUSINA: Pieniä suttuja. Aloitan siitä.

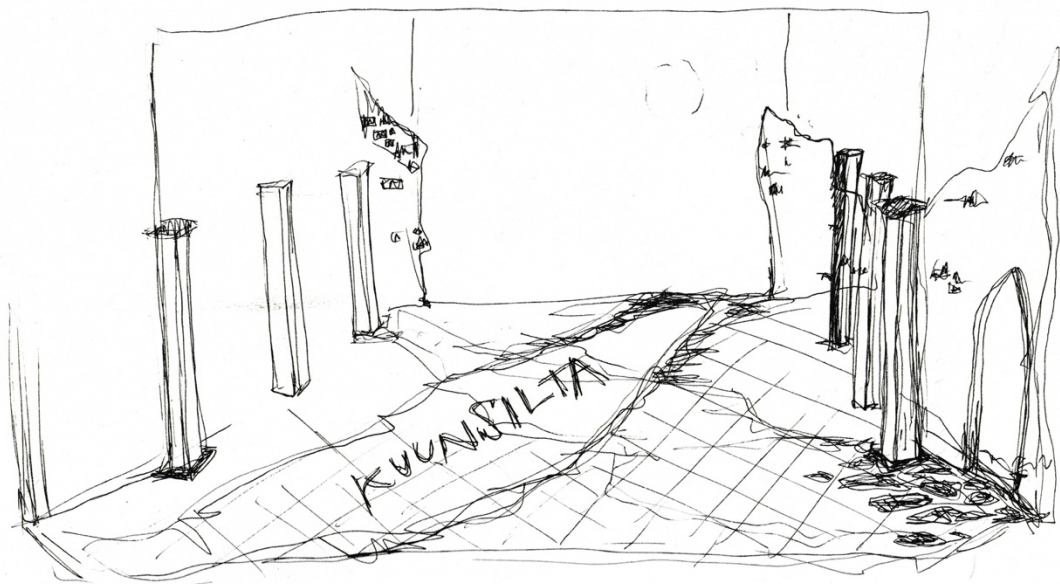
MINÄ: Tutkielmani aiheena on taiteellinen opinnäytetyöni, joka oli *The Addams Family* -musikaalin lavastus- sekä pukusuunnittelu Seinäjoen kaupunginteatterin suurelle näyttämölle. Teoksen ensi-ilta oli 22.2.2023. Opinnäytteeni kirjallisessa osassa yritän löytää vastauksen kysymykseeni siitä, voinko laitosteatterissa, musikaalia lavastaessani, olla taiteilija – vai onko kohtaloni olla viihteilijä? Vai onko olemassa joku muu määritelmä tälle epämääräiselle identiteetille, joku muu tapa olla ja toteuttaa näkyjään? Onko mahdollista rakentaa itselleen lavastajan identiteetti?

Kirjallinen osa opinnäytteestäni on myös itsenäinen työ – näitä pohdintoja omasta identiteetistäni teatterin tekijänä ja (mahdollisena) taiteilijana joudun miettimään yhä uudestaan ja uudestaan. Ehkäpä jokainen suunnittelutyö onkin yksi vaihe taiteellisen tutkimuksen minulle päättymättömällä saralla? Pyrkimys löytää oma kädenjälkeni, oma tapani tehdä – minun tapani olla. Niinpä *The Addams Family* lavastuksen suunnittelu oli yksi koe kaikkien näiden empiiristen kokeiden keskellä. Loppupäätelmänä voin todeta missä vaiheessa taiteellisen tutkimuksen matkaa minuun olen, vai olenko suunnistanut täysin harhaan. Ja jos päädyin harhapoluille, oliko se sittenkin juuri oikea suunta?

The Addams Family tuli opinnäytteeni taiteelliseksi osaksi annettuna – olin sopinut tekemäni lavastus- ja pukusuunnittelun tässä ajankohdassa toteutuvaan teokseen, olipa se mikä hyvänsä. Tuotantopäätös syntyi monien vaihtoehtojen jälkeen hieman myöhässä, ja suunnittelutyötä leimasi kiire ja monenlaiset paineet. Tosin olen huomannut, että rakennan itse kiireen ja paineen itselleni jokaiseen produktion, jota teen - kiireet ovat minulle polttoainetta.

RUSINAPURISTIN: Piirrä sarjakuva!

MINÄ: Aloitan suunnittelun aina pienistä sarjallisista sutuista, piirustuksia ilmestyy kaikkiiin mahdollisiin paperinurkkiin, pöytiin, kämmenselkään. Joskus taas ei synny sutun suttua. Tällaisen tilanteen osuessa kohdalle opettelen uuden piirustustekniikan tai -välineen, ja hämään itseäni haastamalla teknisen puolen itsessäni – ja luovuus ja ratkaisut löytyvät oudolla tavalla tätä kautta. Tätä ”metodia” olen pitkään käyttänyt pukusuunnittelijana, menestyksekkäästi – tai ainakin olen aina saanut suunnitelmat ajoissa valmiiksi. Läksin työstämään opinnäytteeni kirjallista osaa sarjakuvaksi tästä syystä; en ole koskaan piirtänyt sarjakuvaa, ja opinnäytteitä olen muutaman tehnyt – tarvitsin uuden alun kirjoittamiselle. Ensin kirjoitin käsikirjoitusta sarjakuvalle, ja samalla luonnostelin sarjakuvan sivuja, sekä opiskelin sarjakuvakeskuksen kursseilla sarjakuvan piirtämistä ja kirjoittamista. Mutta käsikirjoitus vei mennessään, ja sarjalliset sutut vain lisääntyivät. Nyt opinnäytteeni on löytänyt muodon, jossa *The Addams Family* suunnittelun ja opinnäytteen suttaamisen tuotokset kuvittavat kuvitteellista käsikirjoitusta.

RUSINA: Kuvittelevat?

MINÄ: Tämä opinnäytetyö noudattaa intuitiivisen suttaamisen logiikkaa, jossa suunnitteluprosessin vaiheet eivät välttämättä seuraa kronologisesti toisiaan, vaan hajatelma johtaa ajatelmaan – ja sieltä pois. Koen olevani intuitiosuunnistaja; vaikka saisin kuinka tarkat ohjeet, vaikka minulla olisi kartta (ja kyllä, luen karttaa oikein hyvin) seuraan mieluummin omaa intuitiotani; ’minusta tuntuu, että tuonne minun pitäisi mennä.’ Tämä toistuu kaikkialla elämässäni, hortoilu ja päämäärättömältä tuntuva kuljeskelu. Ja lopulta, kunhan minulla on selvät raamit ja deadlinet, päädyn perille, jonnekin. Jotenkin. Tätä hortoilevan intuitiosuunnistuksen metodia pyrin selvittämään, ja strukturoimaan malliksi asti.

RUSINA: Voiko tuo olla metodi?

MINÄ: Jossain näytelmässä, joskus, roolihenkilö sanoo elämän syntyneen, kun solu sanoi toiselle ”kyllä”. Minä ajelehdin eteenpäin tämän samaisen kyllän kanssa; innostun lähes kaikesta. Kaikenlaiset vaihtoehdot ja mahdollisuudet saavat minut keksimään vielä jotain lisää. Rajattomasti. Ja samalla unohdan, että tarvitsen valtavasti rajoja, jotta saan ylipäättään mitään valmiiksi. Elän loputtomassa runsaudensarvessa. Äänien sekamelskassa. Ja kaikille niille äänille sanon lähtökohtaisesti ”kyllä”. Tämä sama ”kyllä” on vaikuttanut opinnäytteeni kuviteltuun muotoon – joku ääni totesi, että minulle sopisi sarjakuva, ja toinen ääni sanoi, että jatkuvasti piirtämäni pienet sutut ovat hyvä alku opinnäytteelle. Mutta kokonaisen sarjakuvaromaanin kuvakäsikirjoitus ryhtyi riitelemään suttujen ja tekstin kanssa, ja oma sisäinen pakkoni piirtää kirjoitusprosessin aiheuttamia tunteita ihan omaksi tarinakseen aiheutti sen, että lopullinen muoto on viimeistelemättömien luonnosten kuvittama teksti, joka lähestyy näytelmän käsikirjoitusta.

RUSINA: Kenen ääni tässä nyt eniten vaikuttaa? Kuulinko jossain kohdassa oman ääneni? Oliko se oma ääni, joka innostui mutta sanoi lopulta ei? Ei tullut sarjakuva, ei tieteellinen teksti, ei näytelmä, ei valmiita kuvia esityksestä – tuli jotain muuta.

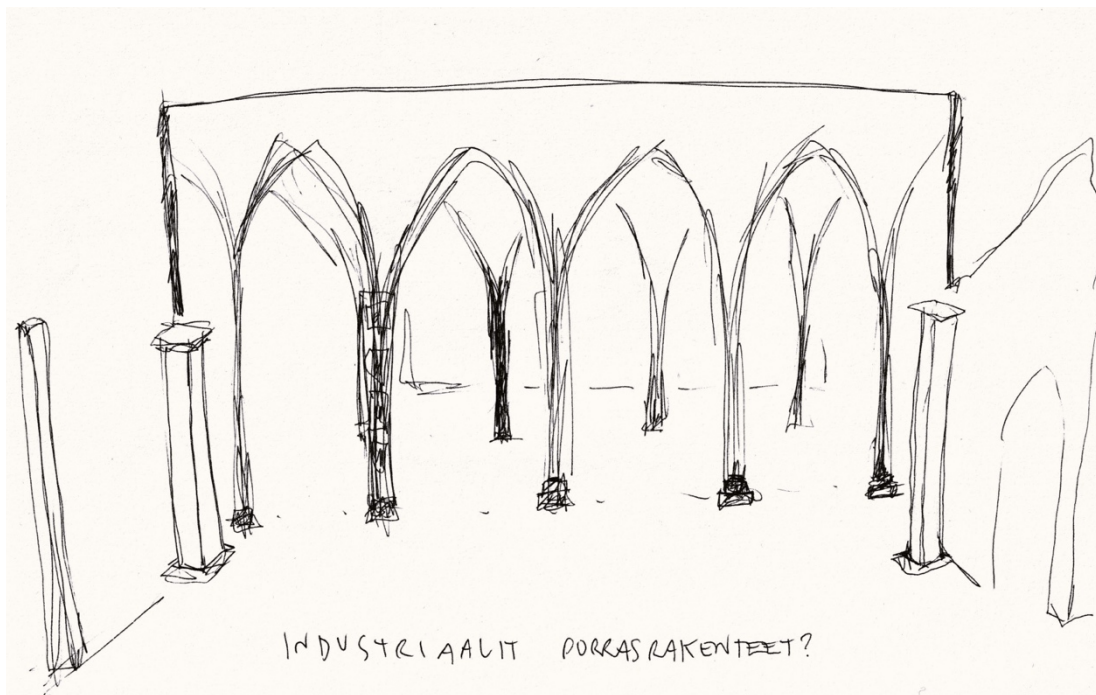
MINÄ: Ja kaikkien äänien – tai rajojen – välisistä risukasoista löytyy madonreikiä, viemäreitä, kaivoja, syövereitä, joiden kautta voi kulkeutua omaan maailmaan, oman maailman vapauteen ja rajattomuuteen. Ja sen maailman sisällä voi rajattomasti nähdä omalla tavallaan, ja synnyttää jotain omaa. Sen oman tavan olla lavastaja. Ja taiteilija.

RUSINA: Olla omaääninen, moniääninen, rajallinen – ja ääretön.

MINÄ: Sama intuitiosuunnistaminen on jatkunut myös kirjallisen osuuden lähteiden kanssa. Yksi opinnäyte on ohjannut minut lukemaan Teemu Mäen esseitä taiteesta, joku Wikipedian sivusto kanadalaiseen e-kirjastoon ja sieltä vaaralliseen luovuusajatteluun. Lähdemateriaalini ei ole laaja, eikä ainakaan syvä, vaan hortoilua tieteellisen ajattelun pinnalla, joskus liveten suoraa päätä pseudotieteeseen ja vahvoihin ”minusta tuntuu” - päätelmiin. Välillä sukeltaen syöveriin, josta ei löydy mitään, mutta jossa on turvallista levätä. Ja joskus sitten löytyy onnistunutkin idea.

Opinnäytteeni on tehty uupumuksen rajoilla, unettomuudessa ja sumuisilla aivoilla. Näillä samoilla ruttuisen rusinan aivoilla suunnittelen lavastuksetkin – ajan itseni ääritilaan, jossa on vain pakko selviytyä.

RUSINA: Voidaanko jo mennä? Sinne oppimisen äärelle?

1.2. Lavastajaksi lavastajan paikalle (Mitä sä täällä teet?)

(Tämä on Taideyliopisto, Esittävien taiteiden lavastusta opiskellaan täällä. Mutta onko tämä hajoava MINÄ oikeassa paikassa ollenkaan, sillä:)

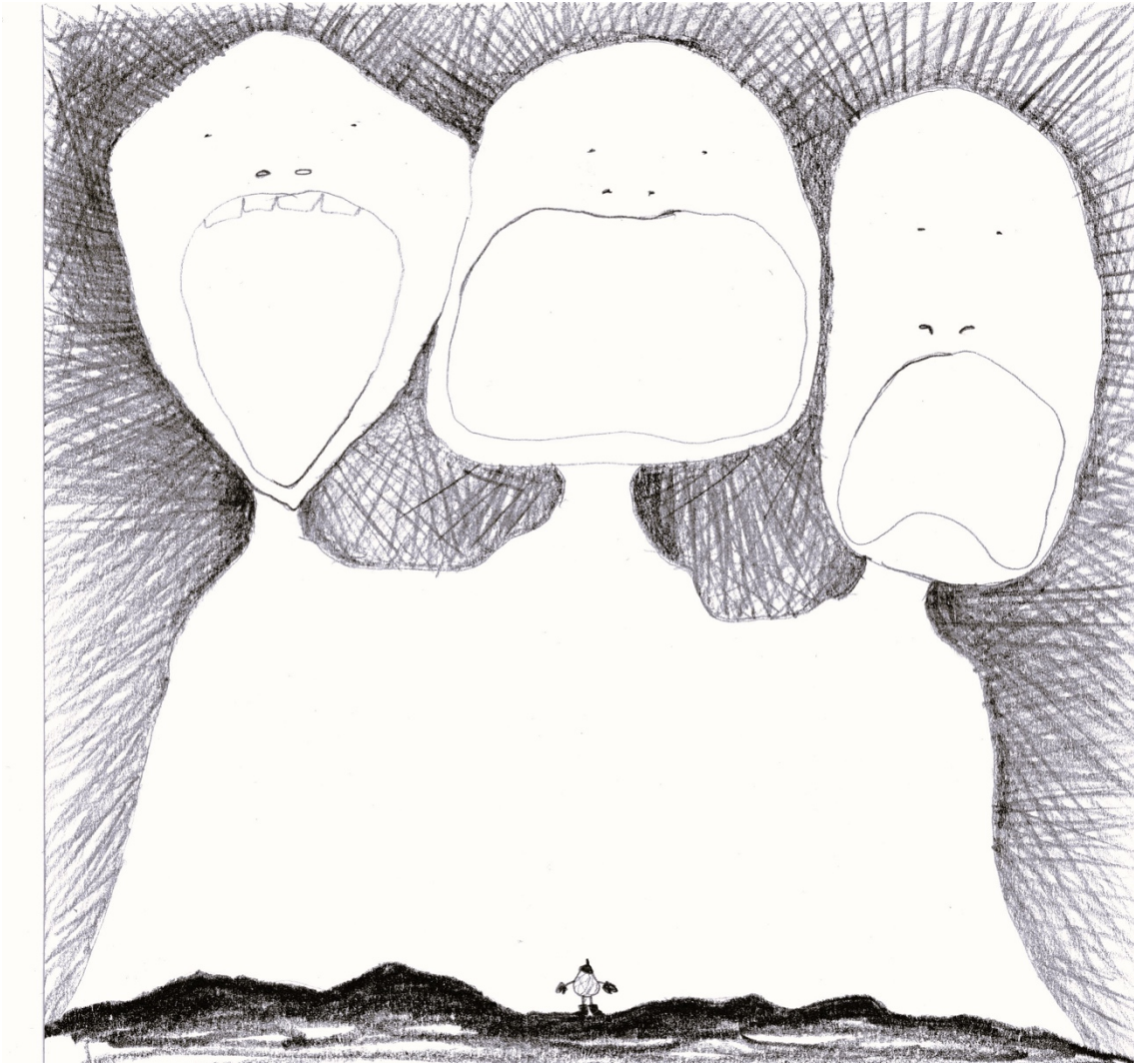
MINÄ: Tunnen olevani luvaton lavastaja, tai salalavastaja, tai jopa valelavastaja. Pukusuunnittelijana identiteettini on vahva, ja tiedän osaavani. Jopa niin hyvin, etten pelkää yhtään mokaavani.

RUSINA: Moka on virhe. Mutta onko se hyvä tai huono asia? Asia ollenkaan?

MINÄ: Minä etsin lavastajan identiteettiä, omaa ääntäni lavastajana.

RUSINA: Onko sitä, ääntä? (Voiko rusinasta edes lähteä ääntä?)

(Yhtäkkiä RUSINAN ympärillä on paljon ääniä, valoja, koreografiaa, suuri musikaalilnumero alkaa!)

AUKTORITEETTIEN KUORO (TUTKIMUS, TAIDE ja TALOUS):

Mitä sä täällä teet?

Täällä tehdään oikeaa taidetta,
Täällä syntyy tutkimusta,
Täällä ollaan ajatukset avoinna!

Mitä sä täällä teet?

Onko sulla lupaa olla olemassa,
ootko ajatellut rahaa yhtään?
Etkö ole jo aika vanha?

Mitä sä täällä teet?

Onko sulla aikaa tähän,
onko raikkaita ajatuksia?
Onko mitään annettavaa – häh?

Mitä sä täällä teet?

Mee pois – oot väärässä paikassa.

Mee pois – tää on joku vahinko.

Tää on kuitenkin Taideyliopisto.

PUKUSUUNNITTELIJA: Minulla ei ole mitään koulutusta lavastajaksi! Minähän olen pitkän linjan pukusuunnittelija, mitä minä tässä koulussa teen? Saanko edes olla täällä?

(Paikalle ilmestyy Oikean Taiteilijan fyysinen hahmo, hän kantaa yllään kanonisoidun taiteilijan viittaa.)

OIKEA TAITEILIJA: Sinä viet oikeiden lavastussuunnittelijoiden työt.

RUSINA: Tätä minä olen aina halunnut tehdä. Ja olla oikea.

TUTKIMUS: Olet kyllä tehnyt aika paljon näitä lavastuksia. Täällä on tätä opiskelumahdollisuutta tarjolla! Sinullahan on ennestään kokemusta akateemisista opinnoista, ja työkokemusta vaikka kuinka. Työn ohella vaan!

PUKUSUUNNITTELIJA: Mikä lavastaja edes on? Pukusuunnittelijana kerron pukujen kautta tarinaa, kerron henkilöistä, kiinnitän huomion oikeaan hahmoon. Mutta lavastajana teen... intuitiivisesti – jotakin?

TUTKIMUS: ”Esittävien taiteiden lavastajan tehtäviin kuuluu vastata esitystilan visuaalisista ja toiminnallisista ratkaisuksista. Lavastaja perustaa suunnitelmansa omaan taiteelliseen näkemykseensä sekä taiteellisen työryhmän yhteisiin kokeiluihin, ratkaisuihin ja tavoitteisiin. Lisäksi lavastajan tehtäviin kuuluu toimia yhteistyössä useiden toteutuksesta vastaavien ammattiryhmien kanssa.” (Uniarts.fi-lavastaja 2024)

PUKUSUUNNITTELIJA: Olen tehnyt yhteistyötä lavastajan kanssa, ja ohjaajan. Ja lavasterakentajan, näyttämömestarin, puvustomestarin, ompelijan, vaatturin, modistin, valosuunnittelijan – ja näyttelijän. Ainakin.

TALOUS: ”Lavastaja suunnittelee näytelmän lavastuksen ja valvoo sen toteutusta. Lavastajan on löydettävä oma näkemyksensä tekeillä olevasta esityksestä ja osattava toteuttaa sen aikakauteen ja tyyllilajiin liittyvät ratkaisut. Lavastajia työskentelee teattereissa sekä televisio- ja elokuvatuotannoissa. Työ vaatii mm. taiteellista näkemystä ja visuaalista hahmotuskykyä sekä ryhmätyötaitoja.” (Työmarkkinatori.fi - lavastaja 2024)

RUSINA: Voisiko tätä lavastajuutta nähdä jotenkin toisin?

MINÄ: Lavastajan aseman ja roolin määrittely tuntuu olevan teatterikentällekin haastavaa, määritelmiä on monia ja keskenäänkin ristiriitaisia. Reija Hirvikoski käsittelee ongelmaa väitöskirjassaan, ja pyrkii määrittelemään lavastajan aseman tutkimuksessaan taiteilijana ja suunnittelijana, joka on lavastuksen toteuttamisesta vastaavan työryhmän vetäjä, sekä visuaalinen, taiteellisen suunnittelun ammattilainen. (Hirvikoski 2005, 41)

PUKUSUUNNITTELIJA: Minua rajoittavat lauseet menneisyydestä; se ettei nainen voi olla lavastaja, tai että lavastaminen on alisteinen, jopa tarpeeton osa esittävää taidetta. Tai että taiteilija on haukkumasana.

RUSINA: Mutta minä olenkin rusina. Ei rajoja. Ruttuja on.

MINÄ: Reija Hirvikoski analysoi lavastajan aseman ongelmaa historian painolastina; teatteri on nähty ohjaajan taiteena, ikään kuin lavastaja tekisi näkyväksi ohjaajan vision – eikä omaansa (Hirvikoski 2005, 32).

RUSINA: Monesti tunnen olevani salapoliisi, joka selvittää salaisuutta ohjaajan päässä. Ja kun olen ratkaissut tämän arvoituksen, voin visualisoida sen. Mutta tuonko siihen mitään omaa, paitsi salapoliisitaidetta?

TUTKIMUS: Ja kun tarkastellaan suomalaista laitosteatterikontekstia – jossa sinäkin toimit – huomataan että lavastajan työ on loitontunut elävästä esitystilanteesta ja samalla menettänyt kosketuksensa erityisesti näyttelijöihin. Laura Gröndahlin mukaan taiteellinen työryhmä suunnittelee ennakkoon esityksen muodon valmiiksi, ennen harjoitusten alkua, ja lavasteet rakennetaan näiden suunnitelmien mukaan. Ja erityisesti lavasteita koskevia muutosehdotuksia on mahdoton toteuttaa harjoituskaudella mm. aikataulullisista syistä, eikä näyttelijät pääse vaikuttamaan lavastukseen. (Gröndahl 2014, 81)

RUSINA: Onko tuokaan nyt oikein? Näyttelijäthän ovat käyttäjäkuntaa, eikä lavastus ole oleellisesti olemassa juuri heille?

MINÄ: Lavastajan työn ja identiteetin määrittely tuntuu olevan sekä itse lavastajille että yhteistyökumppaneille – sekä tutkijoille – haastava tehtävä. Pohjalla näyttäisi olevan juuri tuo Hirvikosken mainitsema historian painolasti, se että toistuvasti teatteri on nähty ohjaajan taiteena, ja kaikki muut tekijät alisteisena tälle ainoalle totuudelle. Ja taiteelle. Ainoalle taiteelle?

PUKUSUUNNITTELIJA: Nämä ajatukset ovat häiritseviä – minä ajattelen niitä mutta peilaan ajatukseni Hirvikosken mainitsemaan vahvaan ennako-oletukseen siitä, että visuaalinen rikkaus on negatiivista ja jotenkin pinnallista (Hirvikoski 2005, 35).

MINÄ: Mutta ei kannata unohtaa sitä, että Hirvikoski pyrkii nimenomaan purkamaan näitä ennako-oletuksia! Hänen tutkimuksensa lähtöväittämänä on se, että **lavastus on aina ohjauksellinen ratkaisu**. Mutta ei niin, että lavastaja visualisoi ohjaajan näkemyksen, vaan niin että lavastaja on sisällön visuaalisena keskustelukumppanina, ratkaisemassa yhdessä lavastuksellista maailmaa keskusteluissa – ja vaikuttaen siten merkittävästi ohjaajan ohjaukselliseen suuntaan. (Hirvikoski 2005, 42; 48)

RUSINA: Yhteistyö – kommunikaatio – ajatusten sumea meri, jossa yhdessä voidaan eksyä... Valtava aallokko! Meritursaita! Portaikkoja! Holveja ja aarteita ja ihan liikaa yksityiskohtia!

MINÄ: Liisa Ikonen kuvaa tutkimuksessaan vaihtoehtoista lavastajan työprosessia, dialogista skenografiaa. Tutkimuksessaan hän joutui kyseenalaistamaan vakiintuneen skenografian ammatinkuvan; kuvallinen ja käsitteellinen suunnittelutyö muuttui toiminnaksi, joka kävi välitöntä dialogia syntyvien esitysten kanssa. (Ikonen 2006, 18)

RUSINA: Mutta mitä se sitten käytännössä, esitystä valmistettaessa tarkoittaa?

MINÄ: Dialoginen skenografia Ikonen tutkimuksessa tarkoittaa skenografian suhdetta syntyvään teokseen, tämän teoksen maailmassa olemista ja siihen osallistumista (Ikonen 2006, 322).

RUSINA: Mutta eikö aina ole joku suhde teokseen? Eikö aina pidä olla osallisena, jotenkin?

MINÄ: Perinteisemmin teatteriesitystä tehdään päämäärähakuisesti, käsitellen teosta sekä muiden tekijöiden työskentelyä objektina – on kyse esityksen valmistamisesta. Dialogisessa skenografiassa kyse on teoksen avaamisesta, kuuntelemiseen pohjautuvasta dialogista esitystapahtuman kanssa. (Ikonen 2006, 324;365)

RUSINA: Soveltuuko tämä metodi kaikkeen esittävään taiteeseen?

MINÄ: Lopulta Ikonen päätyy siihen, että kyseessä ei ole valmis metodi, vaan avoimeen ja luovaan prosessiin ohjaava sekä totuttuja hallintayrityksiä pakeneva vaihtoehtoinen lähestymistapa. Se on vastaanottamista ja kuuntelemista, ei pyrkimystä etukäteen suunniteltuun valmiiseen lopputulokseen. (Ikonen 2006, 384)

TUTKIMUS: Oletko yhtään lukenut Pamela Howardia? Hän sanoo, että lavastus on tilan, tekstin, tutkimuksen, taiteen, näyttelijöiden, ohjaajien ja katsojien saumaton synteesi, joka tuottaa omaäänisen luomuksen (Howard 2002, 130).

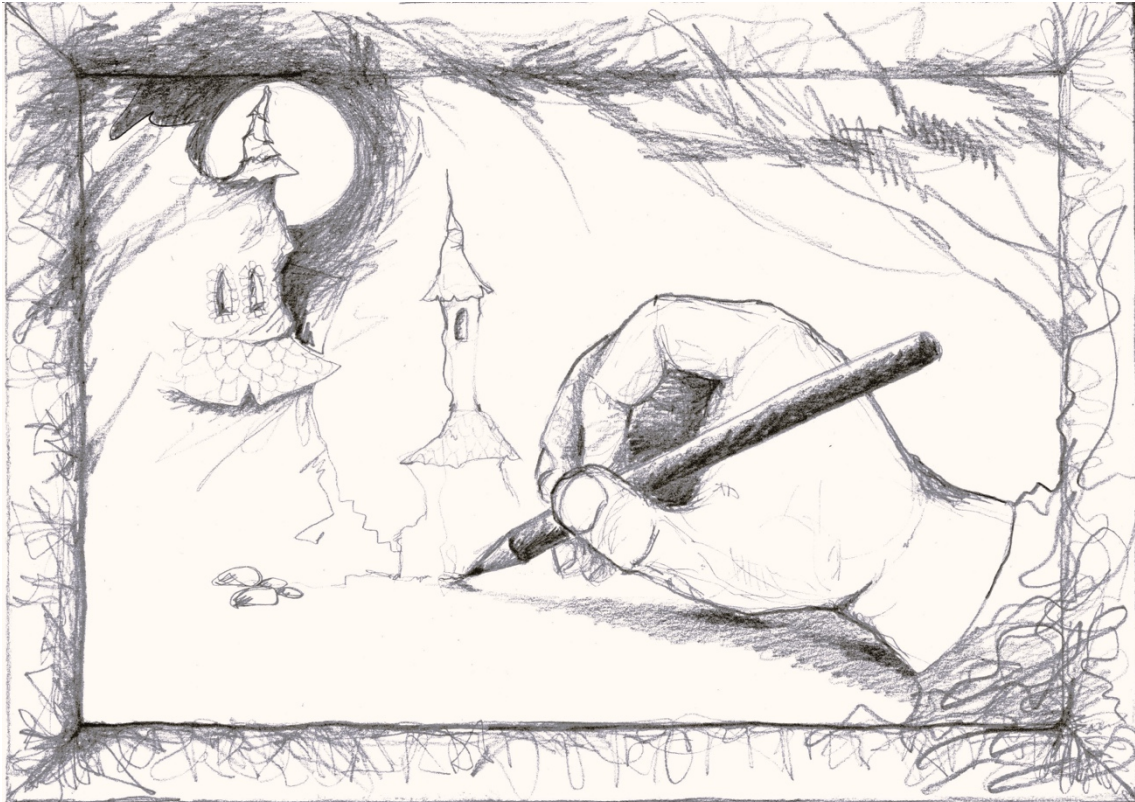
RUSINA: Minun mahdollinen lavastajuuteni - se täytyy vielä etsiä. En haluaisi olla pelkästään ohjaajan vision visualisoija, tai tekstin. Samalla haluan kuitenkin ymmärtää kaikkia mahdollisia reunaehtoja ja lähtökohtia ja toiveita ja tavoitteita. Niin paljon ääniä, jotka peittävät oman ääneni.

MINÄ: Lavastajan aseman voi nähdä niin monena, ja monenlaisena. Esittävän taiteen kenttä on monipuolistunut niin että lavastajankin tehtävät ja asema ovat monet. Voi valita omansa! Tai kehittää jotain ihan muuta.

THING: On ihan ok olla omanlaisensa.

(MEEMIEN joukko hiipii kohti valaistua näyttämöä.)

1.3. Pieni suttu joka kasvoi

(Pieni kuva, kasvaa isommaksi. Siinä on käsi. Käsi piirtää rappusia, tai kellaria. Tai suttua? RUSINA on ottanut käyttöönsä kaikki kynät, pensselit, värit ja viivoittimet.)

RUSINA: Tärkeintä on suttaaminen. Kuuntelen musiikkia - annan kynän sutata paperia. Tunnustelen! Piirrettyjä muistiinpanoja.

PUKUSUUNNITTELIJA: Ei se riitä. Pitää olla suunta, tavoitteita, näyttävää! Ja pitää olla kiva. Kivaa.

RUSINA: Minä tykkään koneista.

PUKUSUUNNITTELIJA: Unohda koneet ja lopeta haihattelu. Tule takaisin ja piirrä pukuja nyt!

RUSINA: ...tähän tulee tämmöinen, viivoja, ristiin rastiin... jotakin pintoja... värejä! Sitten tämä kahdeksas viivasto menisikin näin... ja sitten käännän paperin ylösalaisin...

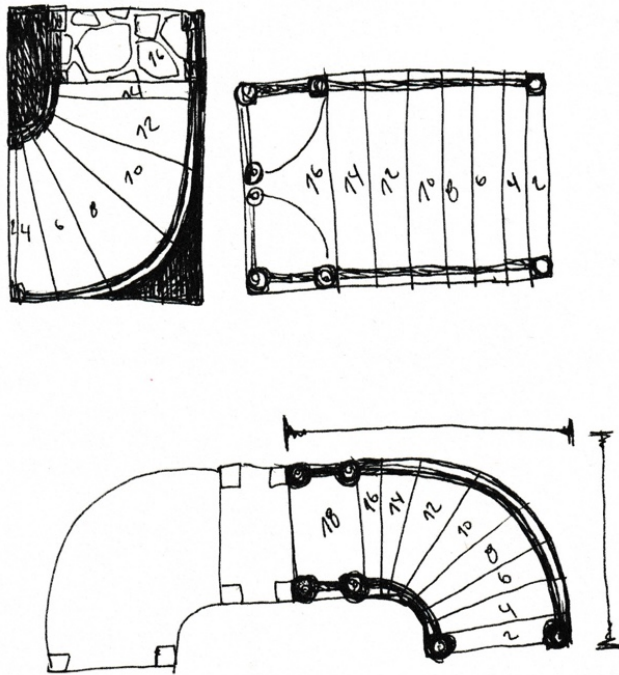
PUKUSUUNNITTELIJA: Tuhlaat paperia! Pysy pään sisäpuolella! Palaa entiseen, sellaiseen mikä on tuttua –

RUSINA: Minä menen ajelemaan lattia nostimilla.

(RUSINA ajelee lattia nostimilla ylös ja alas, tepastelee liikkuvien lavojen reunoilla.)

PUKUSUUNNITTELIJA: Ei tämä näin etene, paperit ovat täynnä sekavia viivoja, lattialla kapalevysilppua ja kaikkea roskaa!

RUSINA: Yritän sulkea kaikki äänet ulkopuolelle, olla kuulematta niitä – koska alan toteuttaa niiden äänien toiveita. Yritän löytää kaiken sutun keskeltä omani.

(RUSINA piirtää lattia nostimia ja niiden koneistoja, nostimien päälle portaikkoja. Niistä alkaa syntyä suttua suurempi kuva.)

1.4. Onko pakko löytää oma ääni?

(MINÄ joutuu miettimään, mitä tapahtui sille, kun aaltopahvi ja ilmankostutin vielä riittivät lavastukseksi.)

MINÄ: Ensimmäinen merkittävä lavastukseni oli näytelmään ”Lumikki ja kaksi kääpiötä, loput ovat lomalla”. Lavastuksen suunnittelun ja toteutuksen lisäksi ohjasin, suunnittelin puvut ja näyttelin nimiroolin. Olin viisivuotias. Aaltopahvista tein linnan. Onneksi huoneessani oli puolapuut, sain linnaan korkeutta. Leikkasin aaltopahviin kaarevareunaisen ikkunan. Sormeen tuli reikä. Ikkunalaudalla oli oikeaa verta! (Se erottui ruskeasta pahvista aika huonosti.) Kääpiöiden talon ratkaisin ilmankostuttimella – se oli sopivan matala pöydäksi, johon sain kattaa nukenastiat. Kaikki oli täydellistä!

RUSINA: Miksi minun nyt täytyy täyttää kaikki kaikella? Miksi ilmankostutin ei riitä?

TAIDE: Sinä olet taidelaitoksessa, tee taidetta.

TALOUS: Sinä olet tuotantolaitoksessa, tuota!

RUSINA: Mutta mikä on taidetta? Voiko taide ole tuote? Voiko taidetta tuottaa, varsinkaan käskystä?

TAIDE: Minua on vaikea määrittää – riippuu kuka määrittää, missä ja milloin. Minä olen kaikki, mutta minusta ei saa kiinni.

RUSINA: On pakko tehdä pientä ja hupsua. Voiko se olla taidetta?

TAIDE: Olen ilmaisun, viestinnän, ja kannanoton väline!

NAAPURI: Kaikki on taidetta!

TUTKIMUS: Taiteellinen tutkimus!! Löydä oma äänesi taiteilijana taiteellisen tutkimuksen kautta!

RUSINA: ...ole kiinnostava, yllättävä, ihmeellinen, omanlainen... mitä kaikkea vielä?

TAIDE: Musikaalit ovat viihdettä. Taide on taidetta.

RUSINA: Mutta jos minulla on pakottava tarve tehdä juuri tätä pientä ja hupsua, tai suurta ja täyttää? Eikö se voi olla taidetta? Kuka saa määrittää taiteen?

TAIDE: Minä, minusta, minuun – minun kauttani kulkee kaikki!

RUSINA: ... jos keräilen ja yhdistelen – kaikesta ennen nähdystä tulee minun kauttani jotain muuta... jos olenkin ajatuskierrättäjä? Ideavaras?

TAIDE: Olet taiteilija vain, jos laitat itsesi likoon! Alasti näyttämölle! Ei turvallista tilaa vaan ROHKEAA TILAA!! Siten voit lähestyä taidetta.

RUSINA: ... menen ajelemaan lattiaanostimilla...

2. HAJATELMIA TUTKIMUKSESTA, TAITEESTA, VIIHTEESTÄ – JA LATTIANOSTIMISTA

(AUKTORITEETTIEN KUORO nousee orkesterimontusta nostimella 2. Savua, punaista alavaloa.)

AUKTORITEETTIEN KUORO (TUTKIMUS, TAIDE ja TALOUS):

Ota huomioon resurssit;
lattianostinten toimintakyky,
katonostinten kestävyys,
vaihtoaikojen rajallisuus,
varastointitilojen riittämättömyys!

Ota huomioon resurssit;
Budjettien puutteellisuus,

valmistusaikojen päällekkäisyys,
Henkilöstöresurssien vajaatäyttö,
Kierrätettävien materiaalien käyttö!

Ota huomioon resurssit;
muista venyttää selkänahkaa,
älä valita turhasta – siis mistään!
Muista tehdä taiteellisesti korkeatasoista,
ja valmistua ennen kesää!

RUSINA: Rajoja, paljon erilaisia rajoja. Miten näitten kaikkien reunaehtojen yli pääsee sinne lopputulokseen?

RUSINAPURISTIN: Aloita pienestä sutusta. Älä syö koko linnaa kerralla, vaan palasina.

RUSINA: Musikaali murusina.

RUSINAPURISTIN: Ja aina on olemassa välineitä, joilla auttaa itseään alkuun!

RUSINA: Välineitä? Kyniä ja katkoteräveitsiä?

RUSINAPURISTIN: Kaikenlaisista rajoista ja rajoituksista voi olla apuakin. Selvitä kaikki reunaehdot ja raamit – ja etsi oma reittisi risukasasta ulos, sinne omaan maisemaan.

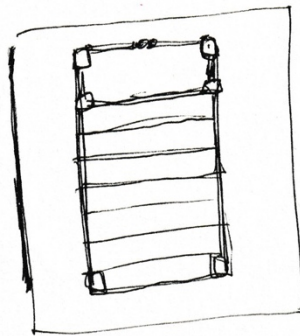
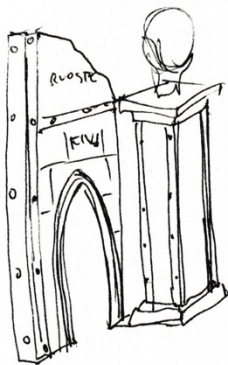
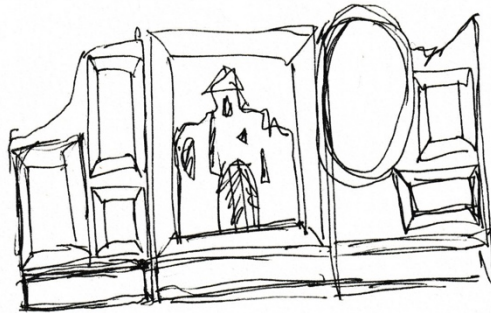
2.1. Ajatuksia taiteellisesta tutkimuksesta

(RUSINA yrittää asettua akateemiseen kontekstiin.)

RUSINA: Kaivan vanhat reunaehdot esiin! A.J. Greimasin myyttinen aktanttimalli, ja semioottinen neliö! Pohjakuvat, leikkauskuvat, resurssit ja semmoiset – kyllä minä nämä osaan.

TUTKIMUS: Taiteellista prosessia voi lähestyä taiteellisen tutkimuksen näkökulmasta – voit tieteellisin keinoin lähestyä taiteellista työtäsi, kehittää sitä.

RUSINA: Voisinko vain piirrellä näitä pieniä ideoita?

TUTKIMUS: Juha Varton mukaan taiteellisessa tutkimisessa on kyse ”taiteen menetelmien käyttämisestä jonkin muun kuin oman taiteellisen toiminnan tai sen tulosten tutkimisessä.” Ja ”taiteellinen tutkiminen tuo uuden piirteen ammattitaitoon: se auttaa näkemään oman tekijyyden suhteessa tiedon tuottamiseen ja arvioimiseen, tekijyydenkontekstoimisen ihmisen käsitteelliseen historiaan ja tavoitteisiin, joista osa

on samoja kuin taiteellisessa toiminnassa mutta nekin uudessa merkitysyhteydessä.”
(Varto 2017,45)

RUSINA: Nyt en taida ihan ymmärtää.

RUSINAPURISTIN: Oikaistuna; taiteellinen tutkimus ei ole tieteellistä tutkimusta, vaan se kääntyy taiteilijaa itseään kohti. Taiteen *tekemisestä* tulee tutkimuksen kohde. Taiteellinen prosessi on tutkimus itsessään.

TAIDE: Minä, minusta, minuun – minun kauttani kulkee kaikki.

RUSINA: Mutta eikö lavastuksen suunnittelu ole aina jollakin tapaa taiteellista tutkimusta? Eikö se silloin myös ole jollain tapaa taidetta?

TUTKIMUS: Taiteellisessa tutkimuksessa tutkija on itse osallisena tutkimuskohteessa – tuottamassa tietoa siitä, mitä itse on tehnyt (Siukonen 2018, 25).

RUSINAPURISTIN: Aseta tavoite, jota kohti pyristellä.

RUSINA: Minä pidän rajoista. Ja aikatauluista. Työskentelen viimetippametodilla, pakko hämätä itseään keksityillä aikarajoilla, jotta saavuttaisin tavoitteeni.

RUSINAPURISTIN: Mitä sinä itse tavoittelet?

RUSINA: Keksimistä. Hauskuutta. Iloa!

TUTKIMUS: Älä unohda tutkimusta! Taiteellinen tutkimus voisi olla dialogia taiteen tekemisen ja tutkimisen välillä – tästä voisi mahdollisesti syntyä sekä tutkimustuloksia että taideteoksia (Siukonen 2001, 147).

RUSINA: Liian monta mahdollisuutta... Tarvitsen rajoja. Vähemmän mahdollisuuksia! Tämä on elämän ja kuoleman kysymys! Olenko taiteilija, tai onko tämä taidetta – tai onko sillä mitään merkitystä? Mitä taide edes on, tai sen tutkiminen taidetta tekemällä?

TUTKIMUS: Tutkimus on tietoa – jotta voi tietää jotakin, täytyy olla perehtynyt siihen, opiskellut sitä. Asioita tutkitaan, jotta saataisiin tietoa siitä, mikä on aiemmin ollut tuntematonta. On tunnettava alansa tekniikat, materiaalit, aiheiden sisällöt. Ja siten oppiminen ja harjaantuminen antavat pohjan intuitiolle – taiteilija voi työskennellä

tietäen mitä tekee, vaikka ei tehdessään tiedostakaan (Hamm 2003, 94). Tutkiminen, itsensäkin, johtaa oppimiseen ja taiteilijan intuition mahdollisuuteen.

RUSINA: Olen eksyksissä, lähes koko ajan. Sitten paineen kasvaessa joudun pakottamaan itseni tekemään päätöksiä ja olemaan varma. Vaikka oikeastaan olen koko ajan virheen äärellä. Se on myös itselleni kiinnostavaa – tuntuu että virhe onkin avain oikeaan ratkaisuun. Montakohan kertaa olen ratkaissut näyttämöllisen ongelman tekemällä virheen? Tai vahingossa, hukannut tärkeän palan pienoismallista, tai ideakuvan – ja sitten korvaava ja väärä osa tai kuva onkin ratkaissut kaiken?

(RUSINA käy sähköpostilla kiinnostavaa keskustelua Laura Gröndahlin kanssa, tässä TUTKIMUS lukee Gröndahlin viestejä ääneen.)

TUTKIMUS: ”Sikäli kuin ymmärrän, juuri tuollainen pohdinta on hyvää taiteellista tutkimusta. Reflektoit omaa prosessiasi ja tunnistat, millaiset asiat vievät sitä eteenpäin. Virhe auttaa näkemään työtä uusilla tavoilla, kun asiat yhdistyvät oudosti. Siitä syntyy uusia ja odottamattomia merkityksiä, jotka auttavat tekemään luovia hyppäyksiä. Jos yrittää ideoida lavastusta vain päättelemällä ja tietoisesti assosioimalla, jää yleensä pyörimään kehässä omien lähtökohtiensa kanssa. Virhe katkaisee paikoillaan junnaavan prosessin ja heittää ajatuksia uusille radoille.” (Gröndahl 2022)

RUSINA: ...voinko siis jatkaa harhailua virheissä? Virheilyä.

TUTKIMUS: Virhettä ei tarvitse pelätä, eikä eksymistä – ehkä se onkin taiteellisen tutkimuksen polku, joka johdattaa jälleen kartalle? Kuten Kalle Hamm sanoo; kun taiteellisessa työskentelyssä tapahtuva oppiminen tehdään näkyväksi, voidaan puhua taiteellisesta tutkimuksesta (Hamm 2003, 96).

MINÄ: Mutta muuttuvan taiteilijan identiteettiä pohtiessaan Jyrki Siukonen vertaa taiteellista tutkimusta tekevää taiteilijaa lääkärinsä hylänneeksi potilaaksi, joka on siirtynyt itsehoitoon (Siukonen 2018, 27).

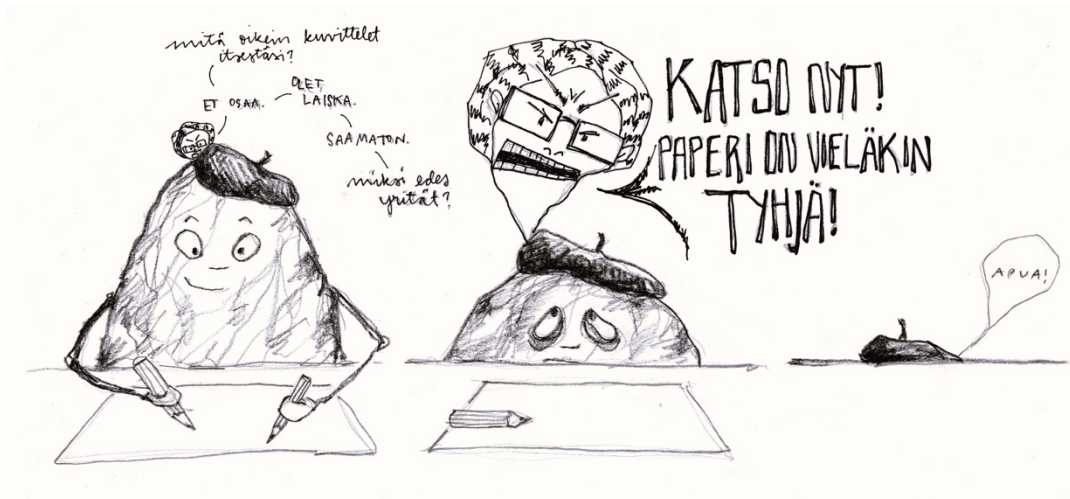
RUSINA: Tuo kuulostaa ehkä siltä, että Siukonen ei suosittelen taiteellista tutkimusta reseptiksi kenellekään...

TAIDE: Haluan olla tutkimaton tie!

RUSINA: Saanko ajaa lattianostimilla?

2.2. Taide -taiteilija

(*RUSINA päätyy yhä syvemmälle henkiseen orkesterimonttuun. Pohdinnat lavastajan identiteetistä johtavat taiteen äärelle. Omat sisäiset äänet johdattavat pöydän alle.*)

RUSINA: Tehdäkö taidetta vaiko ei? Ollakko taiteilija vaiko ei? Mitä ollakko on? Mitä taide on? Onko teatteri taidetta? Ollakko lavastus?

(*RUSINAN sähköpostiin tulee uusi viesti Laura Gröndahlilta.*)

TUTKIMUS: ”Olet hyvin oleellisen äärellä, kun kysyt, mitä taide oikeastaan on ja mikä tekee siitä elintärkeää. Vastausta minullakaan ei tietenkään ole, mutta muista, että koko taiteen käsite on ilmaantunut eurooppalaiseen kulttuurin vasta joskus 1600–1700-luvuilla. Sitä ennen puhuttiin vain erilaisista taidoista, kuten piirustus-, maalaus-, soitto-, laulu-, tanssitaidot jne. Ei kenellekään juolahtanut mieleen, että niillä olisi keskenään jotain yhteistä sen enempää kuin vaikkapa ojankaivuulla ja pitsinvirkkuulla.” (Gröndahl 2022)

RUSINA: Minulta puuttuu lavastajan *taitoja* – siksi olen tässä, oppimassa! Opettelen taitoja tullakseni taitavaksi. Taiteilijaksi, lavastajaksi. Ja silti olen varma, että jotain minussa on valmiina, jota ei voi oppia. Se ei siis ole taito, vaan jotain muuta. Aaltopahvia? Ilmaisun tarvetta? Taidetta?

TUTKIMUS: ”Taidetta on se, minkä tietyssä kulttuurissa elävät ihmiset yhdessä mieltävät taiteeksi. Niinpä sen määritelmä elää ja muuttuu kaiken aikaa.” (Gröndahl 2022)

RUSINA: Joten teatterin katsomossakin voi istua samaan aikaan, samaa esitystä katsomassa, ihmisiä joista toisille kokemus on taidetta, toisille jotain muuta?

TUTKIMUS: ”Ehkä voisi myös kysyä, miksi on niin tärkeää, että jokin työ on nimenomaan taidetta, eikä esimerkiksi iloa? Miksi se ei voisi riittää ja olla yhtä arvokasta?” (Gröndahl 2022)

RUSINA: Niin ristiriitainen olo – pyrkii olemaan jotain, jota ehkä on, tai sitten ei olekaan. Miksi se edes on niin tärkeää, määrittää? Voisinko vain tehdä? Ja jättäisin muitten arvioitavaksi sen taiteen. Minä kuitenkin vain teen; ajattelen ja piirrän ja keksin. Rakentelen. Otan tilan omakseni.

TUTKIMUS: Niin. Ja taiteelliselle kokemukselle on myös tyypillistä se, että se tuntuu yhtä aikaa sekä syvästi henkilökohtaiselta että kollektiivisesti jaettavalta (Gröndahl 2014, 73).

NAAPURI: Kaikki on taidetta!

TUTKIMUS: ”Pohditko, voiko lavastajan työtä pitää taiteena?

Ehkä [...] auttaisi, jos mieltii, miten esityksen kokonaisuus muodostuu eri taiteilijoiden panoksesta, jotka on tehty sitä esitystä varten. Vaikka ohjaaja pitää lankoja käsissään, eihän työtä varsinaisesti tehdä hänelle, vaan katsojille, tai joskus vain työn itsensä vuoksi.” (Gröndahl 2022)

RUSINA: Haluaisin olla taiteilija. Sellainen, oikea.

OIKEA TAITEILIJÄ: Se, joka uskaltaa olla oma itsensä, on taiteilija. (Paajanen 2023)

RUSINA: Taiteilija tekee sellaista mitä on sisäisestä pakosta pakko tehdä. Minä kuitenkin teen aina jossain rajoissa. Joku tai jotkut asettavat reunoja ja raameja ja sääntöjä. Joku on aina valinnut sen näytelmänkin.

OIKEA TAITEILIJÄ: Taiteilija tuo esille sen, minkä tuntee ilman että pyrkii vaikuttamaan – ilman motiivia. (Paajanen 2023)

RUSINA: Minulla on kyllä aina joku motiivi... vähintään aina se, että täytyy tehdä töitä. Samalla haaveilen myyttisestä taiteilijuudesta, siitä baskeripäisestä karikatyyristä

Montmartren kujilla. Laitoinkin tämän baskerin päähän – jos rakentaisin tätä hahmoa ulkoa sisälle? Mikä minun lavastajuuteni on? Onko sillä mitään tekemistä taiteen kanssa?

TUTKIMUS: Markku Envall pohtii esseessään taiteen ja taiteilijan määritelmää, ja ehdottaa taiteen välttämättömäksi ehdoksi sitä että ”teos” on taidetta, jos se on tarkoitettu ja valmistettu taideteokseksi (Envall 1972, 107).

TAIDE: Keskityn itseeni – minun tehtäväni on vain olla ja kehittää itseäni! Tehtäväni on alati uudistua, ja pyristellä irti siitä mikä on jo nähty! Olen kaikkea muuta kuin ennalta arvattavaa viihdettä. (Naukkarinen 2005, 11)

RUSINA: Viihde mainittu!

TAIDE: Haluat nostaa itsesi jalustalle? Olla [tämä] autonominen nero, luomassa uusia, universaaleja teoksia? (Sakari 2004, 13)

RUSINA: En voi suunnitella jotain uutta pelkän uutuuden vuoksi – vaikka se sitten olisikin taiteen edellytys. Minulle uusi keksintö voi olla toiselle jo vanha ja kahdeksaan kertaan nähty. Uusi ei voi olla itseisarvo. Pipo ei tee taiteilijaa, ei minun uutuuteni tee tekemisestäni taidetta. Täytyy löytyä joku toinen selitys.

TUTKIMUS: Ennen taiteilija oli ”käsityöläinen, joka valmisti taidokkaita esteettisiä taide-esineitä ja jonka intention jäljittäminen takasi teoksen oikean tulkinnan.” (Sakari 2004, 13)

RUSINA: Käsityöläisyys mainittu!

TAIDE: Taiteilijan työn oikeutus on siinä, että hän työskentelee kaupallisten arvojen ja hyödyn tavoittelun ulkopuolella, ja taistelee yhteiskunnan sovinnaisuutta ja kaksinaismoralismia vastaan. (Sakari 2004, 8)

TUTKIMUS: Mutta nykyisin tämä taiteilijan käsite on kyllä kovin laaja, taiteilijan toimenkuvat ovat kaikkea! Voi toimia teollisena tuottajana, hallinnollisena järjestelijänä, aktivistina, kuuluisuutena – taiteilijan keho voi olla osa taideteosta! (Sakari 2004, 14)

RUSINA: Kuulostaa teatterilta...

TAIDE: Ammattimainen luovuus on jatkuvaa itsensä haastamista, kehittämistä ja ylittämistä, eikä oikeaoppista suunnittelua ole olemassakaan (Riikonen 2006, 9).

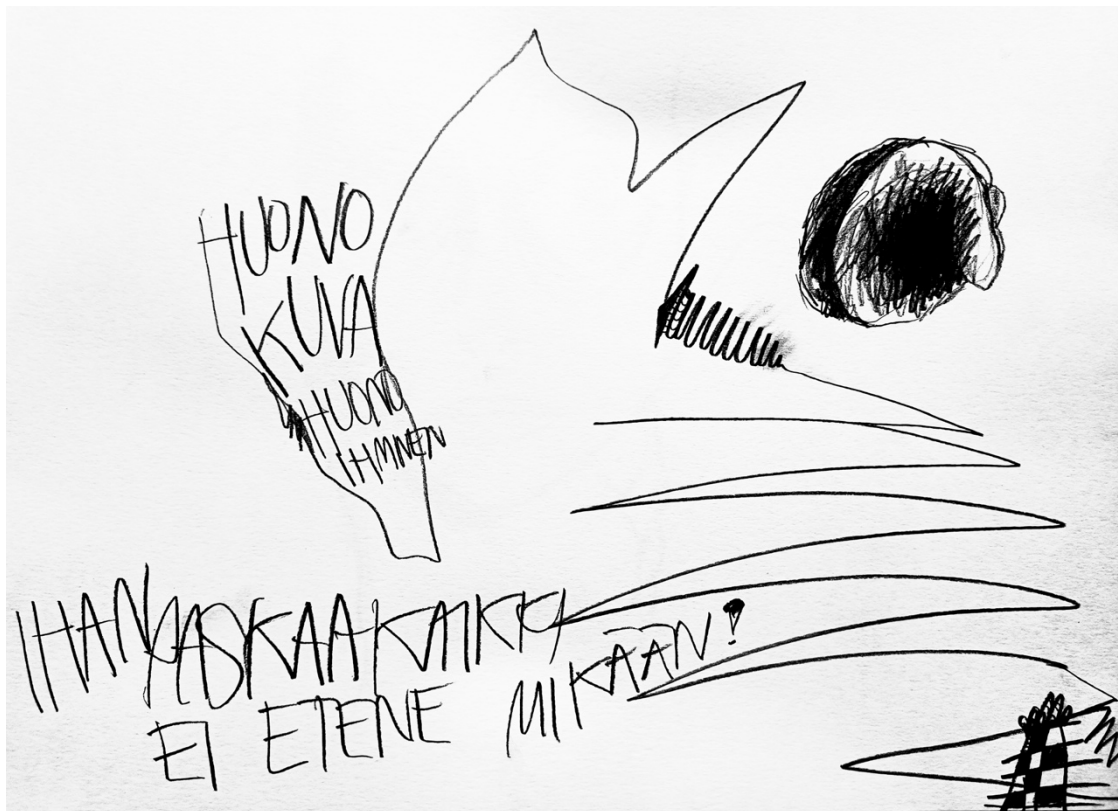
RUSINA: Jotta voi olla taiteilija, onko oltava jotenkin Suuri Taitelija? Valtava vaatimus.

OIKEA TAITEILIJÄ: Taiteilija on olento, joka elää ja rakastaa joka hetki niin syvästi että hän tarkastelee, kuuntelee, hengittää ja syö sitä, ja sitten kakkaa sen muille opittavaksi. (Paajanen 2023)

RUSINA: Kakkaa?

OIKEA TAITEILIJÄ: Kyllä. On sen kaiken sulattanut ja muuttanut uuteen muotoon, joka ravitsee maata, josta kasvaa jotain uutta.

RUSINA: Häpeä. Loputon, ylipääsemätön häpeä omista pienistä, lapsellisista ajatuksista – pitäisi luoda jotain hienoa! Jotakin upeaa, jotakin täysin määrittelemätöntä jotta sen voisi taiteeksi sanoa. Ja ylittää häpeän.

(RUSINAN pipo täyttyy hälyäänillä, itsen määrittely muuttuu sekavammaksi tässä metelissä.)

2.3. Viihde – viihteilijä

(Keskustelu jatkuu, mutta varsinaisesti selvyyttä aiheeseen ei tule. Epämääräisyyden ilmapiiri.)

TAIDE: Oikea taide ei edes vilkaise viihdettä päin. Viihde on vain yleistä, kevyttä ajanvietettä – jonka tarkoitus on vain tuottaa huvia tai mielihyvää. (Viihde – Wikipedia 2024)

TUTKIMUS: Tuo viittauskin on viihteellisesti Wikipediasta. En arvosta!

RUSINA: Pitääkö tuottaa mielipahaa, että taide olisi taidetta?

PUKUSUUNNITTELIJA: Onko tätä pakko määritellä niin tarkasti? Voisiko vain – tehdä?

TALOUS: Meillä on kyllä totuttu siihen, että on paljon kimallusta - kun kyseessä on kuitenkin musikaali. Se on myyvän viihteen merkki!

RUSINA: Naapuri sanoo, että kaikki on taidetta, ja Oikea Taiteilija vaatii – kakkaa...? Talous pyytää glitteriä. Onko taide taidetta, jos kukaan ei sitä näe? Olenko taiteilija, jos teen pöytälaatikkotaidetta? Pöytälaatikkotaiteilija?

TUTKIMUS: Se, onko jokin teos taidetta, riippuu täysin siitä mikä on taiteen tarkastelijan omaksuma taidekäsitelmä.

TAIDE: Taide on tapa ajatella asioita, joita varten ei ole olemassa muuta kieltä (Billgren 2010, 117).

RUSINA: Jos viihdyn työni ääressä, onko työni silloin viihdettä?

TAIDE: Kuulostaa liian kevyeltä taiteeksi.

RUSINA: Kaikki raamit ja kuristavat kehykset pois! Saavuta päämäärä! Joka on...?

(Viihdekeskustelu tyrehtyy TAITEEN painostaessa hiljaisesti. RUSINAN päälle jää leijumaan uhkaava viihdepilvi.)

2.4. Käsityö – käsityöläinen

(RUSINA askartelee, tekee kaikkea pientä; käsiä, tauluja, kattokruunuja, lepakkovauvoja. Lähestyy isoa kuvaa pienen ja yksityiskohtaisen kautta.)

TUTKIMUS: Nyt menee askartelun puolelle. Missä on ajattelu?

RUSINA: Yritän toteuttaa kaikkien toiveet! Että ihan kaikki olisivat iloisia.

TAIDE: (*Happamana*) Sitten olet vain käsityöläinen.

TUTKIMUS: Käsityö ei ole teollista muotoilua, vaikka arkista muotoilua onkin – siinä on kyse muodon antamisesta erilaisilla tekniikoilla, erilaisista materiaaleista (Anttila 1992, 27).

RUSINA: Itse asiassa ajattelen askarrellessani. Samalla tavalla kuin ajattelen kirjoittaessani käsin. Samaan tahtiin – kädet ja aivot toimivat yhdessä! Enkä silloin ajattele yhtään taidetta, tai luovuutta. Minä ajattelen tekemällä.

TAIDE: (*Kiukuttelee*) Taide ja taiteellisuus, luovuus, elämyksellisyys ja kokeilevuus liitetään milloin politikkaan, milloin markkinointiin tai gastronomiaan (Levanto, Naukkarinen, Vihma 2005, 4). Minut yritetään raastaa jalustaltani alas, kaikki ympärilläni halutaan taiteistaa!

TUTKIMUS: Käsityö ja muotoilu ovat lähellä toisiaan, limittäin ja lomittain, mutta TAIDE pitäisi poistaa siitä kategoriasta kokonaan. Ainakin joidenkin mielestä. (Anttila 1992, 16)

RUSINA: Mistä täällä oikein puhutaan? Minä yritän tulla lavastajaksi, ja täällä määritetään ihan jotain muuta.

RUSINAPURISTIN: Sinun tehtäväsi on haastaa ohjaaja, antaa uusia vaihtoehtoja – ajatella suuremmin, laajemmin, ihan omalla tavallasi.

RUSINA: Ai niin - lavastus on ohjausta! Mutta kuka niin sanoi? Kaisa Korhonenko? Onko se niin?

RUSINAPURISTIN: Jos haastaisitkin ohjaajan, ei niin että olet eri mieltä, vaan niin että ohjaajan tuoman ytimen, sydämen, ympärille tuot oman maailman? Sellaisen, jossa tämä sydän voi elää?

RUSINA: Oman maailman luominen onnistuu, jos suunnittelevassa työryhmässä on vahva luottamus. Mahdollisuus tehdä virheitä ja mokailla. Jos luottamus puuttuu, alkaa miellyttäminen, muiden toiveiden toteuttaminen.

TAIDE: Jos toteutat vain muiden toiveita, olet käsityöläinen.

RUSINA: Mikä käsityöläisyydessä on väärin?

TUTKIMUS: Se on vain tuotteiden tuottamista. Käsitöitä voi tehdä kuka tahansa, kun taidetta voi tehdä vain taiteilija.

TAIDE: Lavastajana sinun tulee haastaa ohjaaja omilla ajatuksillasi – jos vain toteutat ohjaajan toiveita, et pääse käsityöläisyydestä eroon.

RUSINA: Mutta lavastustaide on vähän hankalaa ilman käsillä tekemistä. Tai jonkun kädet tähän aina tarvitaan.

PUKUSUUNNITTELIJA: Tässä on kyllä joku ristiriita. Olla tekemisissä materiaalien kanssa, jotka ovat ehdottoman todellisia, ja niitä käyttävät ihmiset – jotenkin sen voi ymmärtää, ettei kirjaan voi kääriytyä eikä taidemaalauksen päällä kävellä – mutta kun elävät ihmiset esittävät elävää esitystä, niin voisiko se kokonaisuus olla verrattavissa tauluun tai kirjaan, joka onkin taas kyseenalaistamattomasti taidetta?

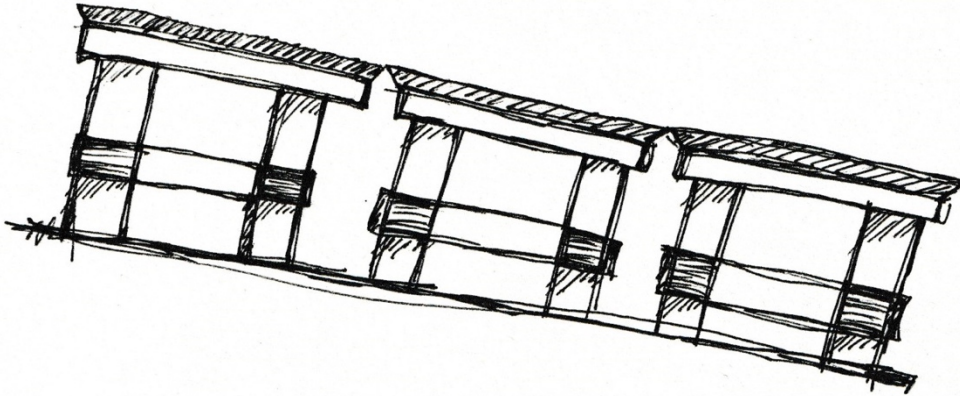
RUSINA: ...kun neulon ohjeen mukaan islantilaisvillapaitaa, ajattelen muita asioita – joku muu laski silmukat minulle valmiiksi. Kun rakennan pienoismallia, ajattelen vain sitä työn alla olevaa näytelmää. Ratkaisen sitä. Ajattelen! Siinä on ero, käsityöläisyyden ja suunnittelijuuden välillä. Ainakin.

OIKEA TAITEILIJJA: Ei väline tee käsityöläiseksi, vaan se mitä suoltaa sillä välineellä ulos.

TAIDE: Estetiikka ei riitä taiteeksi!

RUSINA: Ajattelin tehdä jotain sellaista, joka ilahduttaa silmiä. Niin että katsoessa tulee oivaltamisen ilo!

2.5. Kohti lattianostimia

(RAJOJEN ja RAJOITTAJIEN HENGET nousevat haudoistaan, niitä tippuu pistenostimilta ja kaatuu näyttämölle sivusermien takaa. Nämä henget puhuvat toisten henkilöiden suulla, eivätkä paljasta omaa visuaalista hahmoaan.)

TAIDE: Astu taiteen kentälle!

TUTKIMUS: Aseta tutkimuskysymys taiteen alueelta!

TALOUS: Suunnittele, tuota, keksi, luo!

LAVASTERAKENTAJAT: Voidaan ottaa työt vastaan lokakuussa (2022).

RUSINA: Monta asiaa, joiden kanssa pitäisi jotenkin järkevästi toimia. Tarkkoja faktoja! Tarkkoja mittoja! Tarkkoja VIIVOJA!!

LAVASTERAKENTAJAT: Tätä kirjaa voisit katsoa. (*LAVASTERAKENTAJAT ojentavat RUSINALLE kirjan 'Mark Tweed: Scenic Construction for the Stage'*)

PINTAKÄSITTELIJÄ: Jos meinasit jotain lattiaa tähän, niin pitäisi päästä maalaamaan hyvissä ajoin – ei meinaan tila riitä. Lattia pitää maalata näyttämöllä. Että jos värit on tiedossa, niin ryhdyn hommiin!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Pohjapiirustus Alvarista! Ei ole tarkka, mutta alkuun pääsee.

TALOUS: Budjetti on sama kuin yhden näyttämökuvan puhenäytelmässä. Joka oli vain etunäyttämöllä.

NÄYTTÄMÖMESTARI: EI RIITÄ!

RUSINA: Etsitään varastosta kaikkea käyttökelpoista.

TALOUS: Ei ole tilaa varastoida! Varastoiminen on kallista, kalliimpaa kuin uuden tekeminen.

RUSINA: Kierrätetään! Lattia, huonekalut, suuret verhot, kattokruunut, kuu, orkesterinostinten kaksikerroksiset rakenteet! Ja sitten Histamiini ja Rusinante! Entiset vankilan kalterit – niistä saadaan hieno takorautaportti!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Hyvä että tuli puheeksi nyt. Ensi viikolla olisivat kaikki olleet kaatopaikalla.

RUSINA: Saadaan jotain säästöä, riittääkö raha sitten?

NÄYTTÄMÖMESTARI: Ei se raha siltikään riitä. Materiaalien hinnat ovat pilvissä, kuljetukset järjettömän kalliita.

TALOUS: Tiukka budjetti!

OHJAAJA: Musikaalitradiatio!

KOREOGRAFI: Score! Vaihtoajat ovat tässä jo sekunnilleen!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Ja muista sitten laskea mihin saat lavastuksen varastoitua – tilaa ei kyllä ole.

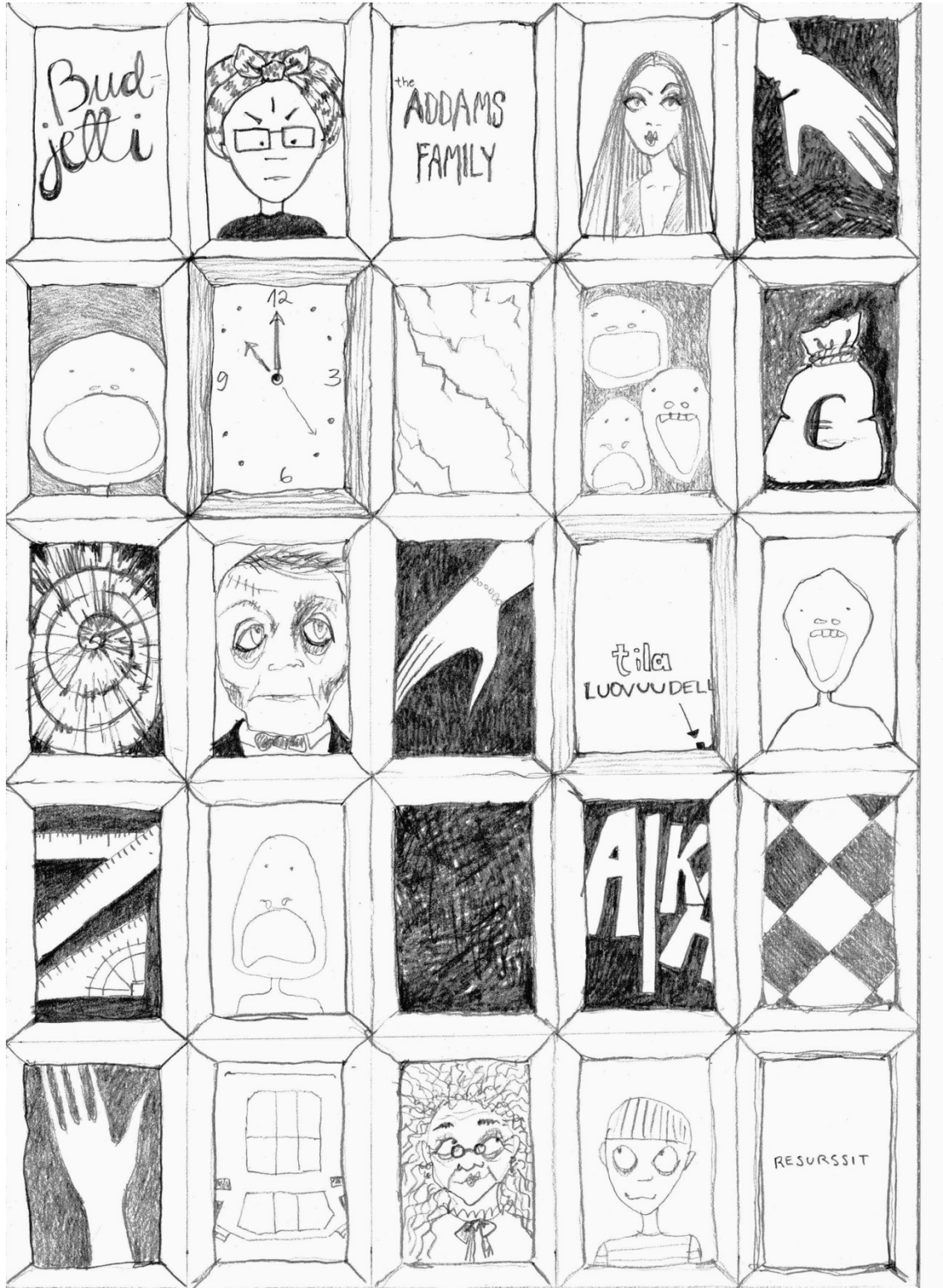
RUSINA: Ei varastointitilaa...

NÄYTTÄMÖMESTARI: Katto on ihan täynnä muutaman muun näytelmän tavaraa. Ja jotkut elementit ovat sellaisia, ettei kattoa ehdi vaihtaa. Saat tankolistan kunhan kaikki varmistuu – mutta hyvin rajallisesti niitä on.

TUTKIMUS: Valmistu maisteriksi! Aikaraja!

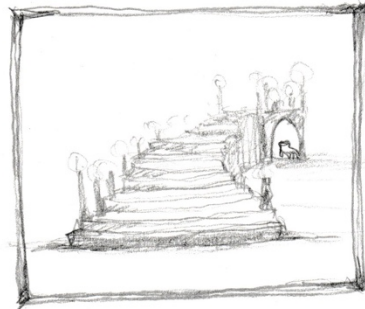
TAIDE: Ole luova! Uusi! Ihmeellinen!

NÄYTTELIJÄT: Täällä ollaan! Näymmekö me?! Kuule meitä! (Ollaan kyllä kaikki eri mieltä siitä mikä on hyvä lavastus.)

3. TAIDE VAI TUOTE?

RUSINA: Tästä se lähtee! Suunnittelen lavastuksen *The Addams Family* -musikaaliin. Saan luoda oman maailman!

(RUSINA uppoaa omaan maailmaansa.)

TALOUS: Malli valmiiksi nopeasti kun tämän tuotantopäätöksen tekeminen vähän venyi. On kiire! Valmista HETI! Ja halvalla. Ja hyvältä pitää näyttää – tämä on kuitenkin musikaali ja liput ovat kalliit - pitää saada yleisön rahoilleen vastinetta.

OHJAAJA: Tämä on niin hieno teos, olen halunnut aina tehdä tämän. Tämä kertoo suvaitsevaisuudesta, erilaisuuden hyväksymisestä. Laita se siihen näyttämölle.

KOREOGRAFI: Kymmenen hengen ensemble tanssii ja laulaa koko ajan näyttämöllä. Esivanhemmat ovat läsnä kaikkialla!

TUTKIMUS: Mikä on sinun tutkimuskysymyksesi? Mitä tässä tutkit? Taiteellinen tutkimus!

TAIDE: En kyllä tiedä... Tämähän on valmis, melkein formaatti. Voiko tämä olla taidetta ollenkaan?

PUKUSUUNNITTELIJA: Ihan helppoa! Tuosta vaan, homma melkein valmis. Yhden pukuluonnoksen piirtämiseen menee kaksi tuntia, joten tähän ei montaa hetkeä tuhraannu... Ja puvut ovat sitten mustia, paitsi ne kaksi keltaista mekkoa, jotka jo käsikirjoituksessakin mainitaan. Ota nämä väriasiat huomioon lavastuksessa.

KOREOGRAFI: Ensemble liikkuu, elää, kuljettaa tarinaa...

TALOUS: Näyttävää pitää olla! Rahaa ei saa käyttää!

OHJAAJA: Ja sitten ne nousevat haudoistaan, ne esivanhemmat. Lentävät!!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Meillä ei ole henkilönostimia, ei voi lennättää.

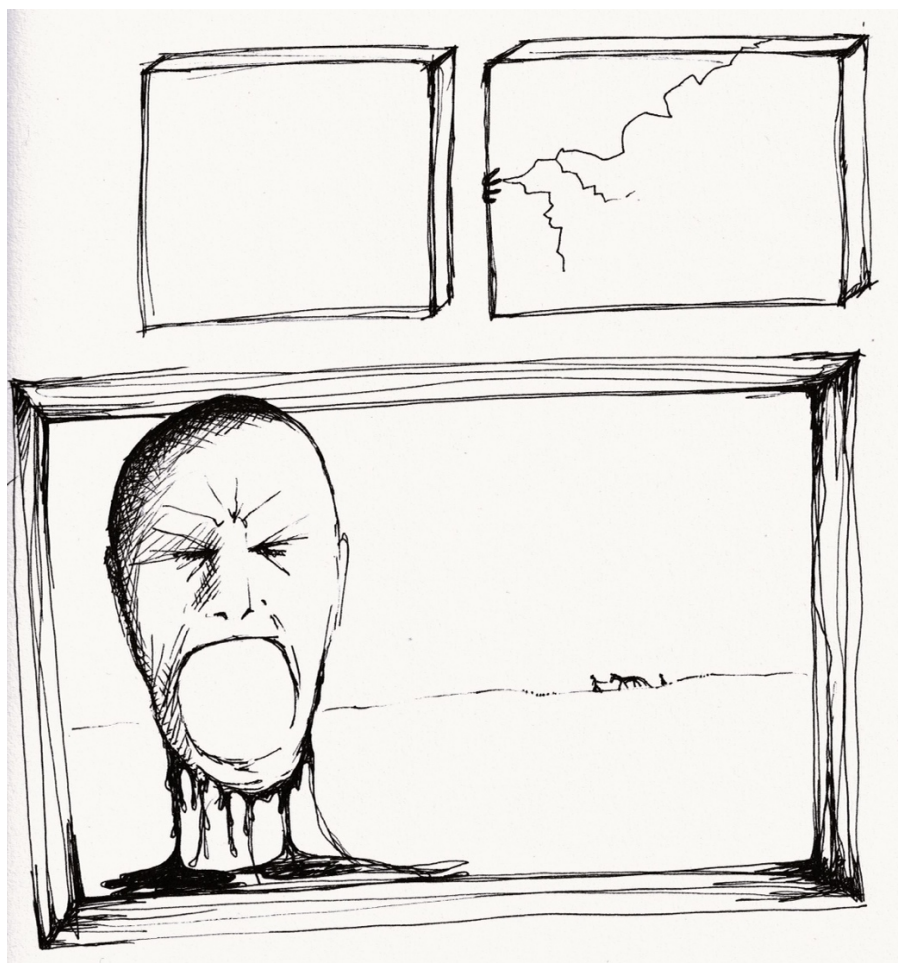
TALOUS: Rahat on loppu!! Ei voi hankkia.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Resurssit on käytetty kaikkeen muuhun.

TALOUS: Lipunmyyntilippu edellä, eteenpäin!

TAIDE: Muista taiteen reunattomat ehdottomuudet – älä alistu rahan vallan alle!

RUSINA: Voidaanko ajella nostimilla?

3.1. The Addams Family -musikaali

PORTAAT I

PORTAAT II

(RUSINAN on aika ottaa valittu teos haltuunsa. OHJAAJA ja KOREOGRAFI johdattavat oikeaa maailmaa kohti.)

MINÄ: *The Addams Family* -musikaalissa kohtaa kaksi perhettä, Addamsit ja Beinekenit. Addamsien tytär Wednesday on rakastunut tavallisen perheen poikaan, Lucas Beinekeniin, ja nuoret ovat päättäneet mennä naimisiin. Teoksessa Addamsit eivät hyväksy mitään tavallista, värikästä, hilpeää – vaan he arvostavat synkkyyttä, onnettomuutta ja kuolemaa. Wednesday toivoo saavansa vanhempiansa hyväksynnän, ja vaatii perhettään käyttäytymään Beinekenien vierailun ajan ”normaalisti”.

Addamseille perhe ja suku ovat tärkeitä, ja kerran vuodessa he kohtaavat esivanhempansa, jotka nousevat haudoistaan tanssimaan. Musikaalissa esivanhemmat eivät pääsekään takaisin hautoihinsa ennen kuin Wednesday ja Lucas ovat saaneet toisensa.

THING: Perhe ensin, perhe sitten, perhe ainiaan!

MINÄ: Addamsien perheeseen kuuluvat Wednesdayn lisäksi äiti Morticia, isä Gomez, pikkuveli Pugsley sekä Mumma, josta ei tiedetä kenen äidistä on kysymys. Sekä hovimestari Lurch, joka on joutanut elävien ja kuolleitten väliltä. Lucas Beinekenin perheeseen kuuluvat äiti Alice ja isä Mal.

THING: Ja esivanhempia sukuhaudat täynnä!

OHJAAJA: Tässä teksti.

KOREOGRAFI: Ja musiikki.

KOREOGRAFI: Teemana on erilaisuuden hyväksyminen. Se, että olet arvokas juuri sellaisena kuin olet.

OHJAAJA: Ei värejä! Goottimaailma, mustaa!

PUKUSUUNNITTELIJA: Mustaa, mustaa, mustaa – ja kaksi keltaista mekkoa, koska ne kuljettavat tarinaa. Esivanhemmat mustissa ja harmaissa, niin saadaan tarpeen niin vaatiessa joukot katoamaan näyttämölle.

RUSINA: Minä en jaksa katsoa mustaa mustalla. Alkaa nukuttaa. Jos puvut ovat mustat, täytyy näyttämön olla jotain muuta. Jotain värejä, jotka voi kuvitella mustaksi...

OHJAAJA: Miten ratkaiset kidutuspenkin? Musiikista kuulee, että ensin kiristetään, sitten löysätään – ja sitten taas kiristetään. Ja voisiko sen saada lopuksi pyörimään? Niin että Pugsley pyörii kuin sirkuksessa?

KOREOGRAFI: Ja tehokkaat vaihdot kohtauksien välille!

OHJAAJA: Ja sitten: miten saadaan toimimaan se omena ampuminen? Niin että se on turvallista? Ja että sen voi uskoa?

KOREOGRAFI: Ei mitään hidastettua nuolen siirtämistä ensemblen voimin!

OHJAAJA: Ja portit: niiden täytyy aueta sivulle, kadota aidan taakse. Jotta ne voidaan nopeasti pamauttaa suoralla liikkeellä myös kiinni. PAM!

KOREOGRAFI: Tilaa tanssille!

OHJAAJA: Ai niin, tähän tulee videoprojisoiteja! Animaatioita – saadaan ratkaistua Festerin lento kuuhun.

RUSINA: Minä selvitän tämän. Nähdään seuraavaksi mallin äärellä!

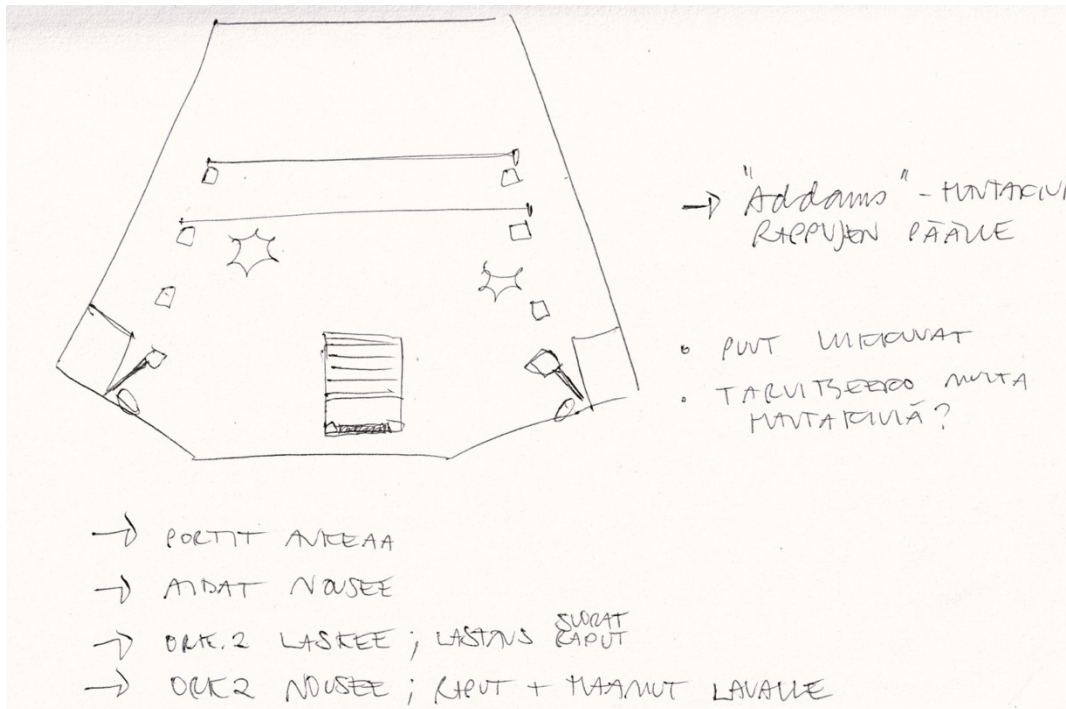
(OHJAAJA ja KOREOGRAFI jäävät odottamaan seuraavaa tapaamista.)

RUSINA: Sain lisää rajoja – joista kuuntelen niitä, jotka ovat tärkeitä. Vähemmän tärkeitä saavat odottaa ensi vuoteen.

(RUSINA kaivaa esiin kohtaustuettelon ja tekee oman lakanan, ideakuvia pursuaa jostain mielen sedimenttikerroksista.)

3.2. Musikaalinäyttämö taiteena

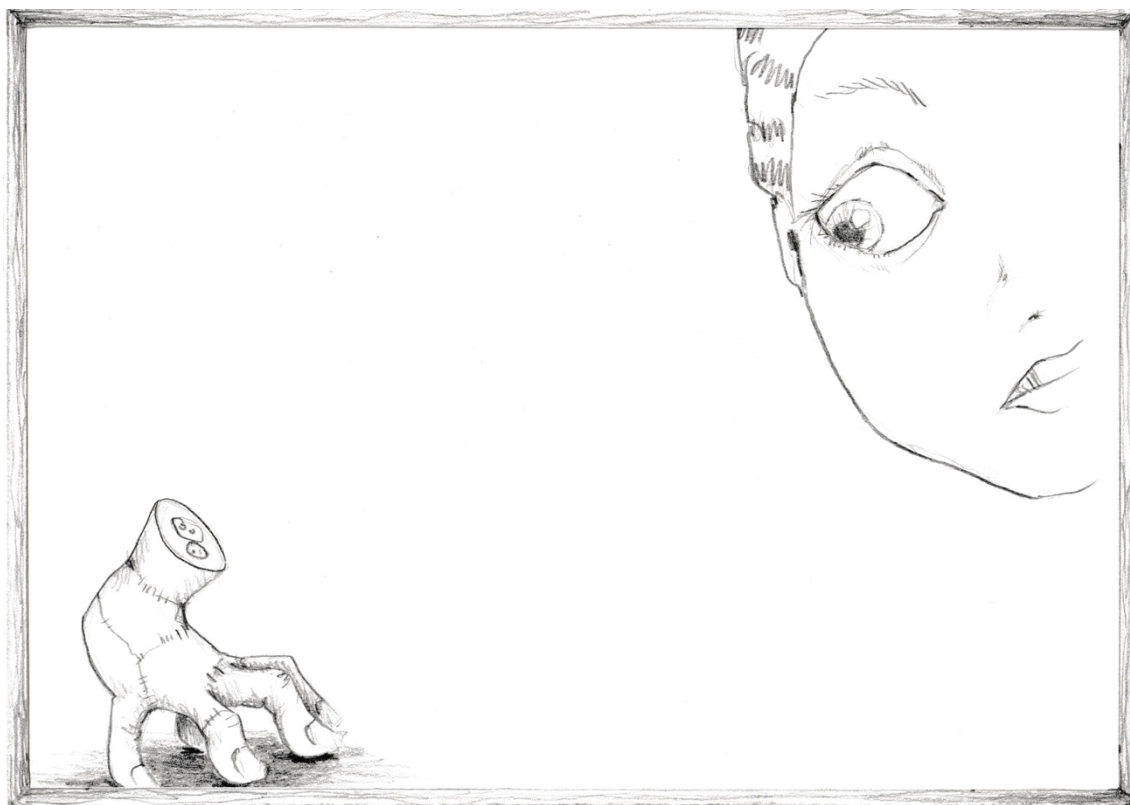

(Työpöydällä on kuvia pohjapiirroksista, leikkauskuvista, käppyräisistä puista ja takorautaporteista. Piirustusten seassa on hujanhajan viivoittimia, vääntyneitä mallilaatikoita, 1:25 koossa olevia huonekaluja, Fimo-massaa, rautalankoja. RUSINA yrittää keskittyä oikeaan näyttämöön.)

RUSINA: Tämä näyttämö, nämä mitat, nostimet joita saan käyttää...

TUTKIMUS: Joko olet löytänyt tutkimuskysymyksen? Tämä on kuitenkin opinnäytteesi. Täytyy tiedostaa ja tieteillä!

TAIDE: Taide on tärkein! Ilmaise itseäsi! Syvimmät tunnot! Rehellinen paljaus!
Paljasta itsesi!

(THING kulkee kaaoksen poikki, tipauttaa aikataulut lattialle – hukkaan.)

RUSINA: Nyt minua häiritsee nämä kaikki vaatimukset – joten suunnistan intuitioni mukana ihan toisaalle. Seuraan kävelevää kättä!

TAIDE: Minä minusta minuun – minun kauttani kulkee kaikki!

RUSINA: *Addams Family*ssä outous on normaalia. Lemmikkinä on kävelevä käsi – jota ei mainita koko musikaalissa. Minä haluan sen! Käsiä kaikkialla... Johtava ajatus!

OHJAAJA: Luotan sinuun!

RUSINA: Voinko olla taiteilija, kun suunnittelen musikaalin lavastusta? Kun teen jonkun toisen tilauksesta? Voiko tämä olla minun kysymykseni? Olenko taiteilija, kun suunnittelen tuhanteen kertaan nähdyn musikaalin, jonka visuaalisuudessa on tiukat reunaehdot? Mikä tekee taiteilijan? Tarvitseeko minun edes olla taiteilija?

TAIDE: Olen ainutlaatuinen! En kuka tahansa! Haluan olla suojattu joutsenmerkki! Harvojen ja valittujen salaseura.

TUTKIMUS: Keskity!

TAIDE: Näe toisin! Ole erikoinen!

RUSINA: Eihän tässä ole mitään järkeä! Ei voi olla erikoinen erikoisuuden itsensä takia – ei se tee mistään taidetta itseisarvoisesti.

THING: Hämähäkin normaali on kärpäselle kauhistus.

RUSINA: Ja tästä tilanteesta pitäisi päästä etenemään kohti toimivaa ja toteutettavaa suunnitelmaa. Täytyy etsiä lisää tietoa!

3.3. Verstaalla, tekninen palaveri

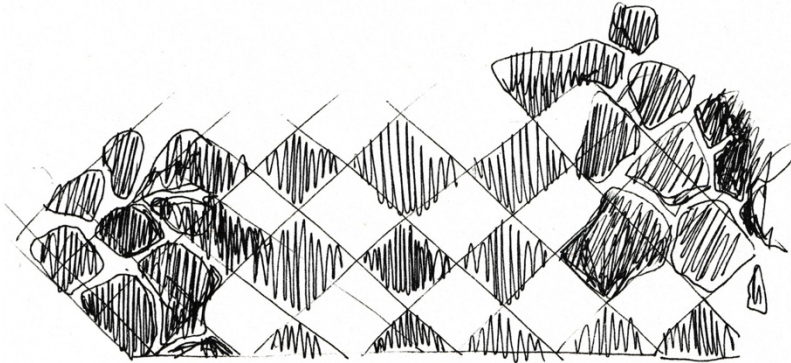
(RUSINA on verstaalla, erilaisia teknisiä asioita pohditaan LAVASTERAKENTAJIEN kanssa. Mutta ovatko perusteet RUSINAN hallussa?)

RUSINA: Miten tehdään musikaali? Onko olemassa käyttöopasta? Onko tilaa ajateltava musikaaliajattelulla?

LAVASTERAKENTAJAT: Näistä kirjoista voi katsoa miten näitä lavasteita rakennetaan.

(LAVASTERAKENTAJAT näyttävät uusia ja vanhoja kirjoja, joihin RUSINA ei ehdi tässä hetkessä keskittyä.)

- RUOSTEINEN METALLI
- SINIMARMUAA KIVI
(Tehdään Alvarin marmua!)
- PETROOLIA JA MARMUASTA
MUSTAN SIIRTIVÄ LATTIA

PINTAKÄSITTELIJÄ: Teen harjoittelijoiden kanssa testejä – miten saisi sitä marmoria ja ruudutusta tehtyä nopeasti. Lattiapinta-alaa on kuitenkin valtavasti, ja aikaa varattu maalaamiseen kolme päivää – lopullinen ruudutus on parasta nimittäin tehdä näyttämöllä.

LAVASTERAKENTAJAT: Löytyy myös toinen kirja, jossa kerrotaan näyttämötekniikasta ja pienoismallista ja palaverista. Mutta se alkaa olla antiikkia.

RUSINA: En ehdi nyt niitä kirjoja katsoa. Minun pitää osata nämä jo, nyt vaan suunnittelen sen osaamisen päälle. Peruskivet on kaikki muurattu paikoilleen!

RUSINAPURISTIN: Onko orkesteri näkyvillä?

TALOUS: Ei ole orkesteria, nauhamusiikilla mennään.

RUSINAPURISTIN: Sitten voit jättää sen ajattelusta pois. Muuten se pitäisi ratkaista ensimmäisenä.

RUSINA: Minä haluaisin suuria vaihtoja, muutoksia, yllätyksiä.

RUSINAPURISTIN: Kuuntele musiikkia. Sieltä löytyy paljon tietoa siitä mitä näyttämökuvassa täytyy tapahtua.

(RUSINA kuuntelee loputtomasti Broadway -tallenteita, ne ovat loistavia)

RUSINA: Suuri talo, aina uusi paikka, yllätys... liikkuva linna... Tylypahkan alati muuttuva portaikko...

RUSINAPURISTIN: *Suuri näyttämö* -kurssilla saatuja oppeja voisi nyt muistella.

RUSINA: Kurssilla oli pyörö käytössä - jota ei nyt ole. Kaikki täytyy pyöritellä käsin. Pyörivää liikettä! Lavastan liikettä näyttämölle, olen portaikkojen koreografi. Ja nostinten.

MINÄ: Tässä musikaalissa on laskentatavasta riippuen 25-41 kohtausta – eri kohtaukset jakautuvat selkeästi pienempiin kohtauksiin, lauluihin ja musikaalimerkeihin, siitä tämä määrällinen ero. Tapahtumapaikkoja tai erilaisia näyttämökuvia vähintäänkin 23 – erityisesti kannattaa kiinnittää huomiota ”eri paikka talossa”, ”toisaalla talossa” ja ”vielä eri paikka talossa” -nimisiin tiloihin. Tavallisesti ne ovat siirtymiä suurempien kohtausten välissä.

OHJAAJA: Älä unohda projisointeja! Niitä tulee ainakin; Alkusoitto, Kuu, Fester-setä lentää kuuhun, Puisto. Ja vielä joku toinen kohta puistossa. Eli viisi animaatiota. Ja muuri kartanon ympärillä!

TALOUS: Kolmesta animaatiosta maksetaan.

RUSINA: Ääh. Aina vaan lisää reunoja. Onneksi animaatiot tekee huippuammattilainen, en minä. Minä vaan kerron kuvasuhteen ja projisoidaanko edestä vai takaa vai pyöreästi kuten kuu. Ja lähetän kuvat näyttämöstä, jotta animaattori voi tehdä animaatioista samaan estetiikkaan sopivia.

(NÄYTTÄMÖMESTARI kulkee ohi, kiire edellisen ensi-illan valmistumiseen.)

NÄYTTÄMÖMESTARI: Pistenostimia saat vain muutaman, tangot ovat ihan varattuja – muista ettei niitä ehdi vaihtaa eri näytelmien välillä.

RUSINA: Saadaanko projisoinnit onnistumaan? Niitä tulee. Isoja. Animaatioita.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Takana on projisointimuovi toisesta näytelmästä, siihen saa takaprojisoinnin, edessä tyllitangossa on etuprojisointiin sopiva tylli, mutta siitä näkyy

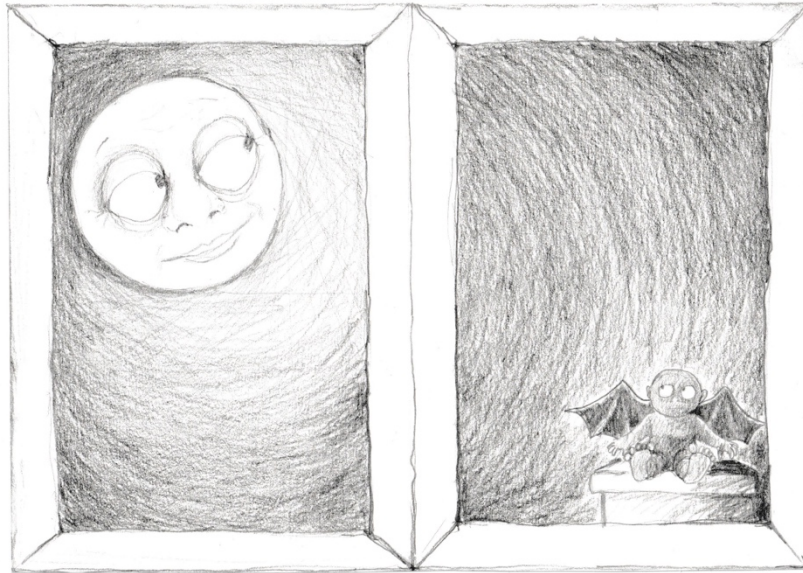
sitten kaikki takana oleva läpi. Ja projisointipinnat täytyy pitää näillä paikoilla, ei ehdi niitäkään vaihtaa esitysten välissä.

RUSINA: Entäs kuu? Se pyöreä pinta joka kierrätettiin?

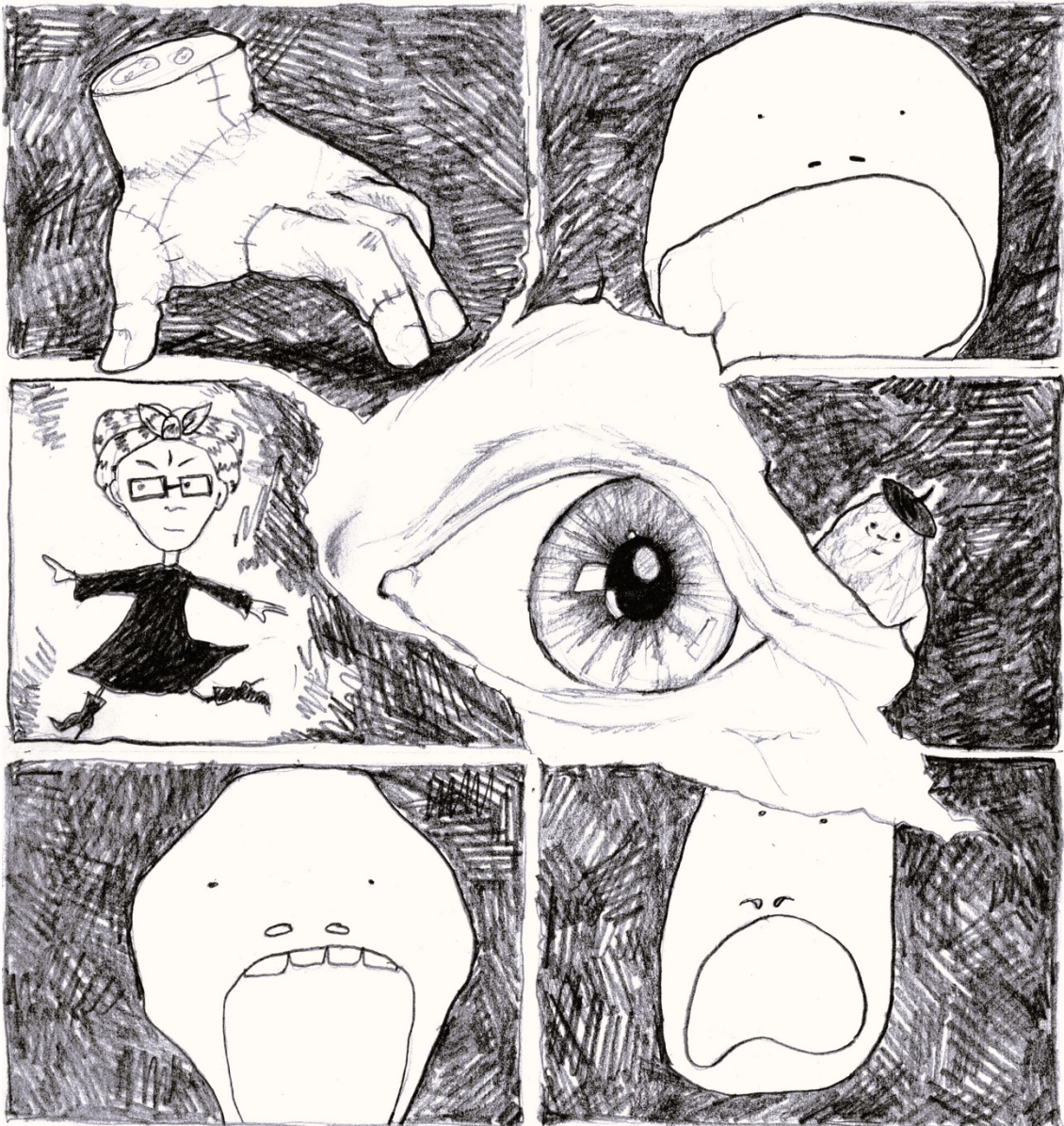
NÄYTTÄMÖMESTARI: Siellä on tanko 11 vapaana, se on vähän rikki niin siihen ei uskalla laittaa mitään painavaa. Siihen saa etuprojisoinnin.

RUSINA: Kuu on sitten siinä. Tuli päätös!

TALOUS: Muista että nyt pitää saada aikaiseksi! Tuotteita linjastolle!

4. HORTOILEVA INTUITIOSUUNNISTAJA

(Reunaehdoja, rajoja ja rajoituksia on asetettu riittävästi. KOLME AUKTORITEETTIÄ valvoo RUSINAN suunnittelutyötä. RUSINAN mopo karkaisi, jos mopo olisi käytössä.)

RUSINA: Nyt on mentävä jonnekin, ihan minne vain, takaperin, sattumanvaraisesti, hiipien yllätyksellisesti...

MINÄ: Intuitiosuunnistaja ei tarvitse karttaa, vaan alitajuinen ja sattuma johdattavat joillekin reiteille. Juha Varto kuvailee taiteilijan taiteellista toimintaa kokeelliseksi

tutkimiseksi yhdistettynä assosiaatioon, joka perustuu ammattitaidon antamaan kykyyn erottaa asiaan kuuluvat ilmiöt niistä, jotka eivät kuulu asiaan (Varto 2017, 80–81).

RUSINA: Suunnistan päämäärätietoisesti harhaan. Odotanko että se kuuluisa 'Joku Muu' löytää puolestani reitin lopputulokseen? Toteuttamiskelpoiseen lavastussuunnitelmaan?

MINÄ: Olen onnistunut paineistamaan itseni kihisevään tilaan, jossa kaikki eteeni tulevat asiat, ilmiöt, kuvat, ajatukset kertovat *Addams Familystä*. Ääniä surisee. Puolet minusta tekee pukusuunnittelijan työtä vapautuneesti ja nopeasti, toinen puoli uppoaa jonnekin rajojen ja rajoitusten mereen.

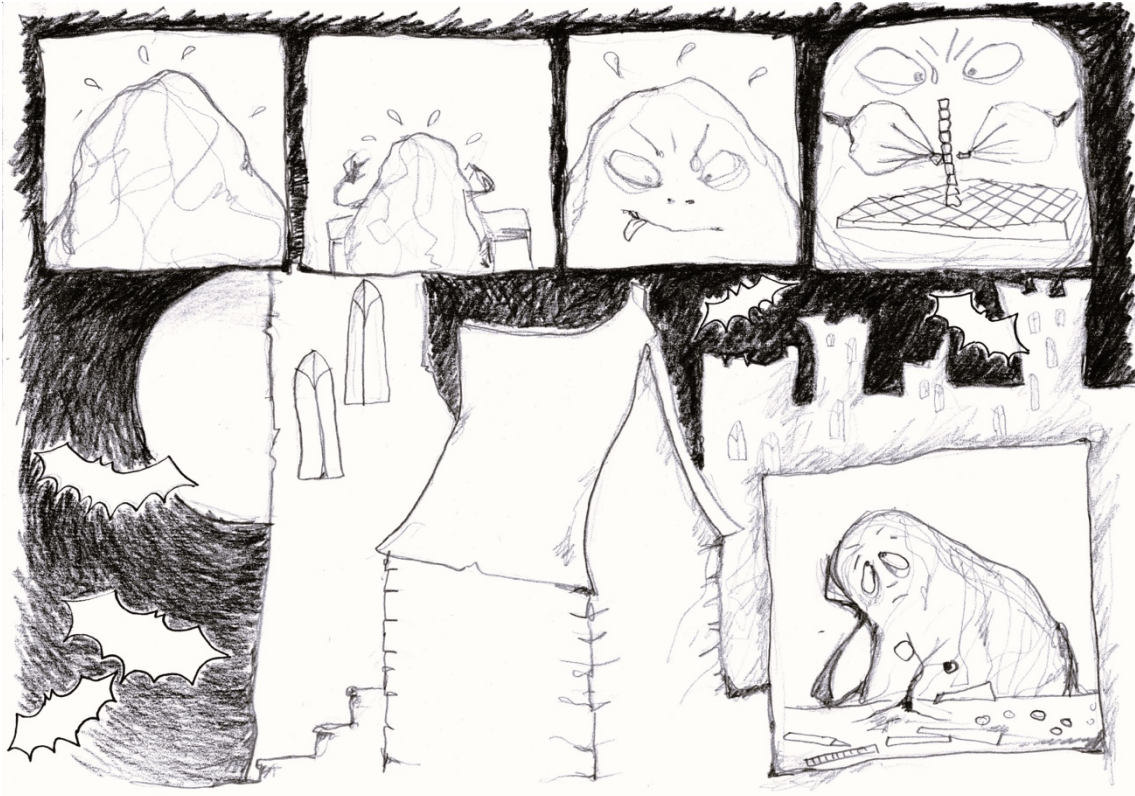
RUSINA: Hortoilua ei voi välttää! Sekavaa pyörimistä ajatuksesta toiseen, ratkaisuja tekemättä. Tai ratkaisuja on liikaa. Kaikkea mahdollista yhtä aikaa. Ei-etsimistä, ei-lyöntämistä.

MINÄ: Kaikki rajat, rajoitukset ja resurssit muodostavat läpitunkemattoman risukan, jonne ei valoa siivilöidy.

RUSINA: Onneksi olen niin pieni, että sujahdan jostain risujen väliköistä omaan tilaan. Omaan maailmaan, jonka voin tehdä näkyväksi!

4.1. Suunnitteluprosessi etenee

(Erilaiset tekniset rajat, mahdollisuudet ja mahdottomuudet, taiteelliset toiveet, toiminnalliset tavoitteet mielessään RUSINA uppoaa musiikin, kirjojen ja internetin kuvatulvaan.)

RUSINA: *(lukee kirjoja, katsoo musiikkia, kuuntelee kuvia)* Jotakin SUURTA, jotakin mullistavaa... Sellainen maailma näyttämöllä, ettei kukaan ole koskaan nähnyt.

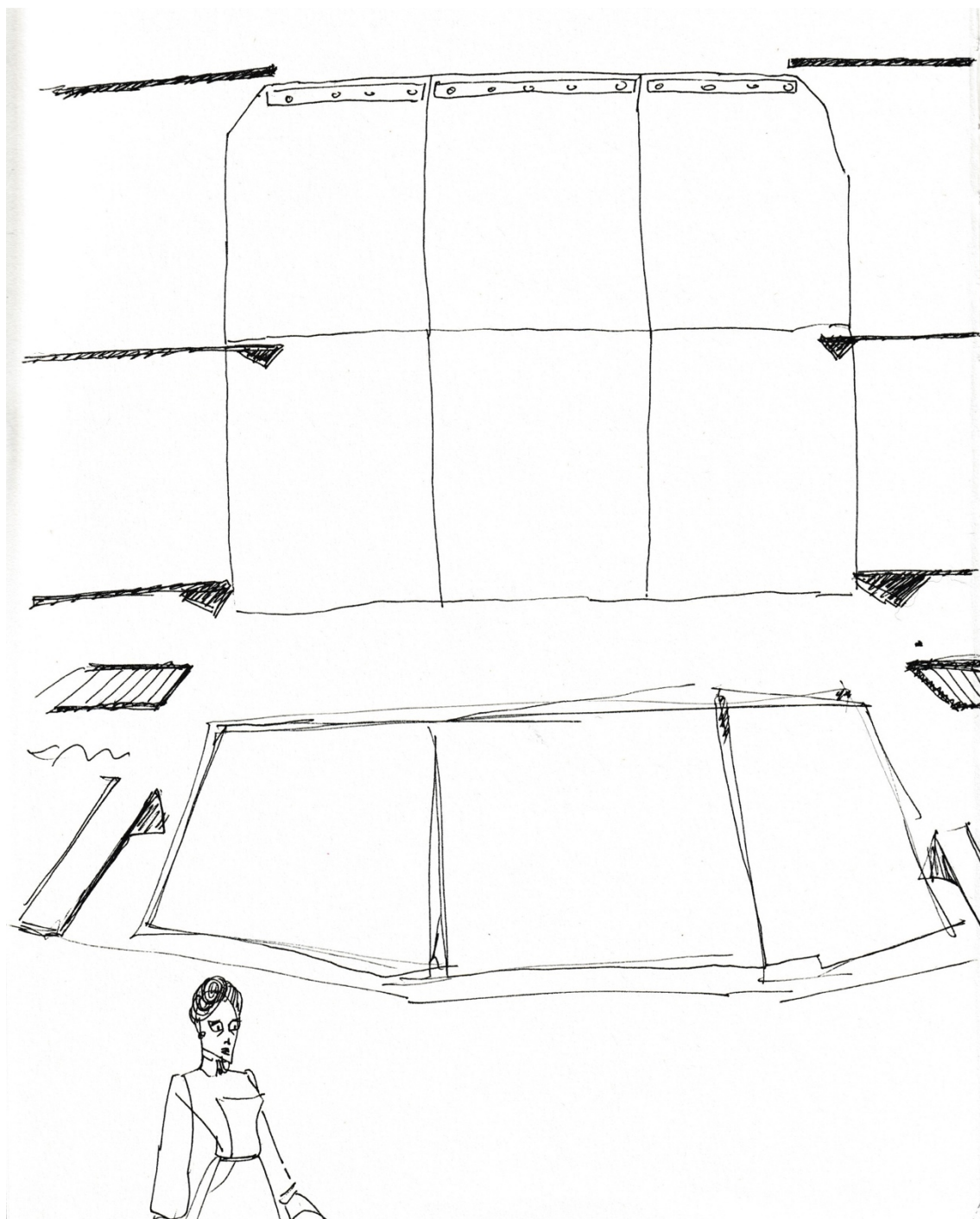
RUSINAPURISTIN: Voiko tuo olla lähtökohta? Ratkaise tämä teos ensin.

TUTKIMUS: Tähän kohtaan suosittelen taiteellista tutkimusta ohjenuoraksi – taide on tutkimusta! Tutkimus tuottaa taidetta!

(THING kulkee ohi ilman päämäärää.)

RUSINA: Kävelevä käsi... (Seuraan taas sitä...) Joku kartta olisi hyvä olla!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Tässä on pohjakuva näyttämöstä, se on kopioitu moneen kertaan, ja siinä on mennyt asiat vähän vinoon.

RUSINA: Ensimmäinen suunnittelupalaveri on 21.4.2022.

OHJAAJA: Tavoitteena turvallinen esitys! Ei mitään erikoista twistiä, vaan musikaaliperinteitä kunnioittaen.

TUTKIMUS: *The Addams Family* sai ensi-iltansa Broadwayllä 8.4.2010, ja vaikka sen lähtökohtana olikin Charles Addamsin sarjakuvat New Yorkeriin, muistutti musikaali lopulta enemmän 1960-luvun tv-sitcomia kuin alkuperäistä sarjakuvaa. Lähestulkoon

kaikki kohtaukset oli nähty jo tuossa tv-sarjassa, ja eikä Andrew Lippan musiikki tehnyt minkäänlaista vaikutusta – ja silti tästä musikaalista tuli menestys. (Green 2014, 374)

RUSINA: Ajelen nostimilla, tunnustelen näyttämöä. Hyvä kohta näytellä on niin takana, että sinne on vaikea nähdä – lähikuva ei onnistu helpolla. Pitäisi nostaa näyttelijät ylemmäs. Tai tuoda ihan eturamppiin.

VALO: Sinne ei saa valoa.

RUSINAPURISTIN: Hyvin tyypillisiä haasteita Alvar Aallon suunnittelemissa näyttämöillä – katsomon ja näyttämön suhde on haastava, takanäyttämö tai toinen sivinäyttämöistä puuttuu, verstaat on suunniteltu pienimuotoiseen työskentelyyn. On oikea ratkaisu nostaa näyttelijää ylemmäs!

TALOUS: Esiraami on 18.5.2022. Ja promokuvaan tulevat puvut on saatava työn alle 19.5.2022.

PUKUSUUNNITTELIJA: Valmiina ollaan! Materiaalitkin on katsottu. Addamsien perheen puvut saadaan valmiiksi elokuulle, ja siinä samalla sitten loputkin puvut – kunhan saadaan tietää ketkä ensemblessä ovat! Mustaa tulee! Esivanhemmat ovat mustia, ei perinteisesti valkoisia haamuja tai haaleita zombeja – musta saadaan katoamaan tummalle näyttämölle tarvittaessa. Sukupolvien ketju näkyy ensemblen puvuissa! Äitilinja – matriarkaatti!

RUSINA: Ensimmäinen syöveri on 21.5. Pienoismallin ensimmäinen versio on lähes valmis, mutta koko ratkaisu liikkuvasta linnasta, alati muuttuvasta näyttämökuvasta, alkaa näyttää – heppoiselta?

OHJAAJA: Tule katsomaan tämä toinen versio *The Addams Family*stä, Teatterikorkeakouluun! Meillä ei ole vaihtoja eikä ensembleä, mutta tämä toimii! (The Addams Family, 2022)

(RUSINA näkee esityksen, ihailee ratkaisuja.)

RUSINA: Niin toimiikin! Ja samalla syöveri syvenee – miksi tehdä isoa ja muuttuvaa jos kerran ilman muutostakin esitys toimii?

RUSINAPURISTIN: Jaksaa katsoa isolla näyttämöllä näyttelijää kahta tuntia samalla etäisyydellä samasta seinästä? Täytyy olla muutos tilassa. Erilaisia etäisyyksiä. Eri kokoisia tiloja. Pienet näyttämöt toimivat erilaisilla lainalaisuuksilla.

RUSINA: Mutta miten keksin kaikki muutokset? Ohjaaja tietää mitä tekee, ja koreografi myös, mutta tiedänkö minä mistään mitään?

RUSINAPURISTIN: Suurella näyttämöllä korostuu entisestään kommunikaation merkitys. Ja kysyminen! Koskaan ei voi kysyä liikaa. Ja aina voit luottaa suuriin liikkeisiin ja mahtaviin valoihin. (Big Stage, 2022)

RUSINA: Ja mihin projisoinnit tulee? Kuka ne edes tekee tällä aikataululla? Ja onko nämä rappuset hyvä idea? Ja montako näitä ”muita tiloja talossa” on? Miten ne liikkuu täällä, ne perheenjäsenet?

NÄYTTÄMÖMESTARI: Meillä on kaikki varastointitilat täynnä, pitäisi saada sen kokoista elementtiä, että mahtuu näyttämön alle. Tarkista kellarin mitat ennen kuin teet päätöksiä!

RUSINA: Sopii! Mennäänkö heti orkesterinostimella alas?

NÄYTTÄMÖMESTARI: Matkaa näyttämön tasolta lastaustasolle on -4760.

RUSINA: *(Mittailee, koska mittoja ei löydy näyttämön piirustuksista.)* Ja nostimen mitat ovat 3650 x 3380... Ja se oviaukko josta lavasteet siirretään varastoon on kooltaan 2980 x 2980. Kapeampi siis kuin itse nostin... Ja lattianostimet nousevat maksimissaan +1800 korkeuteen, ei +1900 kuten piirustuksissa väitetään...

LAVASTERAKENTAJAT: Ei muuten ihan hirveän montaa kertaa jaksaa tuota orkesterinostinta katsoa. Syö itse itsensä.

RUSINA: Aina kun joku nousee, pitäisi tulla muutos... Orkesterinostin tai projisointitylli tai seinä. En minäkään jaksaa katsoa samaa kuvaa kahta kertaa.

OHJAAJA: Ja ruokapöydässä pitää sitten olla niin paljon pituutta, että yhdeksän ihmistä voi istua siinä rivissä, kasvot katsomoon päin.

RUSINA: Yksi istuja tarvitsee noin 70 cm tilaa – yhteensä siis 6300... Se on pitkä pöytä... Täytyy tehdä palasista, niin että saadaan jonnekin varastoon. Mahtuuko se edes pyörimään näyttämöllä? Sen pitäisi pyöriä, että saadaan myrsky.

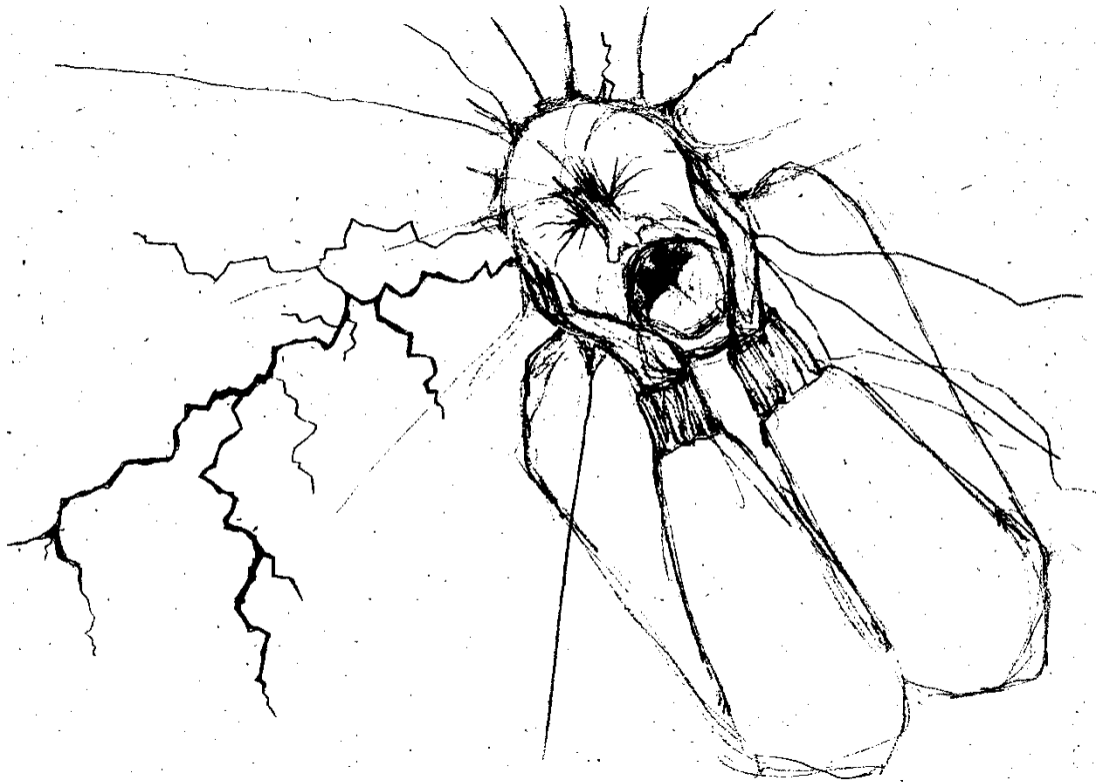
KOREOGRAFI: Pöydällä tanssitaan ja pöydän alta ryömitään.

LAVASTERAKENTAJAT: Kesäteatterista saadaan pöytä, jonka saa palasiin, vahvistetaan sitä niin että sen päällä voi vaikka tanssia! Ja jatkopala on helppo siihen lisätä, saadaan riittävästi mitta.

RUSINA: Ja tuolit! Minä etsin varastosta riittävästi tuoleja jotka ovat kevyitä käsitellä, ne voivat tanssia myrskyä.

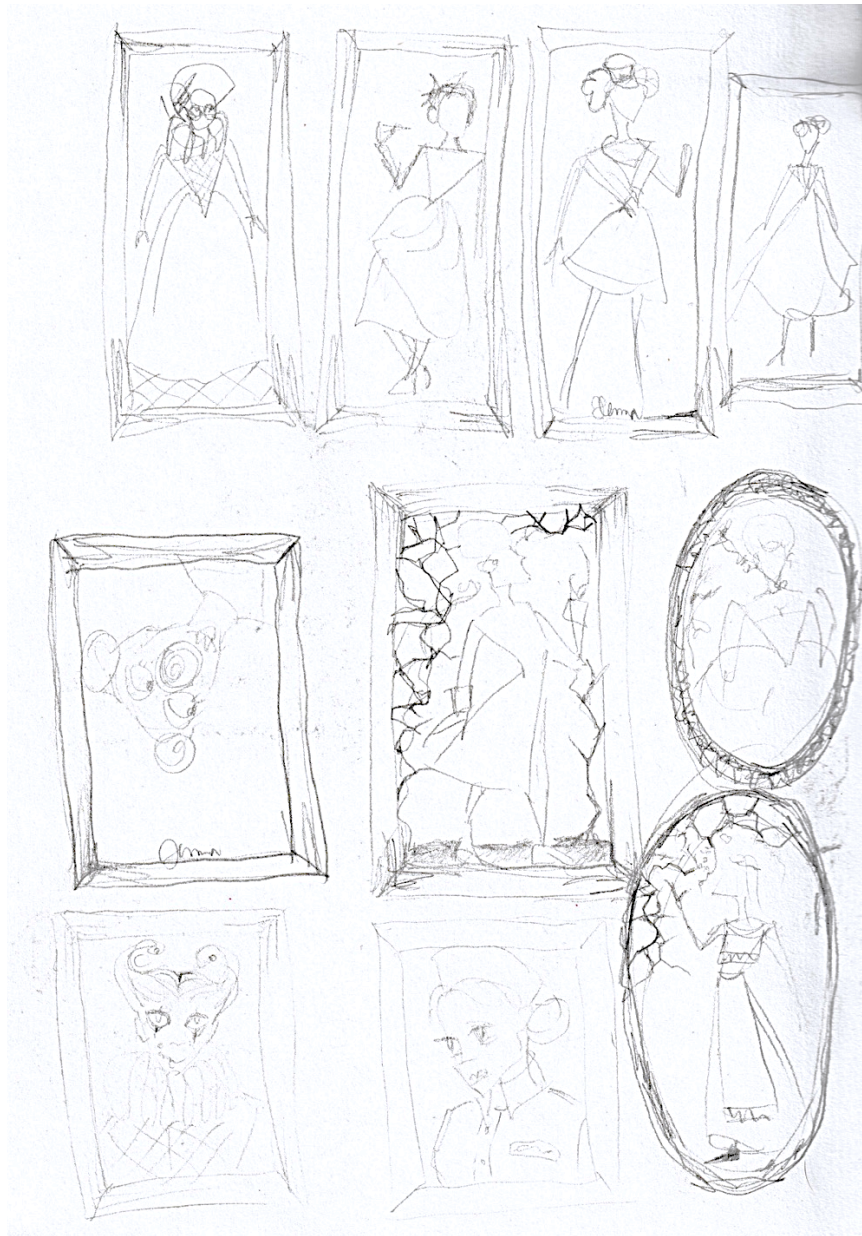
NÄYTTÄMÖMESTARI: Onneksi sain pelastettua 12 kappaletta wieniläistuoleja, meinasivat juuri mennä yhteistyökumppaneiden polttopuiksi.

RUSINA: Minulla olisi malli melkein valmiina nyt elokuun 22. päivä.

4.2. Syöveri

(RUSINA on ideoinut valtavasti. On syntynyt portaita, kynttiläkruunuja, räystäspiruja, käsiä kaikkialle. Suuri ovi ja lyhtypylväitä, jotka voivat olla sisällä ja ulkona. Kantava idea on alati muuttuva linna, joka muuttuu välillä ulkotilaksi, ja välillä vain sokkeloiseksi goottikartanoksi. Perhe Addams on aivan sujut muuttuvan linnansa kanssa, mutta vieraksi tulevat Beinekenit eksyvät – koska tila on aina eri. Lattiat nousevat ja laskevat, portaat pyörivät, ovi liikkuu, seiniä on ja ei ole.)

RUSINA: Koska resurssit eivät riitä rakentamaan kokonaista goottikartanao puistoineen, on tämän kehyksen sisältä löydettävä toinen ratkaisu - koneet. Näyttämöllä

on kolme orkesterinostinta, jotka voi rakentaa kahteen kerrokseen, ja kuusi saksinostinta, joilla portaaton säätö.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Keskimmäisen orkesterinostimen saisi jättää vapaaksi, sitä kautta pitäisi tehdä vaihdot näytelmien välillä. Säilytystilaa on jäljellä vain siellä näyttämön alla.

RUSINA: Ja se tietenkin vaikuttaa elementtien kokoon.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Saksinostimia ei voi sitten peittää, jää ne rakenteet näkyviin.

RUSINA: Mutta sehän on hyvä! Industriaali goottityyli! Jotenkin kiehtoisi steampunk visuaalisena maailmana.

PUKUSUUNNITTELIJA: Mutta sitten steampunk olisi normaali, vallitseva olotila. Myös Beinekenit olisivat sitä visuaalista ratkaisua. Ei tulisi riittävää eroa Addamsien ja Beinekenien välille.

OHJAAJA: Ja tämä tapahtuu nykyajassa! Ehkä Seinäjoella – ja Beinekenit tulevat rannikolta.

RUSINA: Kivisiä portaita, mukametallia, ruostetta, pultteja! Ja valtava ruudullinen marmorilattia - katsomon ja näyttämön suhde on sellainen, että aina katsoo näyttelijää lattiaa vasten. Lattia on siis ratkaistava.

(OHJAAJAN, KOREOGRAFIN ja RUSINAN yhteisenä ideana syntyy ajatus ensemblestä näyttämön muuttajina: esivanhemmat joutuvat auttamaan nuoria rakastavaisia saamaan toisensa, jotta pääsevät takaisin hautoihinsa. Konkreettisesti tämä tapahtuu niin, että kuolleet esivanhemmat siirtävät portaita näyttämöllä luoden aina uusia tiloja nousevien lattianostimien ja kattotangoista laskevien elementtien kanssa.)

RUSINA: Ajattelen että tämä on ikuisesti muuttuva linna – Addamsit tuntevat talonsa liikkeet, joten heitä ei hämmästytä mikään alati muuttuvassa ympäristössä. Mutta voidaanko käyttää ensembleä siirtämässä näitä portaita? Täällä on käytössä loistava systeemi, niin että elementit liikkuvat kevyesti ja laskevat ja nousevat ilmanpaineen avulla. Siis pysyvät myös tukevasti paikoillaan.

KOREOGRAFI: Ensemble voi oikein hyvin liikuttaa portaita – se kuuluu esivanhempien tehtäviin.

OHJAAJA: Esivanhemmathan joutuvat auttamaan Wednesdayta ja Lucasia jotta nämä saisivat toisensa – esiäidit eivät muuten pääse takaisin hautoihinsa...

RUSINA: ...joten portaiden siirtäminen...

KOREOGRAFI: ...ja kaikenlainen talossa haahuilu ja ilmestyminen...

RUSINA: ...on sitä, että esivanhemmat auttavat nuorta paria...

KAIKKI: ...JOTEN TÄMÄ ON SUORAAN TEKSTIN SANELEMAA!!

OHJAAJA: Tämä ratkaisu tukee tarinaa.

KOREOGRAFI: Tämä on hyvä.

OHJAAJA: Ai niin, haluan tähän vielä sen kaatuvan talon, jonka takaa Addamsit paljastuvat klassisessa asetelmassa.

KOREOGRAFI: Sen kuulee musiikista milloin se tapahtuu!

RUSINA: Taulu! Kaatuva taulu, kultaiset kehykset! (Esivanhempien taulut, kihla- ja hääkuvat... Kaikenlaisia perheeseen liittyviä tauluja!) Enemmän on enemmän! Enemmän on parempi!

OHJAAJA: Kyllä!

(THING tanssii rakentuvan pienoismallin portaita.)

THING: Perhe ensin, perhe sitten, perhe ainiaan!

RUSINA: Portaiden lisäksi minua kiinnostavat nämä esivanhempien kuvat; voisivatko ne olla vain kehyksiä, joissa välillä nähdään esivanhempia eri aikakausilta, ja välillä esivanhemmat vaeltavat kehyksistään pois? Niin että kaikki ensiblen jäsenet olisivat todellakin siellä näyttämöllä, jatkuvasti. Tauluina ja auttajina ja linnan liikuttelijoina?

(Seuraavat äänet porautuvat RUSINAN kuuloluihin vääjäämättömästi, lakaisten omat ajatukset turhakkeiden joukkoon.)

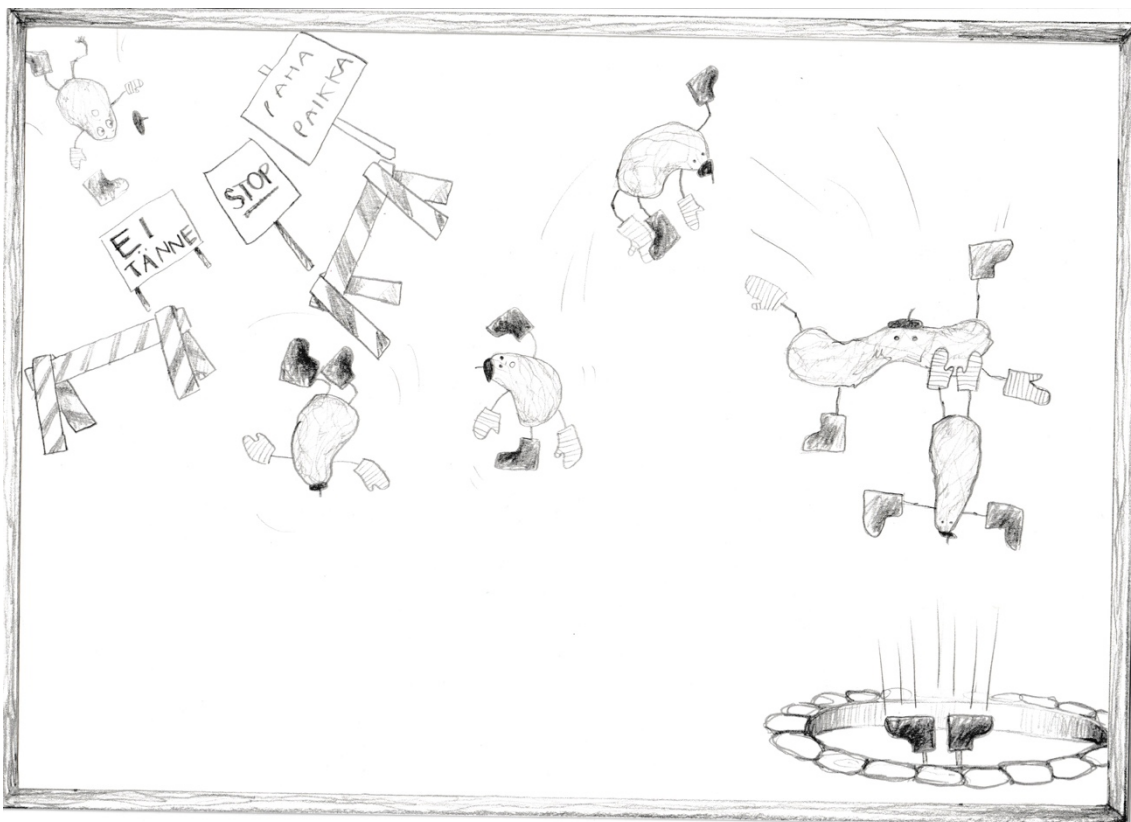
OHJAAJA: Mutta miten sitten pääsee näyttämölle, jos kaikki on vain auki? Täytyy päästä salaa.

VALO: Ei pysty valaisemaan.

TAIDE: Ja onhan sinun nyt JOTENKIN saatava oma kädenjälkesi näkymään! Piirrä edes jotakin omaa.

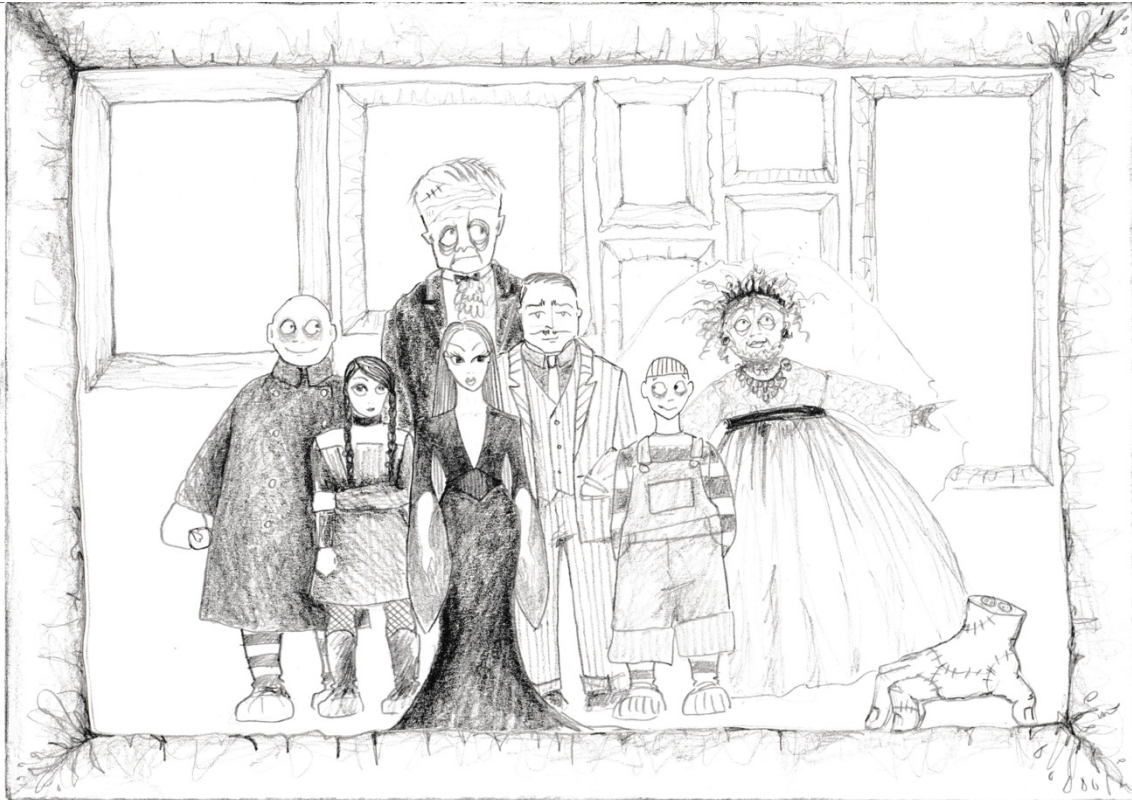
KOREOGRAFI: Ei riitä nämä esivanhemmat tauluihin ja portaisiin – eikä varsinkaan kaikkialle.

RUSINA: Jos minä sitten piirrän taulunkehyksiin esivanhempien kuvat – saan oman jälkeni näkyviin. Samalla niistä tulee kunnollisia seiniä. Peittäviä seiniä.

(RUSINAN käsityöläisyyskohtaus alkaa.)

4.3. Käyttäjäkunta kokoontuu

(RUSINA on kutsunut näyttelijät tutustumaan pienoismalliin ennen mallipalaveria. Ollaan jälleen työhuoneessa, pienoismallin äärellä.)

RUSINA: Tervetuloa katsomaan pienoismallia, että mitä tässä nyt sitten olisi ja onko jotakin havaintoja ja voiko tässä näytellä.

NÄYTTELIJÄ 1: Kuinka korkealle pitää mennä? Onko tässä kaiteet?

RUSINA: +1800 on korkein korkeus. Kaideasia on pahasti kesken, tai että kaiteet on, mutta niitä pitää siirrellä ja ihan joka reunassa ei voi olla kaidetta kun pitäisi näiden rappusten mahtua liikkumaan.

NÄYTTELIJÄ 2: RAPPUSET!!! Onko tässä RAPPUSIA????

NÄYTTELIJÄ 3: Ihan sama. Kunhan valo osuu minuun.

RUSINA: Nämä ovat ihan normaalit rappuset, etenemä ja nousema on laskettu helpoksi, niillä voi jopa tanssia.

NÄYTTELIJÄ 4: Mutta pinta on kuitenkin LIUKAS!!!

RUSINA: On karhea pinta, ei liukastu!

NÄYTTELIJÄ 5: Sitten siihen TARTTUU!!!!

RUSINA: Voiko näyttelijä olla rappusten kydyssä niiden liikkeessa?

NÄYTTELIJÄ 6: Minä pystyn mihin vaan.

NÄYTTELIJÄ 2: Onko tässä LATTIA!?!?! Lattia voi olla LIUKAS!!

RUSINA: Se on tavallinen, moneen kertaan käytetty levylattia. Maalataan vain uusiksi. Sellainen ruudullinen marmori.

NÄYTTELIJÄ 5: Siinä voi KAATUA!!

PUKUSUUNNITTELIJA: Katson jokaiselle sellaiset kengät, että ei kaadu eikä liukastu JA pystyy tanssimaan.

NÄYTTELIJÄ 6: Minä haluan korkeammat kengät. Sellaiset sirkuksen puujalat! Voin vaikka tanssia liikkuvilla rappusilla. Ja juosta!

NÄYTTELIJÄ 7: Minä pelkään korkeita paikkoja.

OHJAAJA: Kaikkien ei tarvitse kulkea rappuja pitkin.

KOREOGRAFI: Kaikki harjoitellaan huolellisesti.

NÄYTTELIJÄ 1: No kyllä tämä onnistuu, kun tämä kerran harjoitellaan huolellisesti.

NÄYTTELIJÄ 2: En kyllä ole ikinä rappusia missään nähnyt, onko niitä nyt pakko tähän tuoda...

RUSINA: Tämä koko juttu perustuu sille, että muutamalla elementillä saadaan aina uusia ja uusia kuvia... Ja että näyttelijät näkyvät ja näyttävät upeilta!

PUKUSUUNNITTELIJA: No minä pidän näyttelijöiden upeudesta huolta. Katsotaanpas nämä pukuluonnokset; mustaa ja glitteriä, niin että valo ottaa kiinni ja näyttää näyttelijän, fokusoii oikeaan kohtaan.

VALO: Ei vielä ehdi ajatella, kaksi ensi-iltaa välissä.

RUSINA: Voiko näin tehdä? Täysin liikkuvan ja muuttuvan lavastuksen, jonka kyydissä näyttelijät ovat?

NÄYTTÄMÖMESTARI: Kyllä voi. Kunhan kaikki harjoitellaan huolellisesti.

RUSINA: Voidaanko vielä kerran kokeilla niitä nostimia? Ja ajaa oikein kovaa?

4.4. Kenen lauluja laulan?

(RUSINAN korviin vyöryy aina vian enemmän ääniä. Oman äänen kuuleminen vaikeutuu. Onkohan omaa ääntä vielä edes ehtinyt löytyä?)

RUSINA: Ensimmäinen versio. En osaa mallintaa, vaan askartelen. Täytyy saada kokeilla, leikkiä tätä esitystä.

OHJAAJA: Miten se kidutuspenkki nyt toimii?

KOREOGRAFI: Mistä se tulee? Tässä vaihtoaika on lyhyt.

TALOUS: BUDJETTI!! Se meni nyt yli.

TUTKIMUS: VALMISTU! Aikataulu!

OHJAAJA: Hevoset on hyvät, mutta seepraa ei tarvita. Ja voisiko käsiä olla kuitenkin enemmän? Ja Tupsulla ja Serkulla olisi oma rakkaustarina tässä? Että voisiko käsiä olla, ja vauvoja Tupsulla lopussa? Ja voisiko yksi käsi kävellä Malin selässä ja vielä niitä lepakkovauvoja lisää?

KOREOGRAFI: Ja kaidetta ei tarvita, harjoitellaan huolella ja pidetään turvaetäisyyksistä kiinni.

RUSINA: Mutta mutta mutta eikös aina tarvita kaide tai joku turvajärjestelmä jos näyttelijä on yli yhdeksänkymmenen yhdeksän senttimetrin korkeudessa?

NÄYTTÄMÖMESTARI: Jos on turvalliset rajat ja kaikki harjoitellaan huolellisesti, niin osan kaiteista voi jättää pois.

RUSINA: Jännittää. Olenko vastuussa? Mistä olen vastuussa, jos olen?

RUSINAPURISTIN: Tämähän näyttää aivan sinulta!

RUSINA: Minulta? Onko minulla joku oma olemassa?

RUSINAPURISTIN: Vaihdot kannattaa ajatella etukäteen, vaikka ohjaajalla olisikin niistä mielipide. On hyvä olla jonkinlainen ehdotus valmiina. Ettei sitten käy niin että pienoismallissa lavastajan kädet toimivat vaihtajina, ja sitten niitä jättiläisen käsiä ei todellisuudessa olekaan tekemässä vaihtoja.

RUSINA: Tähän tulee projisointeja, animaatioita. En osaa ajatella niitä ollenkaan. Liian paljon kohtauksia! Ja aina kun etutylli tulee alas projisointien takia, tuntuu että pitäisi muuttaa kuvaa takana. Tuntuu että kuvan pitäisi muuttua kahden minuutin välein!

RUSINAPURISTIN: Se on hyvä - täytyykin tulla muutos.

RUSINA: Mikä tässä takkuua koko ajan. En saa ratkaistua jotakin.

RUSINAPURISTIN: Oletko miettinyt mikä on tämän talon arkkitehtuuri? Entäpä korkeus, entäpä katto?

RUSINA: ...siellä on se näyttämön katto, sieltä tulee niitä elementtejä ja valoa...

RUSINAPURISTIN: Kyllä, mutta missä tämän kuvitteellisen talon huoneet loppuvat? Onko siellä korkea huone? Matala? Nyt kaikki loppuu samaan korkeuteen, talo on tasainen. Joskus joku asia voi nousta yli näyttämöaukonkin, joku – vaikka pylväs.

RUSINA: Ahaa! Minä luulin, että riittää se, kun olen ratkaissut miten näyttämön sivut ratkaistaan... Ja lattia. Pitää ajatella myös ylöspäin!

RUSINAPURISTIN: Sinulla on hyvät ajatukset. Luota niihin.

RUSINA: Nyt tämä pitää tehdä valmiiksi, mallintarkastus on ihan kohta!

TALOUS: Rahat ei riitä!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Rahat ei riitä!

LAVASTERAKENTAJAT: Rahat ei riitä!

OHJAAJA: Projisointeja tarvitaan lisää!

TUTKIMUS: Tutkimuskysymys! Ja muista valmistua – kirjallisen osion jättöpäivä on ihan tuossa tuokiossa!

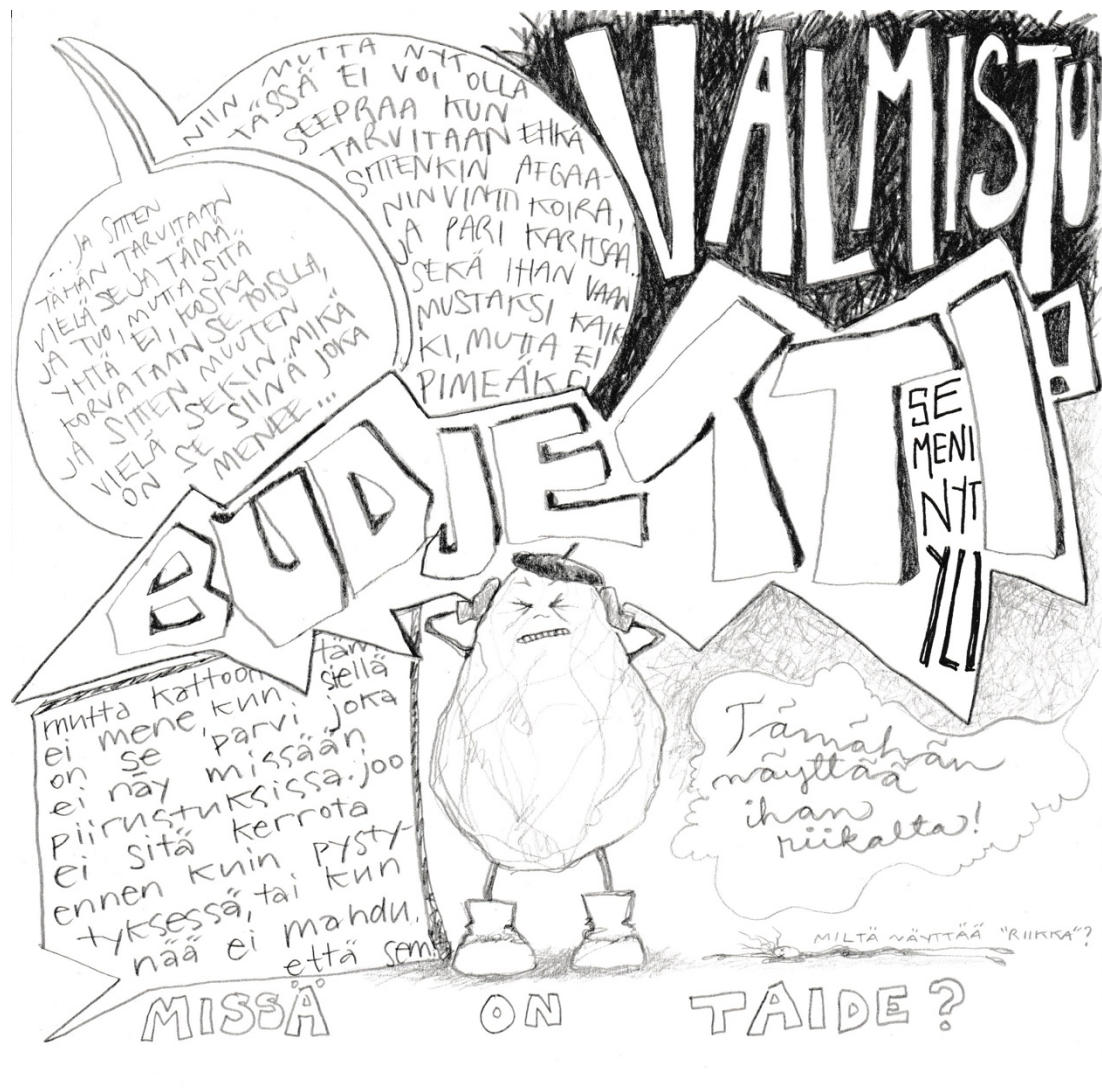
PUKUSUUNNITTELIJA: Tämä on minulle pienimuotoinen musikaali, minun osaltani kaikki on jo ihan valmista. Ja valmistettukin.

LAVASTERAKENTAJAT: Työkuvat. Materiaalit. Pienoismalli. Me halutaan ne kaikki. Samassa mittakaavassa, helpompi tarkistaa asiat.

RUSINAPURISTIN: Tee omaa juttuasi.

LAVASTERAKENTAJAT: Voisit keskittyä niihin työkuviin. Onko malli varmasti tarkka? Ja mittakaavassa? Voiko siitä tarkistaa kaiken? Ovatko työkuvat tästä pienoismallista? Entä mitat?

PINTAKÄSITTELIJÄ: Meidän täytyy päästä jo maalaamaan!

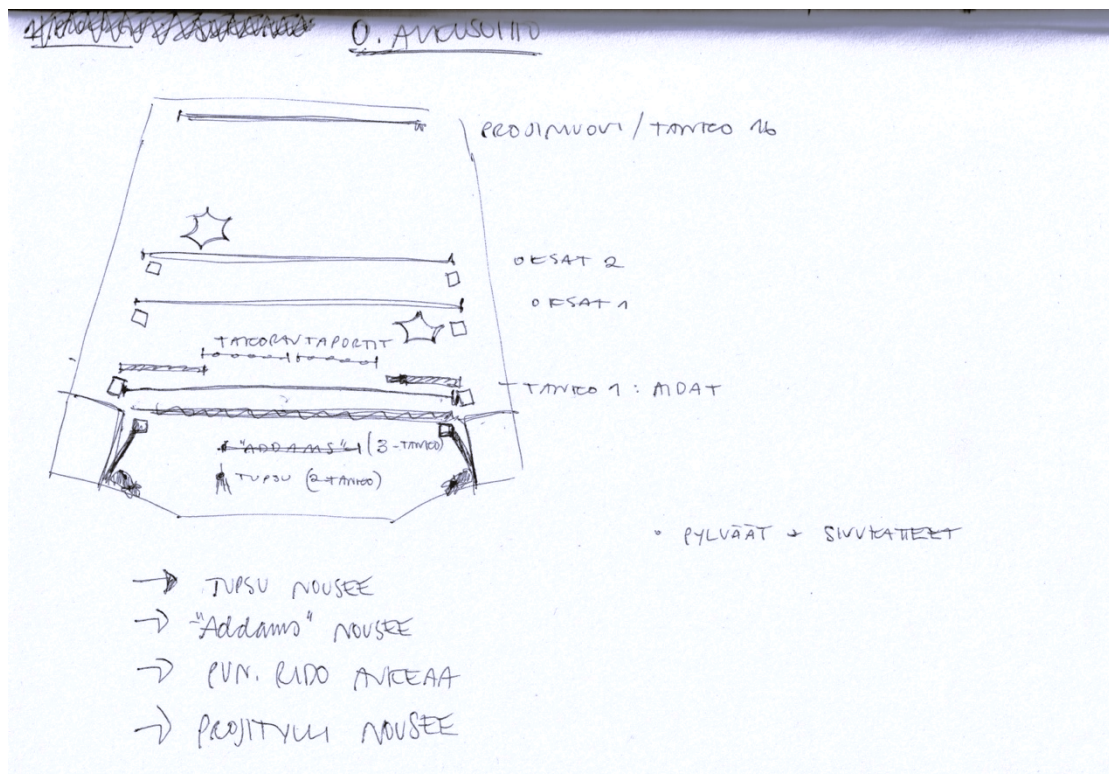

RUSINA: Lisää rajoja ja vaatimuksia! Antaa tulla vain – olen viritetty ongelmantorjuja! Taikakarttani avulla matkustan toiseen todellisuuteen JA löydän ratkaisun, kaikkeen.

PUKUSUUNNITTELIJA: ...niinpä vissiin...

4.5. Lavastuksen pystytys

(Seinäjoen kaupunginteatterin suuri näyttämö Alvar, 2.1.2023. RUSINA on valmistautunut pitkään päivään. Paikalla ovat myös NÄYTTÄMÖMESTARI näyttämötekniikkojen kanssa, LAVASTERAKENTAJAT sekä PINTAKÄSITTELIJÄ.)

NÄYTTÄMÖMESTARI: No niin, laitetaan tämä pystyyn. Tarvitaan vaan pohjakuva ja tankokartta. Pienoismalli on ihan ok – mutta ei niin tärkeä tässä kohdassa.

RUSINA: Tässä on, kaikki. Pohjakuva ja tankokartta. Ja kohtausluettelo kuvina, ja vaihdot ja muutokset ja tarpeistot ja huonekalut ja sellaiset. Ja jokaisesta kohtauksesta oma pohjakuva, siitä voi tarkistaa miten liikutetaan elementtejä kohtauksissa. Kaikki on! Ja pullaa kaikille.

LAVASTERAKENTAJAT: Kaikki elementit ovat valmiina! Tauluseinistä puuttuu kehykset ja kuvat, mutta nekin voi jo ripustaa.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Aloitetaan lattiasta. Ja kattotangoista.

RUSINA: Otetaanko ensin pullaa?

NÄYTTÄMÖMESTARI: Nämä *Oksat 1* ja *Aidat* pitäisi vaihtaa toiseen järjestykseen, kun tämä toinen kattotanko ei kestä painoa.

RUSINA: Ne voi kyllä vaihtaa, kunhan vaan puitten liikkumiset oksien alta onnistuu.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Näitä muureja ei voi laittaa niin kauas toisistaan, kun tuolla katossa (minne ei näe) on sellainen parvi, ettei sinne mahdu nousemaan.

RUSINA: Mutta tankokartassa näytti siltä että mahtuu...

NÄYTTÄMÖMESTARI: Siitä ei olekaan mitään piirustuksia, eikä mitään muuta kuin hämärää tietoa. Se tieto tuli nyt.

RUSINA: Siihen jää aitaan outo aukko... Näyttämön seinän ja muurien väliin. Mutta nuo valopylväät voi sijoittaa toisin, peittävät näyttämön seinän ja aidan väliin jäävän aukon.

(Näyttämöltä kuuluu rutinaa muuriseinien ja valopylvään välistä. NÄYTTELIJÄ 3 pyrkii valokeilaan.)

NÄYTTELIJÄ 3: Miten tästä ei nyt mahdu kulkemaan...

RUSINA: Se ei ole enää reitti!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Samasta syystä *Tauluseinät 1* pitää myös laittaa kapeammalle – ei nouse kattoon tangot.

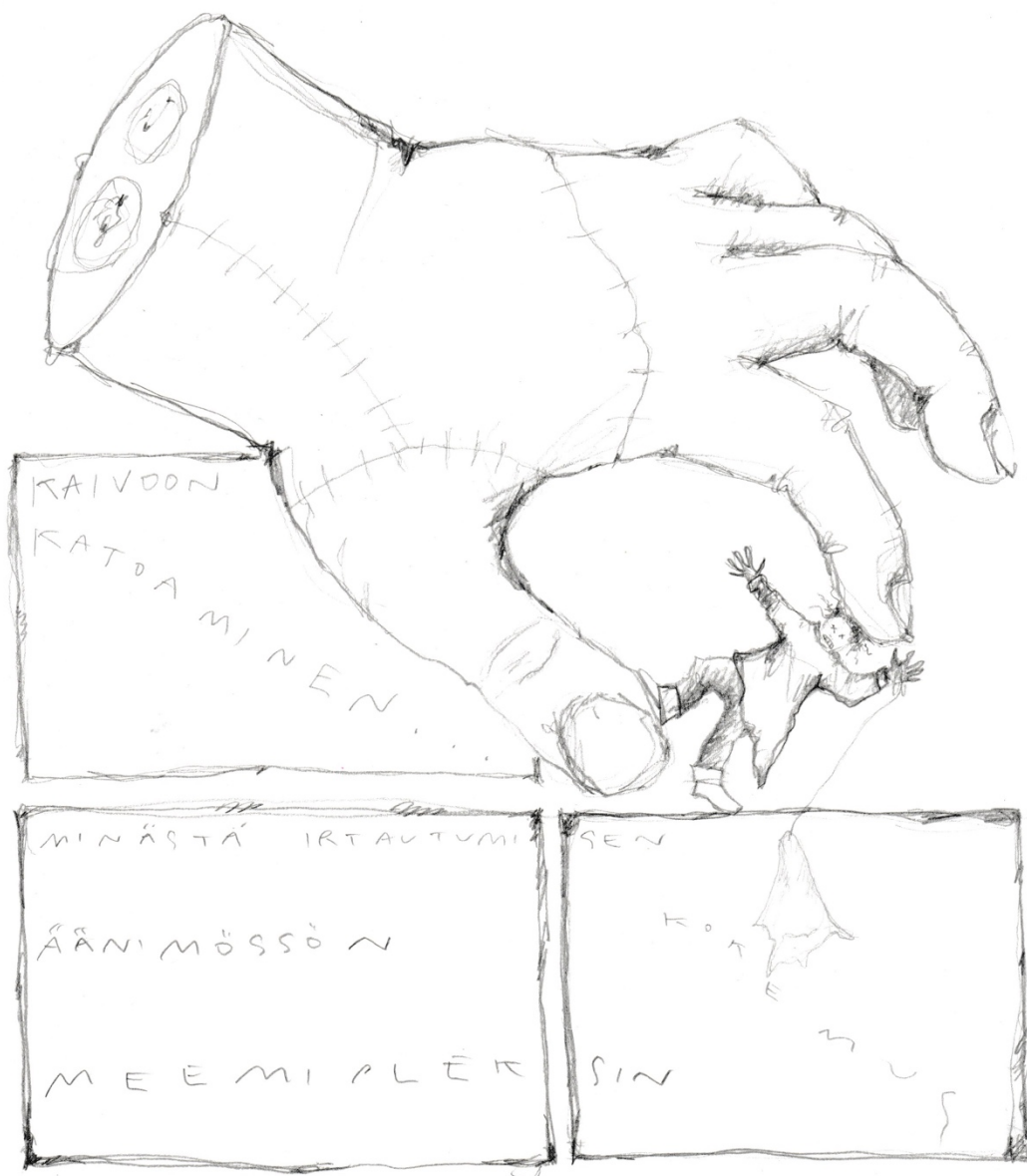
RUSINA: Ahaa?!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Ja nämä sivusermit – pakko laittaa kapeammalle, muuten ei saa sivunäyttämöä piiloon. Kun ei meillä ole aikaa rakentaa uusia, kapeampia sivusermejä – pakko mennä näillä vanhoilla. Ja jo vaihtojenkin takia. Samat sivut kaikissa näytelmissä.

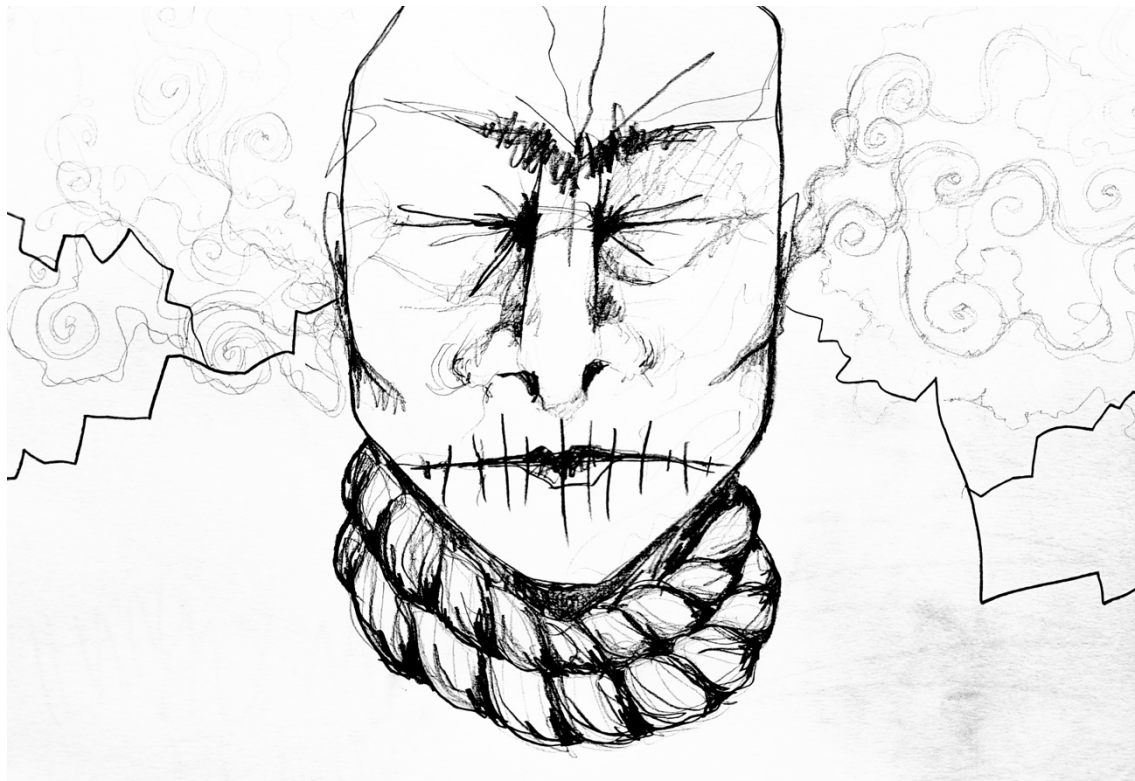
RUSINA: Mutta nythän koko näyttämö kapenee! Miten mikään enää mahtuu liikkumaan? Olin tarkistanut kaiken, paitsi sen salatun katon. Ja nyt se mikä ei näy, vaikuttaa koko näyttämöön.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Onneksi nämä eivät ole yhtenäisiä seiniä, vaan keskeltä poikki. Mahtuu hyvin sumplaamaan – ilman että täytyy sahata mitään rikki.

RUSINA: Saako nyt syödä pullaa?

4.6. Kaivon pohjalla, kadoksissa

(Tässä on se musta aukko, syöveri, jonne RUSINA on tipahtanut, jäänyt alle. Syö siellä pullaa. Syöveri tulee eteen aina, sitä ei voi väistää.)

RUSINAPURISTIN: Minusta näyttää, että sinä olet nyt vähän hukassa, kartan reunojen ulkopuolella. Tule esiin!

RUSINA: ... nyt ei oikein sovi, olen täällä kaivossa!

RUSINAPURISTIN: Miten sinä sinne olet joutunut?

RUSINA: Minusta tuntui, että täällä olisi jotenkin hyvät jutut...

RUSINAPURISTIN: Onko kokonaisuus hallinnassa?

RUSINA: ...ammattitaito on hukassa, ideat hukassa, ratkaisut ratkaisematta... ja hukassa! Tämä on niin kamalaa! En keksi mitään! Miksi edes yritän... tästä seuraa vain kaamea häpeä...

(Yllättäen TUTKIMUS ilmestyy näyttämöllä olevan kaivon reunalle.)

TUTKIMUS: Alf Rehn sanoo, että luovuus on silloin parhaimmillaan, kun se on epämukavaa – että luovuus on välillä suorastaan inhottavaa. Että luovuus on nimi sille, mistä ajattelu voisi selvitä, jos se olisi oikeasti erilaista. Ihmisen potentiaali ajatella toisin – se ei ole helppoa, vaan suorastaan vaikeaa; todellinen luovuus on vaikeaa, koska sen täytyy kyseenalaistaa, ja saada olo epämukavaksi – luovuus tarvitsee vihollisia, joita vastaan taistella. (Rehn 2010, 26–27)

RUSINA: Mitä??

TAIDE: Rehn kertoo, että luovuus ei ole pelkkiä mahdollisuuksia, vaan se on myös mahdottomuuksia ja tuhoa – luovuudessa on aina muutosta, ja siinä syntyy jotain uutta sekä tuhoavaa (Rehn 2010, 33).

RUSINA: Ei, apua! Tuhoudun! Eikä minusta saa enää edes viiniä poljettua, olen ihan kuiva!

TUTKIMUS: Paniikkiin joutuneiden aivojen ylistys! Pakotettuna laiskat aivot sulkevat valvovan silmänsä, ja antavat itselleen luvan koko potentiaalinsa hyödyntämiseen. Tällaisella ylemmällä suoritusrajalla aivot ovat pakotetut ottamaan käyttöön autopilotin, ja lähes tiedostamattomasti hyödyntämään koko potentiaaliaan. Tämä ei tarkoita, että kaikki aivojen tuottamat ideat olisivat hyviä tässä kohdassa, ennemminkin ne ovat täydellisen järjettömiä – mutta ne ovat sitä mielenkiintoisella tavalla. Tämän takia voi kokea itsensä suorastaan neroksi kun deadline lähestyessä aivomme ratkovat asioita huikealla tavalla – loistava idea syntyy paineisessa tilassa. (Rehn 2020, 146-147) Tämä ei tokikaan toimi, jos esityö on jäänyt tekemättä.

RUSINA: Ei synny ideaa, ei ratkaisua, ei mitään ajatusta.

PUKUSUUNNITTELIJA: Lainaa valmiita ajatuksia, tai tutustu niihin edes.

TUTKIMUS: Alf Rehn sanookin, että luovuuden tulee avata ovia, ei sulkea niitä – ja silloin kopioiminen onkin luovaa! Tämä tarkoittaa Rehnin mukaan sitä, että jollakin on

suunnaton kyky lainata vaikutteita mitä ällistytävimmiltä tahoilta. Suunnaton kyky lainata jotakin yllättävää. (Rehn 2010, 112-113)

RUSINA: En jaksa. Kieltäydyn. Lopetan.

RUSINAPURISTIN: Lähesty tilannetta ihan vain pragmaattisesti; järjestyksessä, listan alusta loppua kohden.

PUKUSUUNNITTELIJA: Sinähän olet hyvä vastaamaan – etsi kysymykset, niin vastauksetkin löytyvät!

RUSINAPURISTIN: Minne hukkasit tyhjät taulunkehykset? Nyt nämä ovat vain umpinaisia seiniä, jotka eivät tuo mitään uutta näyttämölle.

RUSINA: ...minä en tiedä... tipahdin jonnekin... no kun minä luulin että... tai minä jotenkin ... en minä muista!! En yhtään muista mihin ne katosivat. En uskonut enää itseeni? Oli niin paljon vaativia ääniä, ja sitten en kuullut enää omaani.

RUSINAPURISTIN: Ja se yksi etutylli – se ei oikein kertonut mitään?

(Pimeissä tiloissa elävä VALO kulkee ohi, kiirehtii jo kohti seuraavaa työtä.)

VALO: Joo siinä ei voinut oikein tehdä mitään, yritin sitten vähän rikkoa sitä pintaa – kamalan ruma ja tylsä siitä tuli.

OHJAAJA: Siihen olisi pitänyt saada vielä yksi animaatio!

RUSINA: Minä olisin halunnut avovaihdon. Että Pugsleyn sänky olisi ollut ulkona, hautausmaalla – ja siellä samalla koko puisto muuttuu joksikin uudeksi!

PUKUSUUNNITTELIJA: Jos ei luota itseensä, ei myöskään voi uskoa omaan ääneensä.

RUSINA: On kenties täysin mahdotonta kuulla omaa ääntään, kun pää täyttyy kaikista muista äänistä.

MINÄ: Jos on uskominen esimerkiksi Susan Blackmoreen, ei ole edes olemassa omaa ääntä – on olemassa itsekkäitä geenejä, tai tässä tapauksessa itsekkäitä meemejä. Ne

täyttävät kuvitellun minän, tai sen oman äänen. Meemit ovat vaikkapa ideoita, ohjeita, käyttäytymismalleja, tiedotteita jotka itsekkäästi pyrkivät kopioitumaan ihmiseltä toiselle. (Blackmore 2000, 27-29)

RUSINA: Kenen ääniä ne sitten ovat, meemit? Meemitkö tukkivat ajatteluni?

MINÄ: Eivät kenenkään! Sehän se juuri onkin – meemit ovat itsekkäitä kopioitujia. Meemit pyrkivät lisääntymään, jatkamaan omaa evoluutiotaan. Mutta meemejä ovat vain sellaiset asiat, jotka siirtyvät eteenpäin jäljittelyn kautta. (Blackmore 2000, 75)

RUSINA: En halua ajautua tällekin sivuraiteelle!

PUKUSUUNNITTELIJA: Mutta tämä meemiteoria voisi olla hyvä väline ymmärtää omaa toimintaa – luovaa ajattelua – taiteellista työtä... Kenties luoda joku oma, strukturoitu metodi!

RUSINA: Minä rupistun muutenkin jo kaiken alle ihan täysin. Ajelen mieluummin lattianostimilla.

MINÄ: Tämä Rusinan karkailu alkaa olla rasittavaa...

RUSINAPURISTIN: Joskus on pieni ahertajahiiri, joskus leijonakuningatar.

RUSINA: Saako olla vaan ruttuinen rusina? Eksynyt väärään paikkaan?

RUSINAPURISTIN: Saa olla juuri se mikä on. Ja kun löytää sen mikä on, niin pitää siitä kiinni.

4.7. Hortoilua

(RUSINA kiipeää ylös syöveristä, suuntaa kulkunsa alitajunnan johdattamana ihan minne sattuu.)

RUSINA: Jos käännyän tästä, niin en päädykään tänne, vaan tuonne...

TALOUS: Siirry suorinta tietä, ilman käännöksiä, maaliin. Valmis tulos esille!

RUSINA: Tuntuu että täytyy kuitenkin kääntyä kolmetoista kertaa vasemmalle, istahtaa hetkeksi, ottaa kahdeksan askelta sattumanvaraisesti taaksepäin...

LAVASTERAKENTAJAT: Haluamme sellaiset kuvat, jotka ovat pienoismallin kanssa samassa mittakaavassa. Ja tarkat mitat sitten!

RUSINA: Minusta tuntuu, että minun täytyy kuitenkin ensin piirtää *väärät* kuvat *oikeassa* mittakaavassa. Oikeasta pienoismallista kahdeksan eri versiota. Ajattelen vielä kerran uudestaan piirtäessäni työkuvia – käsi ja mieli ajattelevat samassa rytmissä. TAI sitten luon ihan oman mittataulukkonni...

PUKUSUUNNITTELIJA: Intuitio on hyvä! Täytyy vaan olla paljon tietoa valmiiksi varastossa, että intuitio löytää oikeat ratkaisut.

(RUSINA kuuntelee musiikkia. Äänet täyttävät tyhjän kartan, ja polku löytyy. PUKUSUUNNITTELIJA on ollut koko ajan kartalla, RUSINA ei vain ole kuullut hänen ääntään.)

PUKUSUUNNITTELIJA: Hei, tehdään tätä yhdessä. Teatterissa ideana ei ole eksyä yksin. Tai voi eksyä, mutta kannattaa kuitenkin muistaa, että tässä on tosi monta tekijää, jotka yrittävät eksyä yhdessä samaan maaliin.

RUSINA: Jään tänne kaivoon.

PUKUSUUNNITTELIJA: Sinä voit aina palata sinne. Mutta välillä kannattaa käydä täällä näyttämöllä – ja näyttää mitä sieltä kaivosta on löytynyt.

RUSINA: *(Miettii hetken, sitten...)* Tosi paljon yksityiskohtia! Hassuja, pieniä asioita...

RUSINAPURISTIN: Minähän sanoin, että sinulla on oma juttusi!

RUSINA: Löytyi myös pari mahtavaa vaihtoa – rakastan vaihtoja, kun ne sujuvat hyvin. Mutta hukkasin tänne kaivoon monta hyvääkin juttua. Niin kuin ne suuret kehykset, joissa ei ole kuvia. Tai sen että tylliä ei todellakaan kannata laskea alas joka välissä – olisin saanut ihan upean avovaihdon sinne loppuun, mutta se hävisi tänne pohjalle.

RUSINAPURISTIN: Sellaista sattuu. Mutta kannattaa pitää yhteys yllä, ettei eksy yksin.

RUSINA: Yritän tehdä luovaa työtä, mutta se tuottaa tuskaa! Niin paljon ratkaistavia asioita. Ja sitten vielä itse kriisiytän itseni, aina se hirveä tuska ja syöveri. Voisiko siitä päästä eroon?

RUSINAPURISTIN: Luovuus ei ole kivaa. Luovuusoppaiden selfhelp -loputtomuus väittää, että luovuus lisää helppoutta ja mukavuutta – mutta itseasiassa ihmisen aivot ovat laiskat, ja yrittävät päästä mahdollisimman helpolla. Alf Rehnin mukaan luovia ratkaisuja syntyykin kamalassa pinteessä! (Rehn 2010, 26)

RUSINA: Rakastan karttoja, mutta välttelen niitä. Eksyn tahallani.

RUSINAPURISTIN: Se voikin olla sinun tapasi ajaa itsesi luovuuden äärelle. Tahallinen itsensä ja ajattelunsa kriisiyttäminen?

RUSINA: Ajanko siis itseni aina mahdottomaan tilanteeseen, burnoutiin ja palan kirkkaalla liekillä joka produktiossa loppuun? Sekö on minun kamala tapani houkutella laiskuuden alta luovuus esiin? En saa mitään aikaiseksi ilman deadlineja, minun on pakko laittaa niitä ja sopia ylimääräisiä päivämääriä ohjaajien kanssa. Pakotetut deadlinet. Itseni asettamat – koska produktioiden asettamat eivät riitä. Tarvitsen välipysäkkejä, välikriisejä. Olen aina loppu!

RUSINAPURISTIN: Anna itsellesi aikaa. Lempeyttä. Ole itsesi paras ystävä.

RUSINA: Pitäisi tehdä vielä muutama mutka. Ja ottaa takapakkia! Tämä on liian iso!

PUKUSUUNNITTELIJA: Enemmän on enemmän – ja enemmän on parempi!

RUSINA: Mutta pystynko? Luulenko liikoja?

LAVASTERAKENTAJAT, NÄYTTÄMÖMESTARI, PINTAKÄSITTELIJÄ: Me autetaan!

4.8. Kartta eksyjille

(Jos RUSINA ja RUSINAPURISTIN saunoisivat, olisivat he nyt jäädyttelemässä laiturilla. Rento hetki Syöverin ja Ensi-illan välissä.)

RUSINA: Minulla on sellainen. Musiikkijuttu. Tässä lavastamisessa.

RUSINAPURISTIN: Niinkö?

RUSINA: Ajattelin luoda tähän sellaisen huoneentaulun. Tai kartan eksyjille.

(RUSINA piirtää kartan, tai huoneentaulun. Tämä on oma metodi. MINÄ tutkii RUSINAN piirtämää karttaa.)

MINÄ: Musiikki on jonkinlainen työskentelymetodi minulle. Olen luullut, että katson sattumanvaraisesti kuvia, annan alitajunnan johdattaa oikeanlaisen kuvamateriaalin äärelle – mutta kuuntelenkin musiikkia, ja annan sen ohjata minua. On toki selvää, että kuuntelen musikaalin lavastusta suunnitellessani kyseisen musikaalin musiikkia, ja etsin näyttämölliset kohokohdat ja suvannot musiikin kanssa. Mutta huomaan että jokainen teos saa minut kuuntelemaan jotain musiikkia, saa minut luomaan omanlaisen ääniraidan, jonka avulla matkustan teoksen visuaaliseen maailmaan. Musiikki virittää ajatteluani, ja luo niitä kuvia, jotka muuttuvat ensin sutuiksi paperille, ja kasvavat siitä joksikin konkreettiseksi, tilaksi, näyttämöksi.

RUSINA: Homma etenee näin:

1. Lue teksti – lue kirja – lue se materiaali mikä teoksesta on olemassa
2. Ajaudu musiikin äärelle; joskus voi löytää omasta CD-hyllystä musiikkia, joka tunnelmaltaan tuntuu kuuluvan luettuun teokseen, toisinaan musiikki löytyy YouTubesta tai Spotify’sta tai jostain muusta sattumanvaraisesta lähteestä.
3. Kuuntele Youtubesta äänitettyjä versioita musikaalista – ilman kuvaa!
4. Jää jumiin siihen yhteen biisiin
5. Kuuntele – kuuntele – kuuntele niin että ällöttää.
6. Piirrä mitä ikinä sattuu mieleen tulemaan.
7. Kuuntele musiikkia ja tee samalla täysin käsittämättömiä kuvahakuja – ajaudu linkkien kautta aina vaan kummallisempiin kuviin – löydä uudet hakusanat
8. Piirrä muistiinpanoja

9. Teippaa suttuja seinille – tai niin että näet ne jatkuvasti
10. Pakene ulkomaille (tavallisesti mahdollista vain mielikuvissa)
11. Ylläty jälleen musiikista, jonka satuit löytämään.
12. Kuule esityksen rytmi – tee siitä visuaalista. Onko näkymä pehmeä, pyöreä, kulmikas, liikkuva, nytkähtelevä, kasvava, kutistuva...
13. Askartele – kokeile kaikenlaista ympärilläsi olevaa laatikkoon, kuuntele samalla musiikkia.
14. Ymmärrä
15. Unohda mitä ymmärsit
16. Tee paljon virheitä – anna virheelle edes mahdollisuus! Helpoin tapa virheillä on hukata ideakuvat tai pienoismallin osat juuri suunnittelupalaverin alkaessa.
17. Luota intuition! Älä suostu ratkaisuihin, joihin et ole tyytyväinen, vaan etsi niille joku muukin ratkaisu. Ylipäänsä – luota omaan intuition. Jos sitä ei ole, hortoile lisää. Kyllä se löytyy.
18. Tule pois kaivosta. Ympäröivä maisema on saattanut muuttua.

PUKUSUUNNITTELIJA: Aika monta kohtaa. Sekavaa kohtaa.

TUTKIMUS: Tästähän voisi olla taiteelliseksi tutkimukseksi. Vaikka taiteellinen tutkimus onkin huomattavasti helpompaa kuvataiteessa tai vaikkapa tanssitaiteessa.

TAIDE: Sisäinen liike!

TUTKIMUS: Luovuus on tuoretavaraa! Tarvitaan kuria aivoille; omat aivonsa voi oppia puristamaan ohi niiden asettamien esteiden, ja siitä on mahdollista oppia tekemään rutiinia, minkä toistaa aina silloin, kun ajattelu tahtoo hakeutua takaisin vanhoihin uomiinsa. (Rehn 2010, 150)

TALOUS: Vetoan myös Alf Rehniin, jonka mukaan täytyy myös pystyä pysäyttämään ideat! Täytyy osata lopettaa ideointi, ja siirtyä tekoihin. (Rehn 2010, 155)

TAIDE: Ja tuon edellisen taiteilijat osaavat. Ei luovuuspelejä, ei muistioita – vaan kaaosta, prototyyppejä, luonnoksia. Tekemistä! Sisäisen johtajan täytyy osata sanoa nyt riittää ideoilla leikkiminen, nyt ryhdytään toteuttamaan. (Rehn 2010, 156; 159)

TALOUS: Budjetti ylitetty. Tuleeko vielä paljonkin kuluja?

TUTKIMUS: Ajattele selkeämmin – löydä tekemisellesi muoto!

RUSINA: Onko pakko muotoilla? Voisin vain haahuilla ajatuksissani. Makoilla riippumatossa. Jota minulla ei ole.

TUTKIMUS: Silloin ymmärrät paremmin. Karttasi auttaa sinut löytämään perille ehkä vähän aiemmin. Tai kenties et eksy niin pahasti?

5. ENSI-ILTA

(esitys on valmis, ensi-ilta on 22.2.2023. Paikkana on Seinäjoen kaupunginteatterin Alvar-näyttämö.)

RUSINA: Väsyttää.

PUKUSUUNNITTELIJA: Ja nyt kohti uusia produktioita! Ei tunnu missään! Ideoita vaan pursua! Helppoa!

RUSINA: Ei pursua. Takki tyhjä.

TAIDE: Onko tämä nyt kuitenkin taidetta? Ylistääkö tämä minun ainutlaatuisuuttani?

TUTKIMUS: Kyllähän tätä jonkinlaisen tutkimuksen kohteena voi käyttää, nyt vain kirjoittamaan sitä opinnäytettä! Valmistuminen on muutaman kuukauden päästä!

RUSINA: Puuttuu 80 opintopistettä.

TUTKIMUS: Muista lähteet ja oikeanlaiset viittaukset! Tämä on kuitenkin akateeminen laitos.

RUSINA: En saa aikaiseksi. Roikun jossain oudossa välitilassa.

PUKUSUUNNITTELIJA: Nyt on oikea aika laittaa kaikki raudat tuleen! Lisää isompia näyttämöitä! Suurieleistä! Kimaltavaa! Antaa palaa! Teet vaan ne portfolioit ja nettisivut ja rynnistät maailmalle. Hop hop!

RUSINA: Näen vain virheet. Mustat aukot, joihin katosin. Jos ei osaa pitää kiinni omista ajatuksistaan, niin onko silloin valmis valmistumaan?

OHJAAJA: Tehdään lisää töitä yhdessä!

KOREOGRAFI: Meillähän onkin jo yhteisiä töitä tulossa Pukusuunnittelijan kanssa.

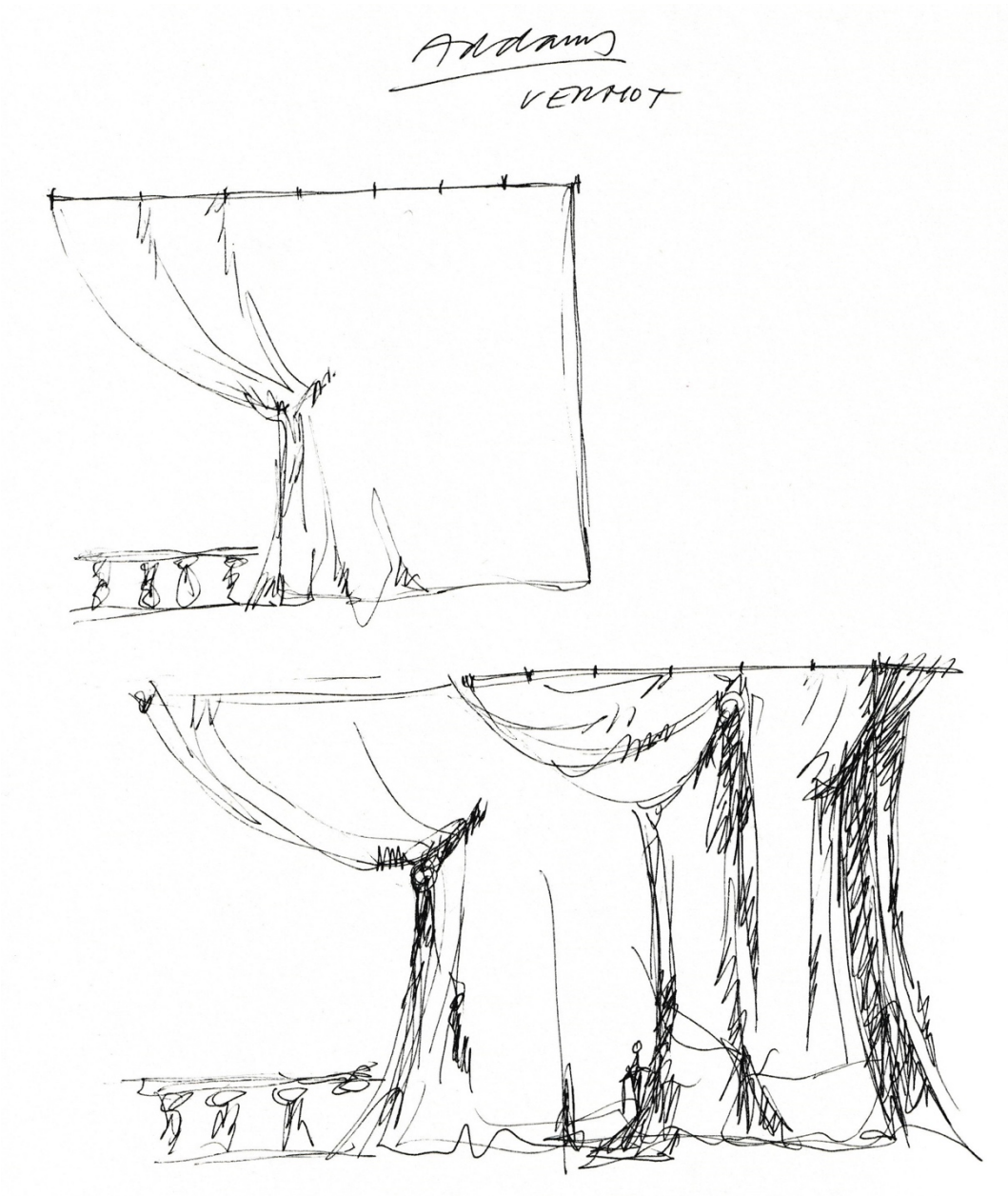
RUSINA: Haluaisin vaan lavastaa. Ja on niin paljon vaatimuksia ja keskeneräisyyksiä... Ei jää tilaa tutkailla mitä tuli tehtyä ja miten seuraavan mustan aukon ja syöverin kiertää riittävän kaukaa.

TUTKIMUS: Tähän tarvitset aikaa. Ja ota käyttöösi taiteellisen tutkimuksen periaatteet! Lavastajan työhän ON taiteellista tutkimusta!

TAIDE: Onko tässä nyt piiruakaan taidetta?

NAAPURI: Tämä on upea!!

5.1. Purkupalaveri

(Esityskausi on käynnissä, prosessista yritetään oppia tuotannonkehittämispalaverissa, joka muistuttaa vanhanaikaista purkupalaveria. Hybridi – RUSINA on samaan aikaan opiskelemassa 3D-tulostamista.)

TALOUS: Budjetti ylittyi. Miten tässä näin kävi?

LAVASTERAKENTAJAT: Mehän sanottiin jo alussa, ettei tällä budjetilla voi tehdä suuren näyttämön musikaalia. Materiaalien hinnat ovat nousseet valtavasti.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Kierrätettiin kyllä.

OHJAAJA JA KOREOGRAFI: Saimme juuri sitä mitä toivoimmekin! Ja enemmänkin!

NÄYTTÉLIJÄ 1: Oli hyvä, että lavasteet olivat näyttämöharjoitusten alusta asti käytössä, saatiin tehdä heti oikeita asemia – ja oli mahdollista harjoitella kaikki huolellisesti. Ei tullut yllätyksiä!

NÄYTTÄMÖMESTARI: Vaihdot oli suunniteltu hyvin. Ja niitä saatiin harjoitella riittävästi, ja ajoissa.

NÄYTTÉLIJÄ 8: Olisimme halunneet erilliset vaihtoharjoitukset, joissa lavasteita harjoitellaan. Lavasteet olivat ihan liian aikaisin näyttämöllä!

RUSINA: Näyttämötekniistä henkilökuntaa oli kyllä liian vähän, koska kaikkia avoimia työpaikkoja ei ollut täytetty.

TALOUS: Tämä tuli kyllä ihan yllätyksenä...

RUSINA: Mutta siksi sain itsekkin toimia harjoituksissa näyttämötekniikkona! Arvostan aina vaan enemmän osaajien osaamista.

NÄYTTÄMÖMESTARI: Säikähdin sinua aika monta kertaa, kun paukkasit päin niin yllättävistä paikoista... Onneksi ei tullut onnettomuuksia.

VALO: Ensin kaikki kuvat ja suunnitelmat ja mallit tuli liian aikaisin. Sitten en ehtinyt mitään tehdä.

RUSINA: ?

PINTAKÄSITTELIJÄ: Oli ihanaa tehdä, kun lavastaja tiesi koko ajan mitä haluaa, eikä muuttanut suunnitelmiaan kesken. Hirveästi oli kyllä hommaa! Onneksi oli kaksi ammattitaitoista harjoittelijaa apuna.

PUKUSUUNNITTELIJA: Hirveän hyvä oli tämä yhteistyö! Sujuvaa!

RUSINA: Olen ruttuisempi kuin alussa.

TUTKIMUS: Mutta osaako Opiskelija (RUSINA) rajata opinnäytteensä työkysymyksen tai -aiheen mielekkäästi ja pohtia sitä suhteessa erilaisiin lähteisiin ja omaan kokemukseensa? Osaako hän yhdistää teoreettisen ja/tai kulttuurisen viitekehyksen omaan tekijälähtöiseen ajatteluunsa? Osaako Opiskelija (RUSINA) kirjallisesti reflektoida, jäsentää ja havainnollistaa käsiteltäviä kysymyksiä sekä tuottaa päätelmiä valitsemastaan aiheesta? Lisäksi tällä opinnäytetyypillä on omat osaamistavoitteet: Taiteellinen työ, johon liittyy kirjallinen osio: Opiskelija (RUSINA) kykenee omaa näkemystään välittävään taiteelliseen työskentelyyn ja/tai luovaan yhteistoimintaan lavastajana. Hän hallitsee lavastajan työprosessin ja osaa ratkaista siihen liittyviä haasteita, tai asettaa taiteellisen tutkimuksen kautta ratkaistavia uusia kysymyksiä. Hän osaa dokumentoida, kontekstualisoida ja analysoida työskentelyään. (Opinto-opas.uniarts.fi/maisterin tutkinnon osaamistavoitteet 2024)

RUSINA: ?!

TAIDE: Jään jalkoihin!

RUSINA: Liikaa vaatimuksia! Liian vähän tilaa vastata! Raksi kaikkiin ruutuihin!
(Opinko tästä prosessista mitään?)

5.2. Kirjallinen opinnäyte

(RUSINA löytää vastaukset TAITEEN, TUTKIMUKSEN, TALOUDEN JA RUSINAPURISTIMEN kysymyksiin. Mutta siihen tarvitaan aikaa. Ja ennen kaikkea omaan kysymykseensä; onko RUSINA taiteilija, viihteilijä vai käsityöläinen – vai lavastaja?)

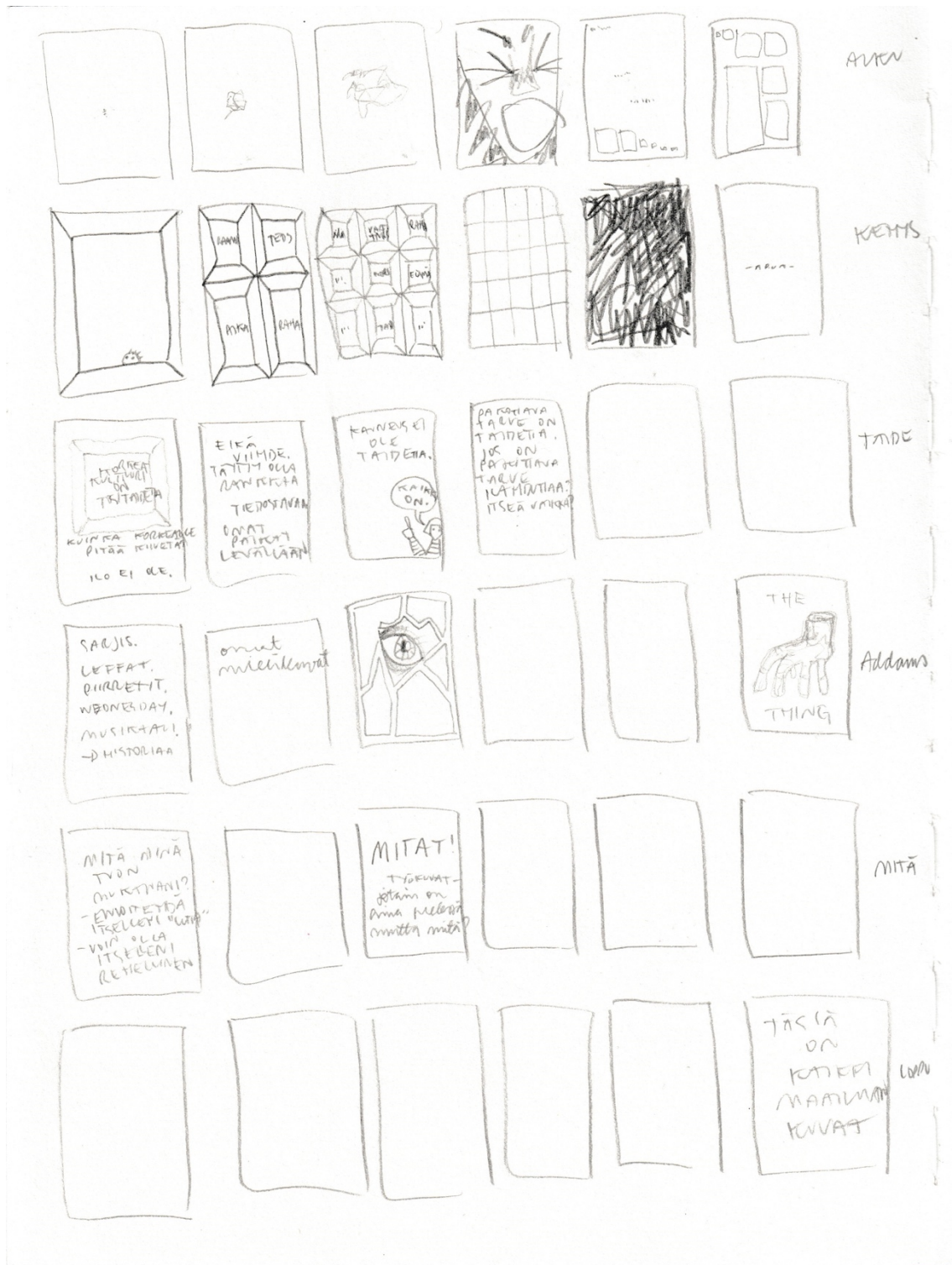
RUSINA: Aloittamisen loputon tuska! Tuhat asiaa, tutkimuskysymys jota ei oikeasti ollut, epämääräiset polut. Vastenmielisyys tietokoneita kohtaan.

”Aloita siitä, mikä on kivaa. Jos sinulla on tuuria, sinun ei koskaan tarvitse tehdä tylsiä asioita tai tylsiltä vaikuttaneet asiat muuttuvat mielenkiintoisiksi ja kivoiksi tutkimuksesi myötä. Innostus tutkimukseen kantaa myös huonojen hetkien halki.”

(Järvinen 2022, 4)

RUSINA: Piirtäminen on kivaa. Pienoismallin rakentaminen on myös. Päiväkirjan kirjoittaminen on kivaa. Oman työn objektiivinen tarkastelu – kamalaa.

RUSINAPURISTIN: Aloita niistä piirustuksista.

(RUSINA keskittyy piirtämiseen, opettelee sarjakuvan tekoa, unohtaa että on keskellä oppimisprosessia ja valmistumistuubissa. Tai siellä pitäisi olla.)

MINÄ: Kun RUSINA tuossa suttaa, PUKUSUUNNITTELIJA piirtää luonnoksia seuraaviin produktiohin, jää minulle se haastavin – oppiminen. Joten intuitiosuunnittelun lopussa, kun *The Addams Family* on poistunut esitysten tuhkaamoon, yritän ymmärtää mistä koko suunnittelun ja toteutuksen prosessissa oli kyse. Olen huomannut, että pääni täyttyy valtavista hälyäänistä, vaatimuksista, toiveista, ymmärrysryityksistä – eikä ole enää mitään tietoa siitä, kuka niitä ääniä tuottaa. Resurssien rajat ovat ymmärrettäviä, mutta niiden lisäksi on niin paljon muitakin rajoittavia tai vaativia ääniä, että niihin hukkuu. Löytyykö selitys yhtäkkiä meemiteoriasta? Johon tietenkin törmään vasta tässä kohdassa.

RUSINA: Olisinko välttänyt syöverit ja säilyttänyt oman ääneni, jos olisin osannut taistella meemipleksiä vastaan?

MINÄ: Voin tutustua tähän meemiteoriaan tarkemmin, kunhan ensin osaan rajata paremmin kiinnostuksenkohteeni. Ettei kaikkea yhtä aikaa.

(RUSINA kirjoittaa, ja kirjoittaa. Ja piirtää. Ja lukee – kaiken väärässä järjestyksessä.)

RUSINA: Hämmästyttävää! Ihmeellistä! Löydän vastauksia kysymyksiini, joita en ole osannut esittää!

RUSINAPURISTIN: Miksi et aloittanut tästä? Kysymyksistä?

RUSINA: Hortoilun jälkeen alan olla lähellä alkupistettä. Kaikki opiskelu tuntuu tapahtuneen takaperin ja ihan omassa järjestyksessä. Aluksi uhmakkaasti hakemassa uusia tuulia päähäni ja samalla oikeutusta olla ja tehdä ja ajatella juuri niin kuin itse haluan. Välissä paljon hukassa hortoilua, kyvyttömyyttä ottaa mitään uutta vastaan, kiukkua siitä, että en mitenkään vastaa odotuksiin – enkä edes tiedä mitä odotuksia tarkoitan. Oman mielikuvitukseni tuottamia odotuksia, joita ”jotkut muut” tai kenties jopa ”kaikki” vaativat. Ja nyt, lopuksi, olen alussa. Ihmettelemässä missä olisi aloituspiste, josta voisin oikaista suoraan maaliin.

MINÄ: Jos taiteellisen opinnäytteeni tarkoitus oli suunnitella suuren näyttämön lavastus musikaaliin, ja sen kautta löytää vastaus siihen voinko olla taiteilija tai oikea lavastaja, niin tässä kohdassa olisi luultavasti se hetki, jolloin vastauksen pitäisi löytyä. Mutta intuitiosuunnittajana olen harhaillut kauas kaikista tutkimuksen vaatimuksista, ja unohtanut alkuperäisen kysymyksen. Jonka kuitenkin esitin itse itselleni.

RUSINAPURISTIN: Suunnittelu käsitetään nykyisin niin eri tavalla kuin ennen; lavastajakin suunnittelee tasaveroisena työryhmän osana, prosessissa, moniäänisesti.

RUSINA: Olisi niin paljon oikeampi tapa lavastaa divising-menetelmällä, olla osa kokonaisuutta, luoda yhdessä koko esitykseen liittyvän työryhmän kanssa. Olla osa nykyaikaista taiteen tekemistä. Mutta tämä produktio piti sisällään niin paljon erilaisia reunaehtoja, että prosessi oli huomattavan perinteinen. Sitä klassista lavastajuutta. Ja samalla voin huomata, että tämä prosessi, tämän lavastuksen suunnittelu, ei vielä kertonut minusta kaikkea lavastajana! The Addams Family oli monien reunaehtojen ja kehysten ja aikataulujen ja rajojen määrittelemä suunnittelutyö, josta selviydyin – omalla tavallani?

RUSINAPURISTIN: Mutta tiesitkö, että ihminen kehittyy tekemällä asioita eri tavalla? Tai tekemällä itselleen vaikeita ja epämieluisia asioita. (Rehn 2010, 39)

RUSINA: Ehkä minäkin kehityn juuri niin? Hankalan kautta.

PUKUSUUNNITTELIJA: Kunhan muistaa kysyä ja kommunikoida.

MINÄ: Eikä pelkää ristiriitoja, erilaisia ajatuksia.

TUTKIMUS: Haluaisin vielä muistuttaa Alf Rehnin ajatuksista: kerettiläisyys synnyttää luovuutta, kyseenalaistaminen. Ilman tuhoa ei synny uutta. Vaarallinen ajattelu on paradoksaalista energiaa, sitä ei voi koskaan selittää täysin eikä pysty pitämään aisoissa. Luovuus ei ole mitään valmista, vahvistettua tai määritelmien sitomaa. Se on ”mutta”, ilo tajuta, että on ollut täysin väärässä. (Rehn 2010, 163; 165)

MINÄ: Ehkä luovuus, ja sen vaarallinen käyttö, onkin lavastajuuden ydin. Tai Pamela Howardin ajatus siitä, että lavastaja/lavastus on mielen asenne (Howard 2002, 125).

TUTKIMUS: John Dewey puhuu intuitiosta uuden ja vanhan kohtaamisena, jossa tietoisuuden muodot sovittuvat uudelleen yhtäkkiä, kuin välähdyksenä – vaikka se onkin itänyt jo pitkään. (Dewey 2010, 322)

MINÄ: Ja viimein törmään Howardin toteamukseen, että lavastaja on aina ensin taiteilija – joka on vain valinnut työskentely-ympäristökseen teatterin. (Howard 2002, xx)

RUSINA: Minä siis voin sanoa olevani taiteilija? Tämä on vain minun lajini ilmaista itseäni?

TUTKIMUS: Howard kiteyttää lavastajan tehtävän juuri niin laajasti ja ristiriitaisesti miltä se tuntuukin; lavastaja on ensisijaisesti aina taiteilija omalla alallaan, mutta ei kuitenkaan ole omistushaluinen omasta alueestaan. Lavastajan työssä täytyy olla taiteilija, joka pystyy työskentelemään yhdessä ja yhteisesti ohjaajan ideoiden kanssa, ymmärtää tekstiä kuin kirjailija, olla herkkä esiintyjien tarpeiden kanssa, avoin yleisön toiveille, ja pystyä luomaan mielikuvituksellisia ja sopivia tiloja esityksille, ja olla kuin arkkitehti piirustuspöytänsä ääressä. (Howard 2002, xx)

RUSINAPURISTIN: Mutta tämä kirjallinen opinnäytteen osa ei kyllä etene tässä hortoillessa.

RUSINA: Luulen että minulla on vielä pari kierrosta ajamatta lattianostimilla...

6. LOPUKSI

(Kaiken tämän jälkeen RUSINA, MINÄ ja PUKUSUUNNITTELIJA kirjoittavat yhteisen epilogin RUSINAPURISTIMEN ystävällisellä avustuksella.)

RUSINA: Kun katson taaksepäin, olen ylpeä niistä onnistumisista, joita oli kuitenkin useampi tämän lavastuksen suunnittelussa.

PUKUSUUNNITTELIJA: Ja pukusuunnittelussa! Tarpeistonkin suunnittelit.

RUSINAPURISTIN: Entäs ne kohdat, joissa katosit?

RUSINA: Vaikka katoaminen, ja oman äänen hukkaaminen, on kamalaa, on siitä hyötyäkin – voi päätyä ihan muualle, minne alun perin pyrki. Ja silloin voi löytää jotain ihan uutta!

MINÄ: Alf Rehn sanookin, että helpoin tapa lisätä luovuutta on kuunnella enemmän ja hallita vähemmän. (Rehn 2010, 130)

RUSINA: Olen vahingossa tehnyt kaiken Rehnin luovuusoppien mukaan. Ja kuitenkin yritän opetella sitä, etten kuuntelisi niin paljon, ainakaan ristiriitaisia hälyääniä.

RUSINAPURISTIN: Vaan kuuntelet itseäsi.

RUSINA: Ja jos ei ole riittävästi aikaa ja muita resursseja, ei kannata suostua.

RUSINAPURISTIN: Ja sinulla on oma tapa nähdä asioita!

RUSINA: Olenko siis taiteilija? Voinko nyt valmistua Taiteen Maisteriksi?

RUSINAPURISTIN: Vai oletkohan sittenkin viihteilijä?

RUSINA: Vai... teinkö viihteestä taiteellisen työn?

MINÄ: The Addams Familyn lavastus on minun taiteellinen näkemykseni viihteestä.

RUSINA: Tämä on minun oma ääneni!

(Jostain lattianostimien alta, lavastevarastosta kuuluu vaimeaa laulua.)

(AUKTORITEETTIEN KUORO:

Kiire, kiire, kiire, kiire
 aikajana,
 aikaraja,
 takaraja – takajana!
 KIIIIIIIREEEEEEN tuntu kamala
 pidä kiire mukana!

Älä missään tapauksessa unohda minua,
 minäkään en koskaan hylkää sinua,
 minä tärkein oon
 - minä TÄRKEIN oon
 minäkin tärkein oon!

Ei taidetta synny ilman taloutta,
 on taide silkkaa tutkimusta,
 talous tutkien taidetta toteuttaa!

Kiire, kiire, kiire, kiire
 äkkiä tärkeimmän äärelle,
 pian nyt päättä pölkylle,
 jonkun on oltava tärkeimpänä!

Minä! Minä! Minä! MINÄ!!!
 -minäpä
 -eiku minä!
 jne.)

(AUKTORITEETTIEN kuorossa syntyy erimielisyys siitä, kuka on tärkein. Laulu vaimenee lopulta kokonaan, kun paloraudat suljetaan näyttämöllä.)

RUSINA: Onneksi tuo laulu kuuluu nyt vaimeampana. Nyt minä voin kuulla oman ääneni, ja ehkä löytää sen mitä voisin olla?

PUKUSUUNNITTELIJA: Käsityöläiseksi olet liian kova hortoilemaan, ohjeiden noudattaminen on välillä ihan toivotonta.

RUSINA: Minä eksyn mielelläni. Ja viihdytän itseäni kaikella pienellä. Isot koneet ja yksityiskohtien runsaus! Vaihdot niin kuin musiikki! Ja kauneus, tai oikeastaan ilo!

Minä iloitsen kauniista marmorilattiasta, liikkuvista puista ja portaista. Käsistä, joita on lavastuksessa kymmeniä! Tai niistä räystääspiruista, joita istuu katsojan löydettävänä. Iloitsen tunnelmasta ja värien värityksestä ja maagisista vaihdoista. Suren niitä hetkiä, joissa vaihto on piilotettu turhaan. Ja ihmettelen vieläkin käsityöläisyyskohtausta, jonka takia innostuin maalaamaan esivanhemmista oikeat taulut. Ei niitä olisi tarvittu.

MINÄ: Sinä loit jotakin uutta.

RUSINAPURISTIN: Sinulla oli rajat, ja tilaukset, mutta mitä sitten syntyi, syntyi sinun päästäsi.

MINÄ: Loit kokonaisen maailman!

RUSINAPURISTIN: Sinulle sanottiin että portti – mutta ei minkälainen. Tai ovi – mutta siitäkään ei ollut valmista ajatusta. Vastasit kaikkiin tarpeisiin – sinä.

RUSINA: Minä loin maailman.

RUSINAPURISTIN: Se on luovuutta. Taidetta ei ole ilman sitä.

RUSINA: Jotenkin nyt, tämän ajan jälkeen, voin todeta päätyneeni eri pisteeseen mistä eksymisen aloitin – ja löysin itseni paikasta, jossa en tiennyt olevani! Ajattelin olevani vähän luvaton lavastelija, Pukusuunnittelijan varjossa. Mutta nyt en jaksaisi suunnitella pukuja, vaan haluaisin tutkia tätä lavastajan reittiä. Kokeilla erilaisia tiloja, oppia pyörönäyttämön lainalaisuudet. Pukusuunnittelijalta saan varmuutta uskoa omiin ideoihini, ja siihen että hortoilu intuition varassa käy, kunhan on riittävän tarkkoja kartoja jossain takataskussa. Tai muistin uumenissa. Voi eksyä sen intuition varassa, ja löytää itsensä uudelle kartalle.

PUKUSUUNNITTELIJA: Minä haluaisin vetäytyä vähäksi aikaa. Jos sinä jatkat? Pärjäätkyllä.

RUSINAPURISTIN: Voit olla taiteilija, vaikka kaikki suunnittelu ei veisikään taiteelliseen lopputulokseen. Ja käsityöläinen et ole, vaikka tarvitsetkin paljon käsityön taitajia saadaksesi taiteesi näkyväksi. Ja saa olla viihdettäväkin! Tai voi syntyä loistavaa viihdettä, vaikka taiteilija sitä tekisi. Kun teatteri on kuitenkin niin monen tekijän yhteinen lopputulos, samassa paketissa voi olla yhtä aikaa taidetta ja viihdettä ja valtavasti käsityötä ja tekniikkaa ja ajattelua ja yhteistyötä ja loputtomasti kommunikaatiota. Yksilöiden yhdessä synnyttämää taidetta, ja ihan vaan rankkaa duunia.

RUSINA: Joskus omat ajatukset liudentuvat, huojuvat, eksyvät ympäröiviin ajatuksiin. Ja vaatimuksiin. Lopulta ei enää tiedä mikä on omaa, mikä lainattua, mikä kuumaliimapistoolilla uhaten varastettua. Voi kääntyä kelkka peruutusvaihteelle kesken prosessia.

RUSINAPURISTIN: Jos reittisi on kulkenut takaperin, niin löytyikö reitin varrelta uusia kysymyksiä?

RUSINA: Löytyi vastaus, mutta ei kysymystä: lupa olla omanlainen lavastaja. Ei tarvitse olla trendinmukainen, tai taiteellinen tai projisointihenkinen tai mikään muukaan – voin olla juuri tällainen. Ja tämä lupa on ihan itseltä saatu.

RUSINAPURISTIN: Entä löytyikö oma ääni? Rohkeus käyttää sitä?

RUSINA: Pidän koneista, isoista ja pienistä. Näen maailman vaihtojen ja liiallisten yksityiskohtien kautta. Minulle lavastajan työ on 360 astetta yhteistyötä, yhteisten karttojen piirtämistä. Ja jos joku kokee elämyksen ja tuntee astuvansa taiteeseen, niin riemuitsen siitä salaa. Onko se sitä omaäänisyyttä? Onko tässä alku minun tavalleni olla lavastaja? Identiteetille?

MINÄ: Oikeastaan lavastajan identiteettejä on olemassa tarjolla monta, monia rooleja. Samalla kun esittävän taiteen kenttä on muuttunut ja monipuolistunut, on lavastajankin positio muuttunut – ja sitä on edelleen hyvä muuttaa, ja etsiä omaa lavastajan identiteettiään. Joka sekin voi muuttua. On kai hyvä, että meitä on monenlaisia, omanlaisia.

THING: Sain elämän! Monta elämää! (*Napsuttaa sormillaan*)

Kukkonen 2004

LÄHDEVIITTEET:

PAINETUT LÄHTEET

Anttila, Pirkko 1992: *Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet*. 1.-2. painos. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo-Helsinki-Juva.

Billgren, Ernst 2010: *Mitä on taide ja sata muuta tositärkeää kysymystä*. Suom. Martti Anhava. Kustannusosakeyhtiö Teos, Latvia.

Blackmore, Susan 2000: *Meemit – kulttuurigeenit*. Suom. Osmo Saarinen. Art House, Jyväskylä.

Dewey, John 2010: *Taide kokemuksena*. Suom. Antti Immonen ja Jarkko S. Tuusvuori. Eurooppalaisen filosofian seura ry / *niin tai näin*, Tampere.

Envall, Markku 1972: *Taiteen käsite*. Teoksessa Envall, Markku, Kinnunen, Aarne ja Sepänmaa, Yrjö: *Estetiikan kenttä*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo.

Green, Stanley 2014: *Broadway Musicals. Show by Show*. Revised and updated by Cary Ginell. Eight Edition. Applause Theatre & Cinema Books, Milwaukee, Yhdysvallat.

Gröndahl, Laura 2014: *Lavastus kohtaamisina ja kosketuksina*. Teoksessa Elo, Mika (toim.): *Kosketuksen figuureja*. Tutkijaliitto, Helsinki.

Hamm, Kalle 2003: *Tutkimus taiteellisessa työskentelyssäni*. Teoksessa Varto, Juha, Saarnivaara, Marjatta ja Tervahattu, Heikki (toim.): *Kohtaamisia taiteen ja tutkimisen maastoissa*. Akatiimi Oy, Hamina.

Hirvikoski, Reija 2005: *Tahdon tiellä. Lavastajan rooli ja asema*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 62, Jyväskylä.

Howard, Pamela 2002: *What is Scenography?* Routledge – Taylor & Francis Group, Lontoo ja New York.

Ikonen, Liisa 2006: *Dialogista scenografiaa. Vaihtoehtoisen työprosessin fenomenologista tulkintaa*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A 71, Jyväskylä.

Levanto, Yrjänä, Naukkarinen, Ossi, Vihma, Susann 2005: *Johdanto*. Teoksessa Levanto, Yrjänä, Naukkarinen, Ossi, Vihma, Susann: *Taiteistuminen*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 79. F.G. Lönnberg, Helsinki, 4-7.

Naukkarinen, Ossi 2005: *Taiteistumisen muodot*. Teoksessa Levanto, Yrjänä, Naukkarinen, Ossi, Vihma, Susann: *Taiteistuminen*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu B 79. F.G. Lönnberg, Helsinki, 9-36.

Rehn, Alf 2010: *Vaaralliset ideat. Kun sopimaton ajattelu on tärkein voimavarasi (Toisenlainen kirja luovuudesta)*. Suom. Veijo Kiuru. Talentum, Helsinki.

Sakari, Marja 2004: *Myyttinen taiteilija – myytti taiteilijasta*. Teoksessa Kantokorpi, Osmo ja Sakari, Marja (toim.) *Mistä on taiteilijat tehty? Silmästä, mielestä, ruumiista, kielestä... Niistä on taiteilijat tehty*. Kustannus Oy Taide, Helsinki, 7-22.

Siukonen, Jyrki 2018: *Muuttuva taiteilija*. Tampereen taidemuseon julkaisuja; 169. Kustannus Oy Taide, Tampere.

Siukonen, Jyrki 2001: *Kolme ajatusta taiteen ja tutkimuksen metaforista*. Teoksessa Kiljunen, Satu ja Hannula, Mika (toim.): *Taiteellinen tutkimus*. Kuvataideakatemia, Helsinki.

Varto, Juha 2017: *Taiteellinen tutkimus. Mitä se on? Kuka sitä tekee? Miksi?* Aalto-yliopiston julkaisusarja. Aalto ARTS Books, Helsinki.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Big Stage 2022. Muistiinpanot luennoista, useita luennoitsijoita. Teatterikorkeakoulu, Helsinki ja Lahti, 30.5.-15.6.2022.

Gröndahl, Laura 2022: Sähköposti: *Tutkimusvalmiudet -kurssin esseen palaute*. 20.3.2022. Sähköposti kirjoittajan hallussa.

Järvinen, Hanna Julkaistu 23.11.2022 | Päivitetty 16.1.2023: *Tutkimuksen rakenne- ja viittausopas*. Haettu 9.2.2024 osoitteesta <https://opiskelija.uniarts.fi/uploads/2022/11/15adaea6-rakenne-ja-viittausopas.pdf>

Paajanen, Mikki 2023: Post it -haastattelu. 24.10.2023, Seinäjoki. Haastatteluaineisto kirjoittajan hallussa.

Uniarts.fi - lavastaja 2024. Haettu 5.2.2024 osoitteesta

<https://www.uniarts.fi/koulutusohjelmat/esittavien-taiteiden-lavastus-kandidaatti-ja-maisteri/>

Tyomarkkinatori.fi - lavastaja 2024. Haettu 5.2.2024 osoitteesta

<https://tyomarkkinatori.fi/ammatit/lavastaja>

Viihde - Wikipedia (7.02.2019). Wikipedia. Haettu 09.10, 1.02.2024 osoitteesta

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Viihde>

Opinto-opas.uniarts.fi/maisterin tutkinnon osaamistavoitteet 2024:

<https://student.peppi.uniarts.fi/group/pakki/hops> (Haettu 7.2.2024)

KATSOTTU ESITYS

The Addams Family -musikaali 2022. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu.

Ohjaus: Jermo Grundström. Lavastus: Aino Väisänen. Esiintyjät: Ville Saarenketo, Nea-Maria Alanko, Tuuli Paju, Niina Rajaniemi, Juha-Pekka Mikkola, Eleonoora Martikainen, Laura Ruusumaa, Jussi Ziegler, Hanna Hasu, Martin Iivarine. Esitys (ensimmäinen yleisökenraali) 31.5.2022, Studio 2, Helsinki. Ensi-ilta: 2.6.2022.

LAVASTERAKENTAJIEN KIRJAVINKIT

Griffiths, Trevor R. (toim.) 1990: *Stagecraft. The Complete Guide to Theatrical Practice*. Phaidon, Oxford.

Grönholm, Birger 1988: *Tekniikkaa näyttämöllä*. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja B 14, Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Thorne, Gary 1999: *Stage Design. A Practical Guide*. The Crowood Press, Bristol.

Tweed, Mark 2018: *Scenic Construction for the Stage. Key Skills for Carpenters*. The Crowood Press, Intia.

LIITTEET

Tekijätiedot (Haettu 3.4.2024): <https://seinajoenkaupunginteatteri.fi/me-olemme-the-addams-family/>

Arvostelu (Haettu 26.4.2024): <https://www.epari.fi/uutiset/kun-kauhuperhe-kohtaa-tavikset-addams-family-on-hyvin-soivaa-musikaaliviihdettä-kivalla-twistillä>

TAITEELLINEN OSA OPINNÄYTTEESTÄ

The Addams Family -musikaali 2023. Seinäjoen kaupunginteatteri, Alvar -näyttämö. Käsikirjoitus: Marshall Brickman ja Rick Elice. Sävellys ja laulujen sanat: Andrew Lippa. Suomennos: Tiina Puumalainen. Laulujen suomennos: Ilpo Tiihonen. Ohjaus: Jermo Grundström. Lavastus- ja pukusuunnittelu: Riikka Aurasmaa. Koreografia: Jyri Numminen. Valosuunnittelu: Hannu Raja-aho. Maskeeraussuunnittelu: Johanna Uusitontti. Äänisuunnittelu: Riku Metsä-Ketelä. Videosuunnittelu: Toni Haaranen. Esiintyjät: Esa Ahonen, Mia Vuorela, Sanni Lehto, Jussi Jätinvuori, Mari Pöytälaakso, Jani Johansson, Jukka Puronlahti, Heikki Vainionpää, Hanna Kaila, Antti LJ Pääkkönen, Henna Sormunen, Titta Toivanen, Kaisu Säynevirta, Kreetta Kiviniemi, Kreetta Sihvola, Maija Mustonen, Essi Särkijärvi, Laura Eskola, Elizabeth Hiltunen, Riikka Mäkinen. Ensi-ilta: 22.2.2023.